

«Διερεύνηση των απόψεων των εκπαιδευτών ενηλίκων στα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας (Σ.Δ.Ε.) της Στ. Ελλάδας, αναφορικά με την εφαρμογή της ψηφιακής μορφής εκπαίδευσης σε αυτά»

Καρατζά Σοφία

Επιτροπή Επίβλεψης

Διπλωματικής Εργασίας

Επιβλέπουσα καθηγήτρια:

Καγιαβή Μαρία

Σ.Ε.Π. Ελληνικό Ανοικτό

Πανεπιστήμιο

Συν- επιβλέπων καθηγητής:

Βαλκάνος Ευθύμιος

Σ.Ε.Π. Ελληνικό Ανοικτό

Πανεπιστήμιο

ΑΘΗΝΑ, ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 2021

Η παρούσα εργασία αποτελεί πνευματική ιδιοκτησία του φοιτητή/τρια («συγγραφέας/δημιουργός») που την εκπόνησε. Στο πλαίσιο της πολιτικής ανοικτής πρόσβασης ο συγγραφέας/δημιουργός εκχωρεί στο ΕΑΠ, μη αποκλειστική άδεια χρήσης του δικαιώματος αναπαραγωγής, προσαρμογής, δημόσιου δανεισμού, παρουσίασης στο κοινό και ψηφιακής διάχυσής τους διεθνώς, σε ηλεκτρονική μορφή και σε οποιοδήποτε μέσο, για διδακτικούς και ερευνητικούς σκοπούς, άνευ ανταλλάγματος και για όλο το χρόνο διάρκειας των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας. Η ανοικτή πρόσβαση στο πλήρες κείμενο για μελέτη και ανάγνωση δεν σημαίνει καθ' οιονδήποτε τρόπο παραχώρηση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας του συγγραφέα/δημιουργού ούτε επιτρέπει την αναπαραγωγή, αναδημοσίευση, αντιγραφή, αποθήκευση, πώληση, εμπορική χρήση, μετάδοση, διανομή, έκδοση, εκτέλεση, «μεταφόρτωση» (downloading), «ανάρτηση» (uploading), μετάφραση, τροποποίηση με οποιονδήποτε τρόπο, τμηματικά ή περιληπτικά της εργασίας, χωρίς τη ρητή προηγούμενη έγγραφη συναίνεση του συγγραφέα/δημιουργού. Ο συγγραφέας/δημιουργός διατηρεί το σύνολο των ηθικών και περιουσιακών του δικαιωμάτων.

« Αφιέρωση και ευχαριστίες»

Η παρούσα διπλωματική εργασία είναι αφιερωμένη στο γιο μου Παναγιώτη, που αποτελεί την αδιάκοπη πηγή έμπνευσής μου. Ευχαριστώ τους επιβλέποντες καθηγητές μου και ιδιαίτερα την κα Καγιαβή Μαρία για την αμέριστη υποστήριξη που μου παρείχε καθ' όλη τη διάρκεια της προσπάθειας αυτής. Ευχαριστώ, επίσης, και τα υπόλοιπα μέλη της οικογένειάς μου για τη βοήθεια και υποστήριξη που απλόχερα μου έδωσαν προκειμένου να ολοκληρώσω το δύσκολο αυτό έργο.

Περίληψη

Τα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας (ΣΔΕ) είναι δημόσια σχολεία ενηλίκων στο πεδίο της Διά Βίου Μάθησης, τα οποία απευθύνονται σε πολίτες 18 ετών και άνω, οι οποίοι δεν έχουν ολοκληρώσει την εννέα χρόνων υποχρεωτική εκπαίδευση. Πρόκειται για έναν σχετικά νέο θεσμό, ο οποίος σαν στόχο έχει τη συνολική ανάπτυξη των εκπαιδευομένων σε προσωπικό και επαγγελματικό επίπεδο, καθώς αποκτούν γνώσεις και δεξιότητες, οι οποίες τους βοηθούν στην κοινωνική και οικονομική ένταξη και ανέλιξη. Επιπλέον, επιτυγχάνεται η ενίσχυση της αυτοεκτίμησής τους. Ειδικότερα, λοιπόν, σε ό,τι αφορά την παρούσα έρευνα, πρόκειται για μία εργασία, η οποία τονίζει τη σημαντικότητα των Σχολείων Δεύτερης Ευκαιρίας (Σ.Δ.Ε.) στη σύγχρονη κοινωνία σε σχέση με τις νέες τεχνολογίες και εστιάζεται στους εκπαιδευτές ενηλίκων στα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας (Σ.Δ.Ε.), στις προκλήσεις και τους ρόλους τους στον εν λόγω σύγχρονο και καινοτόμο θεσμό. Πρόκειται για μια εμπειρική, ποσοτική έρευνα σε δείγμα 47 εκπαιδευτικών που διδάσκουν σε Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας της Στερεάς Ελλάδας, τα αποτελέσματα της οποίας καταδεικνύουν την αναγκαιότητα και ταυτόχρονα τη χρησιμότητα εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και των Νέων Τεχνολογιών. Αποτελείται από έξι (6) κεντρικά κεφάλαια, την εισαγωγή και τον επίλογο με τα τελικά συμπεράσματα που προέκυψαν.

Λέξεις - Κλειδιά

Εκπαίδευση ενηλίκων, εκπαιδευτές ενηλίκων, Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας, Προκλήσεις, Νέες Τεχνολογίες, Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση.

«Exploring the views of adult educators in Second Chance Schools at Sterea Ellada regarding the application of digital form of education in order to highlight its usefulness, the difficulties of its application but also the role of the adult educator»
Sofia Karatza

Abstract

Second Chance Schools (SDCs) are public adult schools in the field of Lifelong Learning, which are aimed at citizens aged 18 and over, who have not completed the nine-year compulsory education. It is a new -relatively- institution, which aims at the overall development of the trainees on a personal and professional level, as they acquire knowledge and skills, which help them in social and economic integration and development. In addition, their self-esteem is enhanced. More specifically, concerning the present study, this is a project, which emphasizes the importance of Second Chance Schools in modern society and focuses on adult educators in Second Chance Schools, in their challenges and roles in this modern and innovative institution. This is an empirical, quantitative survey of the population of teachers trained in a sample of 47 teachers who in Second Chance Schools at Sterea Ellada. It consists of six (6) central chapters, the introduction and the epilogue with the final conclusions that emerged.

Key – words

Adult education, Adult educators, Second Chance Schools, Challenges, New Technologies.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Περίληψη.....	σελ. 4
Abstract.....	σελ. 5
Περιεχόμενα.....	σελ. 6
Συντομογραφίες & Ακρωνύμια.....	σελ. 11
Εισαγωγή.....	σελ. 13
Δομή	σελ. 14

Α΄ ΜΕΡΟΣ

ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ.....	σελ.16
------------------------	--------

Κεφάλαιο 1ο: Αρχές εκπαίδευσης ενηλίκων.....	σελ. 16
--	---------

1.1 Αποσαφήνιση των όρων «Νέες Τεχνολογίες» και «Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση.....	σελ.16
1.2 Εννοιολογικός προσδιορισμός του όρου «εκπαίδευση ενηλίκων»	σελ.17
1.3 Βασικές θεωρητικές προσεγγίσεις της εκπαίδευσης ενηλίκων.....	σελ.18
1.4 Τα χαρακτηριστικά των ενηλίκων εκπαιδευομένων, εκπαιδευτική τους ανάγκη και τα εμπόδια που εμφανίζονται κατά τη διαδικασία εκπαίδευσης τους	σελ. 22
1.5 Ο ρόλος του εκπαιδευτή ενηλίκων	σελ. 24

Κεφάλαιο 2ο: Αξιοποίηση των Ν/Τ στην Εκπαίδευση Ενηλίκων.....σελ. 27

2.1 Η χρήση των Ν/Τ στον τομέα της οργάνωσης, διοίκησης και υποστήριξης των εκπαιδευτικών προγραμμάτων.....σελ. 27

2.2 Τα χαρακτηριστικά της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.....σελ.29

Κεφάλαιο 3ο: Το θεσμικό πλαίσιο της εκπαίδευσης ενηλίκων στην Ελλάδα.....σελ. 31

3.1 Φορείς και προγράμματα της εκπαίδευσης ενηλίκων στην Ελλάδα.....σελ. 31

3.2 Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας (Σ.Δ.Ε.) στην Ελλάδα.....σελ. 32

3.3 Βιβλιογραφική ανασκόπηση.....σελ 34

Β΄ ΜΕΡΟΣ

ΕΜΠΕΙΡΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ.....σελ. 39

Κεφάλαιο 4ο: Η ταυτότητα της έρευνας.....σελ. 40

4.1 Περιγραφή και σημασία της Έρευναςσελ. 40

4.2 Σκοπός και Στόχος της Έρευνας.....σελ.41

4.3 Εργαλεία έρευνας.....σελ. 41

4.4 Ερευνητικά ερωτήματα και ερευνητικό εργαλείο.....σελ. 42

4.5 Συμμετέχοντες στην έρευνα.....σελ. 45

4.6 Περιορισμοί της έρευνας.....σελ. 51

4.7 Αξιοπιστία-εγκυρότητα.....σελ. 51

Γ΄ ΜΕΡΟΣ

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΕΥΡΗΜΑΤΑ.....σελ. 53

Κεφάλαιο 5ο: Παρουσίαση της έρευνας.....σελ. 53

5.1 Αποτελέσματα της έρευνας.....σελ.	52
---------------------------------------	----

Κεφάλαιο 6ο: Συμπεράσματα-Συζήτηση-Προτάσεις.....σελ.	69
---	----

6.1 Συμπεράσματα σχετικά με τα Ερευνητικά Ερωτήματα και τις απαντήσεις που δόθηκαν.....σελ.	69
--	----

6.2 Συσχετισμός με υπάρχουσες βιβλιογραφικές αναφορές.....σελ.	70
--	----

6.3 Προτάσεις για μελλοντικούς ερευνητές.....σελ.	73
---	----

ΕΠΙΛΟΓΟΣ.....σελ.	74
-------------------	----

Βιβλιογραφικές Αναφορές.....σελ.	76
----------------------------------	----

Νομοθετικές Αναφορές.....σελ.	84
-------------------------------	----

Παράρτημα I: Ερωτηματολόγιο.....σελ.	85
--------------------------------------	----

Παράρτημα II: Πίνακες Κατανομής Συχνοτήτων.....σελ.	91
---	----

Παράρτημα III: Έγκριση διεξαγωγής έρευνας σε Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας.....σελ.	110
---	-----

Υπεύθυνη Δήλωση.....σελ.	112
--------------------------	-----

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΓΡΑΦΗΜΑΤΩΝ

<i>Γράφημα 1: Κατανομή συχνοτήτων ως προς το φύλο των συμμετεχόντων.....σελ.</i>	<i>44</i>
<i>Γράφημα 1: Κατανομή συχνοτήτων ως προς την ηλικία των συμμετεχόντων....σελ.</i>	<i>44</i>
<i>Γράφημα 3: Κατανομή συχνοτήτων ως προς την επαγγελματική κατάσταση των συμμετεχόντων.....σελ.</i>	<i>45</i>
<i>Γράφημα 4: Κατανομή συχνοτήτων ως προς τις σπουδές των συμμετεχόντων.σελ.</i>	<i>46</i>
<i>Γράφημα 5: Κατανομή συχνοτήτων ως προς το αν διαθέτουν οι συμμετέχοντες Μεταπτυχιακό ή Διδακτορικό που σχετίζεται με την εκπαίδευση ενηλίκων....σελ.</i>	<i>46</i>
<i>Γράφημα 6: Κατανομή συχνοτήτων ως προς τα έτη προϋπηρεσίας των συμμετεχόντων.....σελ.</i>	<i>47</i>
<i>Γράφημα 7: Κατανομή συχνοτήτων ως προς την εμπειρία των συμμετεχόντων στην εκπαίδευση ενηλίκων.....σελ.</i>	<i>48</i>
<i>Γράφημα 8: Κατανομή συχνοτήτων ως προς τη συμμετοχή των ερωτώμενων σε επιμορφωτικό πρόγραμμα εκπαίδευσης ενηλίκων.....σελ.</i>	<i>48</i>
<i>Γράφημα 9: Κατανομή συχνοτήτων ως προς το αν διαθέτουν οι συμμετέχοντες Πιστοποίηση στην εκπαίδευση ενηλίκων από τον Ε.Ο.Π.Π.Ε.Π.σελ.</i>	<i>49</i>
<i>Γράφημα 10: Κατανομή συχνοτήτων (απόλυτες συχνότητες f) Μέρους II.....σελ.</i>	<i>52</i>
<i>Γράφημα 11: Μέσοι Όροι Μέρους II.....σελ.</i>	<i>54</i>
<i>Γράφημα 12: Κατανομή συχνοτήτων (απόλυτες συχνότητες f) Μέρους III-1..σελ.</i>	<i>56</i>
<i>Γράφημα 13: Κατανομή συχνοτήτων (απόλυτες συχνότητες f) Μέρους III-2..σελ.</i>	<i>56</i>
<i>Γράφημα 14: Μέσοι Όροι Μέρους III.....σελ.</i>	<i>59</i>
<i>Γράφημα 15: Κατανομή συχνοτήτων (απόλυτες συχνότητες f) Μέρους IV.....σελ.</i>	<i>61</i>
<i>Γράφημα 16: Μέσοι Όροι Μέρους IV.....σελ.</i>	<i>63</i>
<i>Γράφημα 17: Κατανομή συχνοτήτων (απόλυτες συχνότητες f) Μέρους V-1...σελ.</i>	<i>65</i>
<i>Γράφημα 18: Κατανομή συχνοτήτων (απόλυτες συχνότητες f) Μέρους V-2....σελ.</i>	<i>65</i>

Διπλωματική εργασία

Γράφημα 19: Μέσοι Όροι Μέρους V.....σελ. 67

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1 Κατανομή συχνοτήτων (απόλυτες συχνότητες f και ποσοστιαίες αναλογίες %) των απαντήσεων (N=52) Μέρους II: Βασιζόμενος/η στη δεκτικότητα των εκπαιδευομένων.....σελ. 52

Πίνακας 2 Μέσοι Όροι, Ελάχιστες Τιμές, Μέγιστες Τιμές και Τυπικές Αποκλίσεις των απαντήσεων (N=52) Μέρους II: Βασιζόμενος/η στη δεκτικότητα των εκπαιδευομένων.....σελ. 53

Πίνακας 3 Κατανομή συχνοτήτων (απόλυτες συχνότητες f και ποσοστιαίες αναλογίες %) των απαντήσεων (N=52) Μέρους III: Η εφαρμογή της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.....σελ. 54

Πίνακας 4 Μέσοι Όροι, Ελάχιστες Τιμές, Μέγιστες Τιμές και Τυπικές Αποκλίσεις των απαντήσεων (N=52) Μέρους III: Η εφαρμογή της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.....σελ. 58

Πίνακας 5 Κατανομή συχνοτήτων (απόλυτες συχνότητες f και ποσοστιαίες αναλογίες %) των απαντήσεων (N=52) Μέρους IV: Με βοήθησε να εντάξω την ψηφιακή μορφή στη διδασκαλία μου.....σελ. 60

Πίνακας 6 Μέσοι Όροι, Ελάχιστες Τιμές, Μέγιστες Τιμές και Τυπικές Αποκλίσεις των απαντήσεων (N=52) Μέρους IV: Με βοήθησε να εντάξω την ψηφιακή μορφή στη διδασκαλία μου.....σελ. 62

Πίνακας 7 Κατανομή συχνοτήτων (απόλυτες συχνότητες f και ποσοστιαίες αναλογίες %) των απαντήσεων (N=52) Μέρους V: Θεωρείτε ότι η επιμόρφωση του εκπαιδευτικού στη σύγχρονη και ασύγχρονη διδασκαλία καθίσταται απαραίτητη ώστε να.....σελ. 64

Πίνακας 8 Μέσοι Όροι, Ελάχιστες Τιμές, Μέγιστες Τιμές και Τυπικές Αποκλίσεις των απαντήσεων (N=52) Μέρους V: Θεωρείτε ότι η επιμόρφωση του εκπαιδευτικού στη σύγχρονη και ασύγχρονη διδασκαλία καθίσταται απαραίτητη ώστε να.....σελ. 66

Συντομογραφίες & Ακρωνύμια

ΓΓΕΕΚΔΒΜ: Γενική Γραμματεία Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης και Διά Βίου Μάθησης

ΔΙΕΚ: Δημόσια Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης

ΕΑΠ: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο

ΕΔΔΒΜ: Εθνικό Δίκτυο Διά Βίου Μάθησης

ΕΚΔΔΑ: Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης

ΕξΑΕ: Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση

ΕΟΠΠΕΠ: Εθνικός Οργανισμός Πιστοποίησης Προσόντων και Επαγγελματικού Προσανατολισμού

ΙΕΚ: Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης

ΙΝΕΔΙΒΙΜ: Ίδρυμα Νεολαίας και Διά Βίου Μάθησης

ΚΔΒΜ: Κέντρα Διά Βίου Μάθησης

ΚΕΔΙΒΙΜ: Κέντρα Επιμόρφωσης και Δια Βίου Μάθησης

N/T: Νέες Τεχνολογίες

Διπλωματική εργασία

ΟΟΣΑ: Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης

ΣΔΕ: Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας

ΤΠΕ: Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνιών

ΥΠΕΠΘ: Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων

Εισαγωγή

Η αναφορά στην εκπαίδευση, συνήθως, ταυτίζεται με την επίσημη εκπαίδευση παιδιών, εφήβων και νέων. Ωστόσο, αν και οι προαναφερθείσες κατηγορίες είναι οι κύριοι επίτιμοι, σύμφωνα με το Διεθνές Δίκαιο που προστατεύει τα ανθρώπινα δικαιώματα, οι ενήλικες ομοίως αναγνωρίζονται ως κάτοχοι ανάλογων δικαιωμάτων. Όπως όλα τα υπόλοιπα ανθρώπινα δικαιώματα, έτσι και το δικαίωμα στην εκπαίδευση είναι καθολικό και ισχύει για όλο τον κόσμο, ανεξάρτητα από την ηλικία. Η εκπαίδευση των ενηλίκων αποτελεί ένα εκτεταμένο πεδίο, στο οποίο οι ενήλικες συμμετέχουν σε συστηματικές και συνεχείς δραστηριότητες διδασκαλίας -ή ακόμη και αυτοδιδασκαλίας- έτσι ώστε να αποκτήσουν νέες μορφές γνώσης, δεξιοτήτων και στάσεων ενώ παράλληλα διευρύνουν τις ευκαιρίες για ποιοτική απασχόληση (Merriam & Brockett, 2011). Ως εκ τούτου, με το δικαίωμα όλων στην εκπαίδευση αναγνωρίζεται η σημασία της εκπαίδευσης ως μιας συνεχιζόμενης διαδικασίας (Δια Βίου Μάθηση).

Η όποια οικονομική, επιστημονική, κοινωνική και επαγγελματική δραστηριότητα την εποχή που διαβιούμε στηρίζεται και υποβοηθείται από τη χρήση κατάλληλων τεχνολογιών που εξελίσσονται όλο και περισσότερο. Η συνεχής και ραγδαία αυτή εξέλιξη στο χώρο των τηλεπικοινωνιών και πληροφορικής καθιστά τις Ν/Τ ένα ισχυρό εργαλείο που λειτουργεί ως προωστήρια δύναμη στην εκπαίδευση ενηλίκων και στη δια βίου μάθηση εν γένει, καθώς με την αξιοποίηση πληθώρας πηγών πληροφοριών σε συνάρτηση με την ταχύτητα επικοινωνίας απογειώνει τις δυνατότητες πρόσβασης στη γνώση (Μουζάκης, 2006, Σαχινίδης & Πολυχρονάκης, 2009).

Η χρήση των Ν/Τ στην εκπαιδευτική διαδικασία είναι όλο και συχνότερη στις μέρες μας έως και επιτακτική αν αναλογιστούμε τις δύσκολες μέρες της πανδημίας που πρόσφατα έζησε ο πλανήτης μας. Όσον αφορά την Εκπαίδευση Ενηλίκων, οι ήδη υπάρχουσες τεχνολογίες έχουν διευρύνει σε μεγάλο βαθμό τους ορίζοντές της (Κόκκος, 2005). Με την εφαρμογή της Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης αναδείχθηκαν οφέλη που σχετίζονται τόσο με την εκμηδένιση των αποστάσεων όσο και με την ελαχιστοποίηση του κόστους. Ταυτόχρονα, καταγράφηκαν και τυχόν αδυναμίες που αφορούσαν την υπάρχουσα παραδοσιακή εκπαίδευση (Λιοναράκης, 2005, Τόλης, Κυριακίδης & Τσαγκαράκης, 2010). Ωστόσο, τίθεται ο προβληματισμός αν η τάση Διπλωματική εργασία

αυτή συμπορεύεται με την εν γένει βελτίωση της εκπαιδευτικής διαδικασίας, τόσο από την πλευρά της απόλαυσης όσο και με τους όρους των εκπαιδευτικών αποτελεσμάτων. Άλλωστε, σε κάθε εκπαιδευτικό πρόγραμμα -κατά συνέπεια και αυτών της εκπαίδευσης ενηλίκων- καθίσταται χρήσιμη και γόνιμη η αξιολόγηση κατά πόσο επετεύχθησαν οι αρχικοί εκπαιδευτικοί στόχοι (Καλκάνης, κ.ά., 2006).

Στο πλαίσιο αυτό, καλούμαστε να καταγράψουμε το σημαντικό ρόλο που κατέχουν οι Νέες Τεχνολογίες και η Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση στην εκπαιδευτική διαδικασία σε προγράμματα Εκπαίδευσης Ενηλίκων και να διερευνήσουμε τους τρόπους εκείνους με τους οποίους την υπηρετεί, τόσο στον τομέα σχεδιασμού και οργάνωσης όσο και κατά την εκπαιδευτική διαδικασία.

Δομή διπλωματικής εργασίας

Η παρούσα διπλωματική εργασία επικεντρώνεται στους εκπαιδευτές ενηλίκων στα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας (Σ.Δ.Ε.) της περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας, στις νέες προκλήσεις που παρουσιάζονται και στους ρόλους που καλούνται να διεκπαιρέωσουν στον εν λόγω σύγχρονο και καινοτόμο θεσμό. Απαρτίζεται από δύο βασικά μέρη: στο πρώτο περιλαμβάνεται το θεωρητικό πλαίσιο της εργασίας, όπου τα τρία πρώτα κεφάλαια εστιάζονται στο θεωρητικό υπόβαθρο της εργασίας,

Το δεύτερο μέρος, αφορά την εφαρμογή της ποσοτικής έρευνας. Στο τέταρτο κεφάλαιο παρουσιάζεται το μεθοδολογικό πλαίσιο, όπου γίνεται αναφορά στη διατύπωση του σκοπού, των ερευνητικών ερωτημάτων, στο δείγμα και το εργαλείο της συλλογής δεδομένων, που χρησιμοποιήθηκε και στη διαδικασία ελέγχου εγκυρότητας και αξιοπιστίας του ερωτηματολογίου που εφαρμόστηκε κατά τη διάρκειά της.

Στο επόμενο κεφάλαιο (5^ο), μετά την παρουσίαση του πληθυσμού-δείγματος εκτίθενται τα αποτελέσματα της έρευνας μετά τη στατιστική επεξεργασία των δεδομένων. Κατόπιν, δίνονται οι απαντήσεις των ερευνητικών ερωτημάτων και έπεται ο σχολιασμός τους.

Τέλος, η διπλωματική εργασία ολοκληρώνεται με το 6^ο κεφάλαιο, όπου αναφέρονται τα γενικά συμπεράσματα αυτής. Σύμφωνα με τη προγενέστερη

θεωρητική μελέτη και λαμβάνοντας υπ' όψιν τα τελικά συμπεράσματα βάσει της
ανάλυσης των δεδομένων της έρευνας που προηγήθηκε, έπονται οι τελικές προτάσεις
για μελλοντική έρευνα.

Α΄ ΜΕΡΟΣ

ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο Αρχές Εκπαίδευσης Ενηλίκων

Στο παρακάτω θεωρητικό πλαίσιο καταβάλλεται προσπάθεια για μια εννοιολογική αποσαφήνιση βασικών εννοιών που αφορούν το πεδίο της εκπαίδευσης ενηλίκων και μια σκιαγράφηση των σύγχρονων αναγκών των ενηλίκων εκπαιδευομένων με σκοπό να εξεταστεί αν και κατά πόσο αυτές εξυπηρετούνται μέσα από τις Νέες Τεχνολογίες και την Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση.

1.1 Αποσαφήνιση των όρων «Νέες Τεχνολογίες» και «Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση»

Με τον όρο «Νέες Τεχνολογίες» γίνεται αναφορά σε κάθε ψηφιακό μέσο, ανεξάρτητα από τη μορφή του, η χρήση του οποίου, είτε αυτόνομα είτε ως μέρος κάποιου συστήματος τεχνολογικής μορφής σκοπεύει στην «αναζήτηση, την πρόσβαση, την επεξεργασία, την παραγωγή, διαμόρφωση και παρουσίαση καθώς και την καταχώρηση, τη συλλογή, ανάλυση, αναπαράσταση και βεβαίως τη διακίνηση (μετάδοση, ανταλλαγή) της πληροφορίας» (Ζερβάκης, 2017). Αφορά, συνεπώς, πρωτίστως τις τεχνολογίες των δικτύων και του υπολογιστή, καθώς τα τελευταία χρόνια είναι αυτές οι οποίες αποδίδονται ως σύγχρονη έννοια του όρου «Νέες Τεχνολογίες» (N/T) (Berisha-Shaqiri & Berisha-Namani, 2015; Han & Han, 2013).

Αντίστοιχα, με τον όρο «Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση» (ΕξΑΕ) αναφερόμαστε στη μορφή εκπαίδευσης, κατά την οποία η εκπαιδευτική διαδικασία υλοποιείται με ηλεκτρονικά μέσα αποκλειστικά, καθώς ο εκπαιδευτής απέχει γεωγραφικά από τους εκπαιδευόμενους (Schwartz, 2000). Η Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση διαχωρίζεται σε «σύγχρονη» και «ασύγχρονη» μορφή. Όταν η εκπαίδευση λαμβάνει χώρα ταυτόχρονα για εκπαιδευτή και εκπαιδευόμενους αναφερόμαστε στη «σύγχρονη» μορφή εκπαίδευσης, ενώ όταν ο χρόνος είναι διαφορετικός μιλάμε για «ασύγχρονη» εκπαίδευση. Πολλές φορές, ταυτίζουμε τον όρο «ΕξΑΕ» (distance education) τον όρο «e-learning» (ηλεκτρονική μάθηση),

ωστόσο αυτό δεν είναι ακριβές, καθώς η ηλεκτρονική μάθηση αποτελεί απόρροια της Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης (Schwartz, 2000).

1.2 Εννοιολογικός προσδιορισμός του όρου «εκπαίδευση ενηλίκων»

Εφορμόμενοι από την αναφορά στην εκπαίδευση ενηλίκων, η οποία αφορά στην παροχή σχεδιασμένων μαθησιακών δραστηριοτήτων σε άτομα ώριμα όχι μόνο ως προς την ηλικία αλλά με βαρύνοντες παράγοντες την κοινωνική ωριμότητα, την αυτενέργεια και τον ισορροπημένο τρόπο ύπαρξης, παρακάτω παραθέτουμε τους δύο πιο δημοφιλείς ορισμούς της εκπαίδευσης ενηλίκων, όπως αυτοί καταγράφονται στη βιβλιογραφία.

Για την UNESCO (1975) η εκπαίδευση ενηλίκων είναι: *«κάθε εκπαιδευτική διεργασία, κάθε περιεχόμενο, επίπεδο ή μέθοδος, είτε πρόκειται για τυπική εκπαίδευση, είτε για διεργασία που επεκτείνει χρονικά ή αντικαθιστά την αρχική εκπαίδευση στα σχολεία, κολέγια και πανεπιστήμια, καθώς και για μαθητεία, μέσω των οποίων άτομα που θεωρούνται ενήλικα από την κοινωνία στην οποία ανήκουν, αναπτύσσουν τις ικανότητές τους, εμπλουτίζουν τις γνώσεις τους, βελτιώνουν τα τεχνικά και τα επαγγελματικά τους προσόντα ή τα προσανατολίζουν προς άλλη κατεύθυνση και επιφέρουν αλλαγές στις στάσεις ή τη συμπεριφορά τους με διπλή προοπτική της πλήρους προσωπικής ανάπτυξης και της συμμετοχής σε μια εναρμονισμένη και αυτοδύναμη κοινωνική, οικονομική και πολιτιστική ανάπτυξη».*

Ο ΟΟΣΑ θεωρεί ότι μιλώντας για εκπαίδευση ενηλίκων εννοούμε: *«οποιαδήποτε μαθησιακή δραστηριότητα ή πρόγραμμα σκόπιμα σχεδιασμένο από κάποιον εκπαιδευτικό φορέα, για να ικανοποιήσει οποιαδήποτε ανάγκη κατάρτισης ή ενδιαφέρον που ενδέχεται να πραγματοποιηθεί σε οποιοδήποτε στάδιο της ζωής ενός ανθρώπου που έχει υπερβεί την ηλικία της υποχρεωτικής εκπαίδευσης και η κύρια δραστηριότητά του δεν είναι πλέον η εκπαίδευση. Το πεδίο λοιπόν πλέον καλύπτει μη επαγγελματικές, επαγγελματικές, γενικές, τυπικές και μη τυπικές σπουδές, καθώς επίσης και την εκπαίδευση που έχει συλλογικό κοινωνικό σκοπό»* (Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (Ο.Ο.Σ.Α.), 1977 στο Rogers, 1999).

Είναι εμφανές ότι εύκολη απάντηση στο τι ακριβώς σημαίνει εκπαίδευση ενηλίκων δεν υπάρχει, καθώς παρουσιάζονται διαφορές λόγω της ευρύτητας του

πεδίου . Εξίσου φανερό είναι, επίσης, ότι στο συνεχώς μεταβαλλόμενο οικονομικό, κοινωνικό και επαγγελματικό περιβάλλον της παγκοσμιοποίησης τροποποιούνται αντίστοιχα τα ζητούμενα της εκπαίδευσης εν γένει, όπως άλλωστε και της εκπαίδευσης ενηλίκων (Κόκκος, 2005).

1.3 Βασικές θεωρητικές προσεγγίσεις της εκπαίδευσης ενηλίκων

Όπως προαναφέρθηκε, η επιστημονική συζήτηση αναφορικά με τη μάθηση ανεξάρτητα από την ηλικία του εκπαιδευόμενου αποτελεί αχανές πεδίο, μέσα στο οποίο συναντάμε πολλές αποκλίσεις αλλά και σημεία σύγκλισης (Κόκκος, 2005). Συνεπώς, διαφοροποιήσεις συναντάμε, επίσης, στις θεωρίες μεταξύ των ειδικών της εκπαίδευσης ενηλίκων (Rogers, 1999), καθώς η καθεμία εξετάζει διαφορετικές πτυχές της μαθησιακής διεργασίας της εκπαίδευσης των ενηλίκων. Συνεπώς, η κάθε προσέγγιση συμβάλλει με το δικό της καθοριστικό τρόπο στη δυναμική εξέλιξη του εν λόγω επιστημονικού πεδίου, εμπλουτίζοντάς το με νέα στοιχεία και εναλλακτικές θεωρητικές οπτικές.

Ορισμένες εξ αυτών των θεωριών είναι η «Ανδραγωγική Θεωρία» (Andragogy) του Knowles, το μοντέλο της «Μετασχηματίζουσας Μάθησης» (transformational learning) του Mezirow, το μοντέλο της «Αυτοκαθοδηγούμενης Μάθησης» (self-directed learning) του Tough, το μοντέλο της «Μαθησιακής Διαδικασίας» του Jarvis, το μοντέλο της «Επάρκειας» (Proficiency Theory) του Knoch, η θεωρία της Κοινωνικής Αλλαγής μέσω της Εκπαίδευσης του Freire, και η θεωρία για τον Κύκλο της Μάθησης του Kolb (Κόκκος, 2005).

Στην παρούσα εργασία, ωστόσο, θα εστιάσουμε στις τρεις εξ αυτών, οι οποίες καθώς βασίζονται σε διαφορετικό ψυχολογικό ή κοινωνιολογικό υπόβαθρο παρέχουν το κατάλληλο θεωρητικό πλαίσιο προς συζήτηση και ερμηνεία των τρόπων και αιτιών που οδηγούν σε συγκεκριμένες αντιδράσεις των ενήλικων μαθητών σε σύγκριση με τους ανήλικους. Οι θεωρίες αυτές είναι οι εξής:

• Η Ανδραγωγική Θεωρία του Knowles

Η θεωρία της ανδραγωγικής, η οποία θεμελιώθηκε από τον E. Lindeman (1926) και εξελίχθηκε από τον Malcolm Knowles τη δεκαετία του 1970, αποτελεί μια ανθρωπιστική προσέγγιση της εκπαίδευσης ενηλίκων. Ο Knowles υποστήριζε ότι ο τρόπος μάθησης των ενηλίκων διαφέρει από αυτόν των παιδιών ή των εφήβων και από αυτό απορρέει η ανάγκη για μια νέα θεώρηση της μάθησης, η οποία θα πρέπει να έχει ως εφιαλτήριο την κατανόηση των χαρακτηριστικών που φέρουν οι ενήλικες εκπαιδευόμενοι. Ειδικότερα, η θεωρία της ανδραγωγικής θεωρεί ότι η μάθηση αποτελεί μια δια-δραστική διεργασία ερμηνείας, η οποία οδηγεί στο διαρκή μετασχηματισμό των βιωμάτων των ενηλίκων εκπαιδευομένων. Καθώς το άτομο πορεύεται προς την ωρίμανσή του, αποκτά ένα σημαντικό αριθμό εμπειριών, οι οποίες αξιοποιούνται μέσα από τη διεργασία της μάθησης. Αναδεικνύεται, με αυτόν τον τρόπο, η ανάγκη των ενηλίκων εκπαιδευομένων για αυτοπραγμάτωση, δηλαδή για αναγνώριση και ανάπτυξη όλης της δυναμικής τους (Merriam, 2001). Ο Malcolm Knowles (1998), επιδιώκοντας να υπογραμμίσει την ιδιαιτερότητα του τρόπου μάθησης των ενηλίκων, θέτει έξι παραδοχές πάνω στις οποίες στηρίζεται η εν λόγω θεωρία. Οι παραδοχές είναι οι εξής:

1. Ένα άτομο, καθώς ωριμάζει αλλάζει και από μια εξαρτώμενη προσωπικότητα μετατρέπεται σε έναν αυτοκατευθυνόμενο άνθρωπο.

2. Ένας ενήλικος αποκτά και φέρει πολλές εμπειρίες που προέρχονται αφενός από τις οικογενειακές ευθύνες και αφετέρου από ένα σύνολο επαγγελματικών υποχρεώσεων, όπως επίσης, και από την πρότερη εκπαίδευση που έχει λάβει.

3. Η ετοιμότητα του ενήλικα εκπαιδευόμενου για να μάθει καθορίζεται άμεσα με την εκπλήρωση των καθηκόντων στο πλαίσιο του κοινωνικού του ρόλου.

4. Οι ενήλικοι, σε αντίθεση με ότι συνέβαινε στην παιδική ηλικία, προχωρούν στην άμεση εφαρμογή της ληφθείσας γνώσης.

5. Τα εσωτερικά κίνητρα ενός ενηλίκου αποτελούν την προωστήρια δύναμη προκειμένου να εμπλακεί σε οποιαδήποτε μορφή μάθησης.

6. Για τον ενήλικα, είναι αδήριτη ανάγκη να γνωρίζει τη χρησιμότητα αυτού που θα μάθει πριν ακόμη εμπλακεί σε οποιαδήποτε διεργασία μάθησης.

Ο Knowles (1998), επιπλέον, θεώρησε απαραίτητο τον συνυπολογισμό των προειρηθέντων χαρακτηριστικών κατά το σχεδιασμό προγραμμάτων για ενήλικους, προκειμένου να διευκολυνθεί κατ' αυτόν τον τρόπο η διαδικασία μάθησης (Merriam, 2001. Hartree, 1984).

• Η θεωρία της Κοινωνικής Αλλαγής του Freire

Η θεωρία της Κοινωνικής Αλλαγής διαμέσου της εκπαίδευσης εφαρμόστηκε από τον Freire στη Βραζιλία περί τα μέσα προς τα τέλη του εικοστού αιώνα (20^{ου}) με στόχο την καταπολέμηση του αναλφαριθμητισμού (Freire, 1977). Κατά την άποψη του Freire, η εκπαίδευση οφείλει να είναι εκτός από μια απελευθερωτική πράξη και προωστήρια δύναμη για τους εκπαιδευόμενους, προκειμένου να θέσουν υπό αμφισβήτηση, μέσα από τον κριτικό στοχασμό, εσφαλμένες και διαστρεβλωμένες παραδοχές που ανέπτυξαν σε ένα περιβάλλον όπου οι κυρίαρχες τάξεις επέβαλλαν, με απώτερο σκοπό την κοινωνική αλλαγή (Κόκκος, 2005). Ως εκ τούτου, οι εκπαιδευόμενοι πρέπει να εντοπίσουν, να καθορίσουν και να μελετήσουν με σφαιρική και κριτική προσέγγιση τις υπάρχουσες αντιλήψεις και στάσεις τους, ώστε να μπορέσουν να αντιληφθούν τους τρόπους με τους οποίους αναπαράγονται άνισες σχέσεις εξουσίας αντί να τις δέχονται ως «δεδομένες», ως «κοινή λογική», ως «τη νόρμα» (Γκαϊνταρτζή, 2018). Η όλη διαδικασία, υποστήριξε ο Freire, διέρχεται μέσα από τρία βασικά στάδια: α) το διερευνητικό (investigative), 2) το θεματικό (thematization) και 3) το στάδιο του προβληματισμού (problematization). Κατόπιν τούτων, επέρχεται η κριτική συνειδητοποίηση των ενηλίκων εκπαιδευομένων, η οποία προέρχεται αφενός από την κατανόηση της κοινωνικής πραγματικότητας και αφετέρου στη δύναμή τους να προχωρήσουν αλλαγή αυτής της φαινομενικά παγιωμένης πραγματικότητας, στοχεύοντας στη δημιουργία μιας νέας κοινωνίας, πλήρως απαλλαγμένης από ανισότητες και καταπιεστικές μεθόδους (Τσιμπουκλή & Φίλιπς, 2008).

• Το μοντέλο της «Μετασχηματίζουσας Μάθησης» του Mezirow

Το μοντέλο της «Μετασχηματίζουσας Μάθησης» του J. Mezirow θεωρείται ως μια ολοκληρωμένη και επιστημονικά τεκμηριωμένη προσέγγιση στο πεδίο της εκπαίδευσης ενηλίκων (Λιντζέρης, 2010). Επίκεντρο της «μετασχηματίζουσας μάθησης» αποτελεί το ευρύτερο κοινωνικό και πολιτισμικό περιβάλλον, ενώ δίνει ώθηση στον αναστοχασμό στη βάση του μετασχηματισμού κυρίαρχων αντιλήψεων και οπτικών. Εφαλτήριο ανάπτυξης του κριτικού στοχασμού αποτελούν οι εμπειρίες των εκπαιδευομένων, έτσι ώστε η μάθηση να μην αποτελεί απλή συσσώρευση γνώσεων, αλλά μια διεργασία ανασκευή παγιωμένων αξιών και πεποιθήσεων (Mezirow, 1991. Mezirow, 1998).

Στη συνέχεια, σύμφωνα με την εν λόγω θεωρία, κάθε μετασχηματιστικό μαθησιακό περιβάλλον είναι ένα σύστημα, όπου οι συμμετέχοντες είναι καθ' όλα ενημερωμένοι, απαλλαγμένοι από κάθε μορφή εξαναγκασμού, είναι σε θέση να κρίνουν ορθά σκεπτόμενοι, ενώ εκ παραλλήλου, διατίθενται να αναζητήσουν κοινό τόπο ή ακόμη και μια σύνθεση κοινών απόψεων μέσα από μια καλή συνεργασία (Mezirow & Συνεργάτες, 2007).

Ο Mezirow σε μια προσπάθεια να εξορθολογήσει τη διεργασία του μετασχηματισμού περιέγραψε τα παρακάτω δέκα στάδια νοηματοδότησης, τα οποία οδηγούν σε πιθανό μετασχηματισμό του πλαισίου αναφοράς (Mezirow, 2000):

1. Η ανάδειξη ενός αποπροσανατολιστικού βιώματος.
2. Η αυτοεξέταση των παραδοχών που σχετίζονται με το παραπάνω βίωμα.
3. Η κριτική αξιολόγηση (κριτικός στοχασμός) των παραπάνω παραδοχών.
4. Η αναγνώριση των πηγών που προκαλούν τη δυσαρμονία των παραδοχών σε συνεργασία με άλλα μέλη της ομάδας.
5. Η αναζήτηση επιλογών για νέους ρόλους, σχέσεις και δράσεις.
6. Ο σχεδιασμός ενός προγράμματος δράσης.
7. Η απόκτηση γνώσεων και δεξιοτήτων για την υλοποίηση του σχεδίου.
8. Η εφαρμογή του σχεδίου (δοκιμή νέων ρόλων).
9. Η οικοδόμηση ικανότητας και αυτοπεποίθησης για τους νέους ρόλους και τις νέες σχέσεις.

10. Η επανένταξη σύμφωνα με τις συνθήκες που έχουν οριστεί από τις νέες προοπτικές.

Επιπλέον, εκτός από τα προαναφερθέντα στάδια, ο στοχαστής προτείνει τρόπους προκειμένου να ενεργοποιηθεί η μετασχηματίζουσα μάθηση, περικλείοντας τις ιστορίες ζωής, της ανάλυσης των κρίσιμων συμβάντων, της χρήσης ημερολογίου, του διαλόγου και της ανάληψης καινούργιων ρόλων.

1.4 Τα χαρακτηριστικά των ενηλίκων εκπαιδευομένων, εκπαιδευτική τους ανάγκη και τα εμπόδια που εμφανίζονται κατά τη διαδικασία εκπαίδευσής τους

Η «ενηλικιότητα», με την έννοια κυρίως της φυσικής ωριμότητας και της περαιτέρω υπευθυνότητας που επέρχεται με την πάροδο του χρόνου διαμορφώνει ορισμένες ιδιαίτερες αρχές, αλλά και χαρακτηριστικά που φέρουν οι ενήλικες εκπαιδευόμενοι και συντελούν καθοριστικά στην εκπαιδευτική διαδικασία και στην πραγμάτωση των στόχων της εκπαίδευσης, (Καραλής, 2010β). Επιπρόσθετα, εκτός από τα χαρακτηριστικά που προαναφέρθηκαν διακατέχονται και από διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές ανάγκες, που αποτελούν σημείο διαφοροποίησης των ενηλίκων εκπαιδευομένων από τους ανήλικους μαθητές.

Οι ενήλικες διαθέτουν ήδη ένα μεγάλο εύρος γνώσεων, εμπειριών και δεξιοτήτων, ωστόσο εξακολουθούν να έχουν ανάγκη για προσωπική ανάπτυξη, προκειμένου να εκπληρώσουν ανεκπλήρωτους στόχους και να κοινωνικοποιηθούν περαιτέρω. Τα άτομα αυτά καθώς δεν βρίσκονται σε αρχική φάση ανάπτυξης και διάπλασης της προσωπικότητας και της σκέψης τους έχουν προκαθορισμένες προθέσεις, προσδοκίες και ενδιαφέροντα, ενώ παράλληλα έχουν μορφοποιήσει συγκεκριμένους τρόπους μάθησης. Επιπλέον, διακατέχονται από αυτοαντίληψη, διαμορφώνουν πλάνα αυτοανάπτυξης, έχουν τη δυνατότητα λήψης σημαντικών αποφάσεων και συμμετοχής με ελεύθερη βούληση όπου αυτά κρίνουν, ενώ παράλληλα καθοδηγούνται από τους στόχους που έχουν θέσει και δύνανται να προσλάβουν νέα γνώση (Rogers, 1999. Courau, 2000).

Οι ενήλικες εκπαιδευόμενοι πολλές φορές διακατέχονται από την ανάγκη να ξεφύγουν από την καθημερινότητα, να έρθουν σε επαφή με άλλους ανθρώπους, να ενισχύσουν τις υπάρχουσες φιλικές τους σχέσεις ή ακόμη και να δημιουργήσουν νέες. Επιθυμούν να αποκτήσουν καινούργιες γνώσεις, ικανότητες, δεξιότητες, στάσεις και αξίες που ακολουθούν τη σύγχρονη εποχή ή ακόμη και να αναβαθμίσουν τις ήδη υπάρχουσες, προκειμένου να είναι σε θέση να διεκδικήσουν μια καλύτερη θέση στο χώρο της εργασίας τους. Επιπρόσθετα, υπάρχουν ενήλικες, οι οποίοι δύνανται να έχουν προοπτικές για καλύτερες οικονομικές απολαβές και ανάγκη αύξησης της αυτοπεποίθησης και του κύρους τους (Κόκκος, 2005α. Laal & Salamati, 2012).

Ωστόσο, κατά την εκπαιδευτική διαδικασία των ενηλίκων παρουσιάζονται αρκετά εμπόδια τόσο εσωτερικά όσο και εξωτερικά, τα οποία διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στην απόφαση των ενηλίκων για τυχόν συμμετοχή στην εκπαίδευση (Κόκκος, 2005). Αναφορικά με τα εσωτερικά εμπόδια, ο Rogers (1999) θεωρεί ότι σε αυτά συγκαταλέγονται οι ήδη υπάρχουσες γνώσεις, τις οποίες ο ενήλικος υπερασπίζεται δυναμικά και με επιμονή. Απόρροια αυτού είναι οι ενήλικοι που πέρνουν την απόφαση να συμμετάσχουν στην εκπαίδευση με δυσκολία δέχονται τις νέες γνώσεις, οι οποίες ενδεχομένως να απορρίπτουν τις υφιστάμενες πάνω στις οποίες έχουν επενδύσει συναισθηματικά και αποτελούν τμήμα τις ταυτότητάς τους.

Εξίσου σοβαρούς φραγμούς με τις προϋπάρχουσες γνώσεις θέτουν και ορισμένοι συναισθηματικοί παράγοντες, όπως είναι το άγχος, το οποίο όπως υποστηρίζει ο Rogers (1999), τις περισσότερες φορές προκαλείται από το φόβο για μια ενδεχόμενη αποτυχία ή για μια αρνητική κριτική, κυρίως όμως, από το φόβο για μια -ενδεχόμενη- απογοήτευση προσωπική ή ακόμη και των άλλων που δημιουργείται από την ενασχόληση με κάτι άγνωστο, όπως στη συγκεκριμένη περίπτωση είναι η εκπαίδευση ενηλίκων.

Η Cross (1981), ταξινομώντας τα εμπόδια που παρουσιάζονται στην εκπαίδευση ενηλίκων, κάνει την εξής διάκριση σε τρεις (3) κατηγορίες:

1) τα εμπόδια που είναι άμεσα συνδεδεμένα με τις καταστάσεις της ζωής (situational), όπως, επί παραδείγματι, είναι οι οικογενειακές υποχρεώσεις, οι οικονομικές δυσκολίες, οι υπερβολική εργασία κ.λ.π.

2) τα εμπόδια που αφορούν την εκπαιδευτική διαδικασία (institutional), όπως είναι η κακή οργάνωση ενός εκπαιδευτικού προγράμματος, η αποπληρωμή του, η Διπλωματική εργασία

έλλειψη προαπαιτούμενων προσόντων για τη συμμετοχή του ενήλικα σε αυτό, οι ακατάλληλες εγκαταστάσεις ή ώρες λειτουργίας αυτού

3) τα εμπόδια προδιάθεσης (dispositional barriers), που σχετίζονται με τις αντιλήψεις, τις αξίες, τις στάσεις, τα πιστεύω αλλά και τις προϋπάρχουσες εμπειρίες και τα βιώματα του καθενός (Καραλής, 2013· Αθανασίου, Μπαλντούκας & Παναούρα, 2014).

1.5 Ο ρόλος του εκπαιδευτή ενηλίκων

Είναι κοινά αποδεκτό, ότι σε μια εκπαιδευτική διαδικασία ο ρόλος ενός εκπαιδευτή καταλυτικός, καθώς καλείται να συμβάλλει στη διαμόρφωση των κατάλληλων συνθηκών διδασκαλίας και μάθησης διαμέσου των οποίων οι εκπαιδευόμενοι θα είναι σε θέση να εξωτερικεύσουν τις σκέψεις τους, τις προσδοκίες και τους στόχους τους. Επιπρόσθετα, ο εκπαιδευτής καλείται να θέσει όρια και κανόνες που αφορούν τις λειτουργίες της εκπαιδευόμενης ομάδας, διότι κατ' αυτόν τον τρόπο καθίσταται ευκολότερο να ανταλλάξουν απόψεις και πληροφορίες οι συμμετέχοντες (Δεληγιάννης, 2016).

Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με τις αρχές της ανδραγωγικής θεωρίας, ο εκπαιδευτής λειτουργεί περισσότερο ως «διευκολυντής» και «εμπνευστής» κατά την εκπαιδευτική διαδικασία και όχι ως «αυθεντία» και μεταφορέας γνώσεων. Πρωτίστως, θα πρέπει να κατανοήσει το ψυχισμό των συμμετεχόντων, όπως και τους λόγους για τους οποίους λαμβάνουν μέρος στο εκάστοτε εκπαιδευτικό πρόγραμμα. Οφείλει να χρησιμοποιήσει προηγούμενες εμπειρίες γραμματισμού των εκπαιδευομένων ώστε να ενσωματωθούν οι νέες πληροφορίες σε ήδη γνωστά και οικεία στοιχεία, ενώ παράλληλα, φροντίζει να συνδέσει το περιεχόμενο της διδασκαλίας με θέματα που εκβάλλουν από το κοινωνικό υπόβαθρο, εκ του οποίου προέρχονται. Επιπρόσθετα, ο ίδιος ο εκπαιδευτής αποτελεί για τους εκπαιδευομένους πηγή μάθησης, η οποία μέσα από επιλεγμένες μεθόδους, το σεβασμό, τη συνεργασία και την ελευθερία έκφρασης συμβάλλει στην πλέον θετική ολοκλήρωση της διδακτικής διαδικασίας (Ιωάννου & Αθανασούλα-Ρέππα, 2008, Λευθεριώτου, 2010).

Από τις νέες μορφές εκπαίδευσης που δημιουργούνται με τη συνδρομή των Ν/Τ, όπως επί παραδείγματι από την εξ αποστάσεως εκπαίδευση, ενσκύπτουν διαφορετικές απαιτήσεις για το ρόλο τόσο του εκπαιδευτή όσο και του εκπαιδευόμενου. Όπως αναφέρει ο Μουζάκης, ο εκπαιδευτής επικεντρώνεται σε διερευνητικές, ανακαλυπτικές και συνεργατικές εκπαιδευτικές μεθόδους, οι οποίες ακολουθούν το μαθητοκεντρικό μοντέλο, καθώς θα πρέπει να αξιοποιήσει τις διαθέσιμες πηγές πληροφόρησης και να συντονίσει την προσπάθεια των εκπαιδευομένων να μάθουν πως να μαθαίνουν (Μουζάκης, 2006).

Κατά τον Rogers (1999), ο εκπαιδευτής οφείλει να διαδραματίζει τέσσερις ρόλους, αυτόν του ρόλου: α) του αρχηγού-ηγέτη της ομάδας, β) του εκπαιδευτή ως φορέας αλλαγής, γ) ως μέλος της ομάδας, δ) του αξιολογητή.

Ο Κόκκος (2005), θεωρεί ότι ο εκπαιδευτής πρέπει να φέρει τυπικά και άτυπα προσόντα όπως, να υπάρχει πραγματικό ενδιαφέρον για τους εκπαιδευόμενους, να φροντίζει για την ύπαρξη ουσιαστικής επικοινωνίας, και συντονισμού της ομάδας των εκπαιδευομένων, να εφαρμόζει με ευελιξία τις εκπαιδευτικές τεχνικές, όπου πρωταγωνιστής θα είναι ο εκπαιδευόμενος, να φροντίζει για τη σύζευξη της γνώσης με το ευρύτερο κοινωνικό και εργασιακό περιβάλλον καθώς, και με τις συνθήκες και ιδιαιτερότητες της τοπικής κοινωνίας, να γνωρίζει το ρόλο και τις δυνατότητες του, να αξιολογεί το έργο του και στοχεύει στη συνεχή προσωπική ανάπτυξη και αυτοβελτίωσή του.

Από τα προειρηθέντα, λοιπόν, συνεπάγεται ότι ο άνθρωπος μετασχηματίζοντας την ήδη υπάρχουσα γνώση και εμπειρία που διαθέτει «οικοδομεί» τη γνώση του, πραγματώνοντας κατ' αυτόν τον τρόπο τη θεωρία του Vygotsky (Rosen, 2007). Πιο συγκεκριμένα, μάλιστα, ο Rosen αναφέρει δύο περιπτώσεις αξιοποίησης των Ν/Τ από τον εκπαιδευτή: α) με την εφαρμογή της θεωρίας του εποικοδομισμού (constructive), σύμφωνα με την οποία ο εκπαιδευόμενος αυτενεργεί, ανακαλύπτει και καταγράφει τη γνώση κατέκτησε -ατομικά ή συνεργατικά- υποβοηθούμενος από τα διάφορα λογισμικά (διαδίκτυο, πολυμέσα κ.λ.π.), β) με την εφαρμογή της απλής καθοδηγητικής μεθόδου (instructive), κατά την οποία ο εκπαιδευτικός παρουσιάζει τη γνώση στους εκπαιδευομένους του δίνοντας οδηγίες, κάνοντας χρήση των υπολογιστών και των προγραμμάτων. Ωστόσο, είναι σύνηθες να εφαρμόζεται ο

συνδυασμός και των δύο εκπαιδευτικών πρακτικών (Rosen, 2007). Κατά συνέπεια, ο εκπαιδευτικός θα πρέπει, αφενός, να διαθέτει τεχνικές γνώσεις ώστε να καθίσταται ικανός να αξιοποιήσει όλες τις απαραίτητες εφαρμογές στην Ευρώπη του 21^{ου} αιώνα και αφετέρου, να γνωρίζει τις εκπαιδευτικές μεθόδους ώστε να είναι σε θέση να τις εφαρμόζει ανάλογα με τις εκάστοτε ανάγκες, προκειμένου να στηρίζει κατάλληλα τη χρήση των Ν/Τ (Rosen, 2007). Καλείται, λοιπόν, να διαμορφώσει ένα ανοικτό μαθησιακό περιβάλλον με μεγαλύτερη αυτονομία, αυτενέργεια, καινοτόμο και διερευνητική διάθεση μέσα στο οποίο, θα προωθείται η συνεργατική οικοδόμηση της γνώσης και η κριτική σκέψη, προετοιμάζοντας κατ' αυτόν τον τρόπο κατάλληλα τους αυριανούς πολίτες να ενταχθούν στην αναδυόμενη κοινωνία της γνώσης (Σταματοπούλου, Μπαλιάμης & Παπαδοπούλου, 2017).

Στο άνωθεν -πρώτο- κεφάλαιο ολοκληρώθηκε ο εννοιολογικός προσδιορισμός της εκπαίδευσης ενηλίκων, καταγράφηκαν οι βασικές θεωρίες που αφορούν την εκπαίδευση ενηλίκων, ενώ αναφέρθηκαν οι προκλήσεις, τα κίνητρα και τα οφέλη που απορρέουν από τη συμμετοχή στην εκπαίδευση ενηλίκων. Στο επόμενο κεφάλαιο θα αναφερθούμε αφενός στη χρήση των Ν/Τ στον τομέα της οργάνωσης, διοίκησης και υποστήριξης των εκπαιδευτικών προγραμμάτων και αφετέρου στα χαρακτηριστικά που διέπουν την εξ αποστάσεως εκπαίδευση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο: Αξιοποίηση των Ν/Τ στην Εκπαίδευση Ενηλίκων

Στο δεύτερο κεφάλαιο γίνεται αναφορά στην αξιοποίηση των Ν/Τ στην εκπαίδευση ενηλίκων, τόσο στον τομέα της οργάνωσης και διοίκησης των εκπαιδευτικών προγραμμάτων, όσο και στην πραγμάτωση της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Παρακάτω θα γίνει περιγραφή των τρόπων κατά τους οποίους οι Ν/Τ υποστηρίζουν την έκβαση των διαδικασιών της Εκπαίδευσης Ενηλίκων.

2.1 Η χρήση των Ν/Τ στον τομέα της οργάνωσης, διοίκησης και υποστήριξης των εκπαιδευτικών προγραμμάτων

Προϋπόθεση για την επιτυχή έκβαση ενός εκπαιδευτικού προγράμματος αποτελεί ο αποτελεσματικός σχεδιασμός και οργάνωσή του. Η διερεύνηση των εκπαιδευτικών αναγκών, όπως και η γνώση των χαρακτηριστικών (γνωστικό υπόβαθρο, δημογραφικά, οικογενειακά, κοινωνικά χαρακτηριστικά) της ομάδας στόχου στην οποία απευθύνεται το πρόγραμμα καθίσταται απαραίτητη προκειμένου να καταρτιστεί το «πλαίσιο αναφοράς» (Καραλής, 2005).

Με τη χρήση των Ν/Τ -και δη τις υπηρεσίες διαδικτύου- η προαναφερθείσα διαδικασία σχεδιασμού καθίσταται πολύ πιο αποτελεσματική, καθώς μπορεί κανείς να αναζητήσει και να βρει τις απαραίτητες πληροφορίες για τον πληθυσμό-στόχο πολύ εύκολα. Επιπλέον, υπάρχουν διαδικτυακές εφαρμογές στις οποίες εντάσσονται όλα τα ζητούμενα στοιχεία από τους ίδιους τους ενδιαφερόμενους εκπαιδευόμενους (εγγραφή χρήστη, καταχώρηση απαραίτητων στοιχείων) προχωρώντας η διαδικασία της εκπαίδευσης (Νείρος, 2016).

Βασικό ζητούμενο κατά την εκπαιδευτική διαδικασία αποτελεί η συχνή επικοινωνία και η συνεργασία όλων (εκπαιδευτών και εκπαιδευόμενων). Η επικοινωνία αυτή παρέχεται από τα ηλεκτρονικά μέσα (e-mail, forum, skype, messenger) από την έναρξη των εκπαιδευτικών προγραμμάτων και συνεχίζεται ακόμα και μετά το πέρας της εκπαιδευτικής διαδικασίας, παρέχοντας στο μέγιστο βαθμό τα εκπαιδευτικά οφέλη που απορρέουν από αυτήν την ανταλλαγή (Σταυλά, 2017).

Επιπρόσθετα, τα συστήματα διαχείρισης (Moodle, e-class) μάθησης, μέσα

από τα οποία διατίθεται το εκπαιδευτικό υλικό, οι εργασίες και οι απαντήσεις αυτών ή ακόμα και άλλα προς συζήτηση θέματα, καθορίζονται από την υπηρεσία οργάνωσης των προγραμμάτων (Μιχαλόπουλος, 2016; Σταυλά, 2017).

Κατά συνέπεια, οι νέες τεχνολογίες μπορούν να αποτελέσουν «ένα πολύτιμο εργαλείο δημιουργίας, έκφρασης, επικοινωνίας και πειραματισμού» (Μουζάκης, 2006), παρέχοντας οφέλη όπως:

- Άμεση πρόσβαση σε μεγάλο όγκο πληροφοριών, όπως κείμενα, εικόνες, φωτογραφίες, ήχους και βίντεο μέσα από CD-Rom, ηλεκτρονικές βιβλιοθήκες και άλλες πηγές στο Διαδίκτυο.
- Παροχή ποικίλων εικονικών περιβαλλόντων μέσα από τη χρήση τρισδιάστατων γραφικών όπως είναι, επί παραδείγματι, το εκπαιδευτικό λογισμικό πολυμέσων-υπερμέσων, οι εφαρμογές εικονικής πραγματικότητας, τα εικονικά μουσεία ή οι εικονικές επιχειρήσεις.
- Ευελιξία της μαθησιακής διαδικασίας ως προς τη δυνατότητα του εκπαιδευόμενου να μελετήσει το διδακτικό υλικό όπου και όποτε το επιθυμεί (χωροχρονικά), μακριά από τις συνήθεις καταστάσεις της «από στήθους απομνημόνευσης» και της μάθησης «ακολουθώντας τους ρυθμούς του εκπαιδευτή».
- Ενίσχυση της διερευνητικής μάθησης καθώς οι νέες τεχνολογίες καθίστανται μέσα ανακάλυψης και όχι αποθήκευσης γνώσεων και τα εργαλεία λογισμικού μέσα έκφρασης, δημιουργίας και πειραματισμού.
- Σχεδιασμό συνεργατικών δραστηριοτήτων που απαιτούν την συλλογή, οργάνωση και παρουσίαση της πληροφορίας πάνω σε θέματα κοινωνικού ενδιαφέροντος.

(Μουζάκης, 2006, σ. 30-31).

Καταλήγουμε, λοιπόν, στο συμπέρασμα ότι η έκρηξη της πληροφορικής και των νέων τεχνολογιών και η ύπαρξη ευρυζωνικών διαδικτυακών συνδέσεων στη χώρα μας (Τόλης κ.ά., 2010) έχουν αποτελέσει προωστήρια δύναμη για την εφαρμογή της ΕξΑΕ, η οποία λόγω -κυρίως- εξοικονόμησης κόστους αλλά και χρόνου, παρουσιάζει Διπλωματική εργασία

πολλά πλεονεκτήματα σε σχέση με την παραδοσιακή μορφή εκπαίδευσης (Σαρακατσιάνου, 2017), χωρίς ωστόσο να αποτελεί «πανάκεια» καθώς, με τη χρήση της αναδεικνύονται και αδυναμίες που σχετίζονται με: «Την έλλειψη βασικών γνώσεων και δεξιοτήτων για τις νέες τεχνολογίες τόσο από τους εκπαιδευόμενους όσο και από τους εκπαιδευτές», « Τις περιορισμένες και συχνά ανεπαρκείς τεχνολογικές υποδομές», την «παθητικότητα και απομόνωση των εκπαιδευομένων», τις «δυσκολίες συντονισμού και οργάνωσης των προγραμμάτων» και «την αδυναμία διατήρησης του ενδιαφέροντος» (Τόλης κ.α., 2010).

2.2. Τα χαρακτηριστικά της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης

Ας δούμε τώρα πως προσδιορίζεται και εφαρμόζεται η εξ αποστάσεως εκπαίδευση στην εκπαίδευση ενηλίκων. Ο Desmond Keegan (1986) λαμβάνοντας υπόψη τους προηγούμενους ορισμούς σημειώνει ότι η εξ αποστάσεως εκπαίδευση προσδιορίζεται από τα ακόλουθα έξι χαρακτηριστικά:

- α.** Τη γεωγραφική απόσταση μεταξύ εκπαιδευτή - εκπαιδευόμενου συνήθως κατά το μεγαλύτερο μέρος της εκπαιδευτικής διαδικασίας.
- β.** Την ευθύνη κάποιου εκπαιδευτικού ιδρύματος για το σχεδιασμό, την παραγωγή και την διανομή του εκπαιδευτικού υλικού και την εξυπηρέτηση του εκπαιδευόμενου μέσα από υπηρεσίες υποστήριξης.
- γ.** Τη χρήση τεχνολογικών μέσων (έντυπα, οπτικοακουστικά μέσα και Διαδίκτυο) για να γεφυρωθεί η απόσταση μεταξύ του εκπαιδευόμενου με τον εκπαιδευτή και το εκπαιδευτικό υλικό.
- δ.** Την προσπάθεια για αμφίδρομη επικοινωνία με στόχο την εκμετάλλευση των παιδαγωγικών πλεονεκτημάτων του διαλόγου και της ανταλλαγής απόψεων.
- ε.** Τη δυνατότητα συναντήσεων σε περιστασιακή βάση τόσο για διδακτικούς όσο και για κοινωνικούς σκοπούς.
- στ.** Το γεγονός ότι πρόκειται για βιομηχανοποιημένη μορφή εκπαίδευσης –το οποίο εάν αποδεχτούμε– διαφοροποιεί την εξ αποστάσεως εκπαίδευση από τις παραδοσιακές μορφές (Keegan, 2001).

Ο παραπάνω προσδιορισμός του Keegan χαρακτηρίστηκε από αρκετούς εν Διπλωματική εργασία

μέρει αποδεκτός, διότι εστιάζει στην περιγραφή της παραδοσιακής εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Μεταξύ εκείνων που διαφοροποιούν την προσέγγισή τους είναι οι Garrison και Shale (1987) οι οποίοι επισημαίνουν ότι η ραγδαία εξέλιξη της τεχνολογίας επέφερε εξίσου σημαντικές αλλαγές και στη μεθοδολογία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Ειδικότερα, οι παραπάνω συγγραφείς δίνουν έμφαση σε ότι αφορά την εξ αποστάσεως εκπαίδευση αφενός στην ανάγκη για την μεγαλύτερη δυνατή επικοινωνία του εκπαιδευτή με τον εκπαιδευόμενο με σκοπό την διευκόλυνση, καθοδήγηση και υποστήριξη του, αφετέρου στη χρήση των νέων τεχνολογιών για την επίτευξη συνθηκών αμφίδρομης επικοινωνίας μεταξύ διδάσκοντα και εκπαιδευόμενου.

Καθώς ολοκληρώσαμε στο δεύτερο κεφάλαιο την αναφορά στην αξιοποίηση των Ν/Τ στην εκπαίδευση ενηλίκων, αφενός μεν στον τομέα της οργάνωσης και διοίκησης των εκπαιδευτικών προγραμμάτων και αφετέρου δε στην πραγμάτωση της εκπαιδευτικής διαδικασίας, στο επόμενο κεφάλαιο θα γίνει αναφορά στο θεσμικό πλαίσιο της εκπαίδευσης ενηλίκων που διέπει τον Ελληνικό χώρο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3ο: Το θεσμικό πλαίσιο της εκπαίδευσης ενηλίκων στην Ελλάδα

Το τρίτο κεφάλαιο αναφέρεται στο ελληνικό θεσμικό πλαίσιο της εκπαίδευσης ενηλίκων, εστιάζοντας στους φορείς και τα προγράμματα της εκπαίδευσης ενηλίκων στην Ελλάδα. Ειδικότερα σε μια μικρή υποενότητα θα γίνει αναφορά στα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας (Σ.Δ.Ε.).

3.1 Φορείς και προγράμματα της εκπαίδευσης ενηλίκων στην Ελλάδα

Η διά βίου μάθηση, όπως και η εκπαίδευση ενηλίκων, αποτελούν θεμελιώδεις στρατηγικούς στόχους της εκπαιδευτικής πολιτικής στην Ελλάδα. Οι διοικητικοί φορείς που είναι υπεύθυνοι για την παροχή και πραγματοποίηση δράσεων εκπαίδευσης ενηλίκων και δια βίου μάθησης στη χώρα μας, είναι οι εξής: η Γενική Γραμματεία Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης και Διά Βίου Μάθησης του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων (ΓΓΕΕΚΔΒΜ.), ο Εθνικός Οργανισμός Πιστοποίησης Προσόντων και Επαγγελματικού Προσανατολισμού (ΕΟΠΠΕΠ), το Ίδρυμα Νεολαίας και Διά Βίου Μάθησης (ΙΝΕΔΙΒΙΜ), το Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης (ΕΚΔΔΑ) και τέλος, οι αρμόδιες υπηρεσίες που υπάγονται στις εκάστοτε Περιφέρειες και στους Δήμους της χώρας και ασχολούνται με τη διαχείριση ζητημάτων διά βίου μάθησης (ΓΓΕΕΚΔΒΜ, 2013. European Commission, 2020).

Επιφορτισμένοι φορείς με την παροχή διά βίου μάθησης υπηρεσιών είναι τα Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΙΕΚ), δημόσια και ιδιωτικά, τα Κέντρα Διά Βίου Μάθησης (ΚΔΒΜ) επιπέδου Ι και ΙΙ, τα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας (ΣΔΕ), οι Σχολές Γονέων καθώς και το Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο (ΕΑΠ).

Επιπρόσθετα, έχουν προβλεφθεί και αναπτυχθεί επιμορφωτικά προγράμματα, τα οποία φροντίζουν για την περαιτέρω απόκτηση και ανανέωση των ήδη υπαρχόντων γνώσεων και δεξιοτήτων που διαθέτουν οι ενήλικοι (Μουζάκης, 2006). Σημαντικό είναι να αναφερθεί, ότι οι ενήλικες φοιτούν δωρεάν στα Δημόσια Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΔΙΕΚ), όπως επίσης και στα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας (ΣΔΕ). Όσοι φοιτούν στο Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο

Διπλωματική εργασία

(ΕΑΠ), καταβάλουν ένα συμβολικό ποσό σε ετήσια βάση, το οποίο σχετίζεται με τον αριθμό των ενοτήτων που θα παρακολουθήσει το συγκεκριμένο έτος. Ωστόσο, το ΕΑΠ, προκειμένου να βοηθήσει οικονομικά τους ενήλικους φοιτητές του, προσφέρει υποτροφίες αριστείας, καθώς και υποτροφίες βάσει οικονομικών, κοινωνικών και ακαδημαϊκών κριτηρίων.

Θα πρέπει να αναφερθεί πως, αν και μέχρι σήμερα δεν υφίσταται καμία ολοκληρωμένη εθνική στρατηγική για την επικύρωση της άτυπης εκπαίδευσης και δη της εκπαίδευσης ενηλίκων, έχουν εφαρμοσθεί κάποιες διαδικασίες, μέσα από τις οποίες πιστοποιούνται οι γνώσεις και οι δεξιότητες που έχουν προσληφθεί στο πλαίσιο της μη-τυπικής εκπαίδευσης και της άτυπης μάθησης από τον Εθνικό Οργανισμό Πιστοποίησης Προσόντων και Επαγγελματικού Προσανατολισμού (ΕΟΠΠΕΠ), ο οποίος καθίσταται ως το αρμόδιο διοικητικό όργανο του Εθνικού Δικτύου Διά Βίου Μάθησης (ΕΔΔΒΜ) και είναι ο κατεξοχήν υπεύθυνος για την εκπόνηση αλλά και για την εφαρμογή ενός ολοκληρωμένου σχεδίου δράσης που θα κατοχυρώνει και θα πιστοποιεί την άτυπη εκπαίδευση, καθώς και την παροχή υπηρεσιών επαγγελματικού προσανατολισμού και συμβουλευτικής (European Commission, 2020).

Παρά ταύτα, εξακολουθούν να υφίστανται σοβαρά προβλήματα και μεγάλα κενά στη δημιουργία ενός σωστά δομημένου συστήματος εκπαίδευσης ενηλίκων στη χώρα μας, για τα οποία πρέπει σύντομα να βρεθούν αποτελεσματικές λύσεις, καθώς η εκπαίδευση ενηλίκων αποτελεί υψίστης σημασίας ζήτημα άρρηκτα συνδεδεμένο με την ανάπτυξη του κράτους και την κοινωνική ευημερία.

3.2 Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας (Σ.Δ.Ε.) στην Ελλάδα

Τα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας (Σ.Δ.Ε.) έγιναν θεσμός στην Ελλάδα το 1997 (Ν. 2525/1997, άρθρο 5) και εντάσσονται στο επίσημο πρόγραμμα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την καταπολέμηση της κοινωνικής περιθωριοποίησης και του κοινωνικού αποκλεισμού (European Commission, 1995). Αποτελούν εκπαιδευτικούς οργανισμούς που εντάσσονται στην τυπική εκπαίδευση ενηλίκων και αφορούν όσους δεν έχουν περατώσει την εννιάχρονη υποχρωτική εκπαίδευση πριν από την ηλικία

των δεκαοχτώ χρόνων. Είναι καινοτόμα δημόσια σχολεία εκπαίδευσης ενηλίκων, με συνολική δωρεάν διάρκεια φοίτησης δεκαοκτώ μηνών, δηλαδή δύο ακαδημαϊκών ετών.

Η γενικότερη φιλοσοφία των Σχολείων Δεύτερης Ευκαιρίας (Σ.Δ.Ε.) βασίζεται σε μεθοδολογικές αρχές από το πεδίο της εκπαίδευσης ενηλίκων, Ως εκ τούτου, εστιάζει στον εκπαιδευόμενο και στα στοιχεία της προσωπικότητάς του λαμβάνοντας υπ' όψιν ένα πλέγμα παραμέτρων, όπως τις ανάγκες, τις εμπειρίες, το γνωσιακό υπόβαθρο, τα ενδιαφέροντα, τα κίνητρα και τις δυνατότητές του, καθώς οι προαναφερθείσες πληροφορίες θα βοηθήσουν τους εκπαιδευτές να προσαρμόσουν ανάλογα το ρυθμό και το περιεχόμενο της διδασκαλίας τους (Kalantzis, Cope & Arvanitis, 2011).

Έχοντας ως εφιαλτήριο όσα αναφέρθηκαν στην προηγούμενη παράγραφο, ένα πρόγραμμα θεωρείται επιτυχημένο όταν προωθείται η συμμετοχή των εκπαιδευομένων, όταν λαμβάνεται υπόψη η ιδιαιτερότητα στη μάθηση του καθ' ενός, όταν γίνεται συλλογική προσπάθεια από την ομάδα να αντιμετωπιστούν τα προβλήματα ή τα εμπόδια μάθησης με το συντονισμό του εκπαιδευτή.

Μάλιστα μετά από έρευνες στη Δ.Β.Μ. (2011), οι τεχνικές που προωθούν όλα τα παραπάνω χαρακτηριστικά και καταδεικνύουν καλύτερα τα ταλέντα και τις ιδιαιτερότητες των εκπαιδευομένων είναι: η μελέτη περίπτωσης, το παίξιμο ρόλων, οι ερωτήσεις-απαντήσεις, η συζήτηση, ο καταιγισμός ιδεών και οι ομάδες εργασίας, καθώς και η εισήγηση και η προσομοίωση (Public Issue, 2011). Υιοθετούνται και εφαρμόζονται -ως επί το πλείστον- βιωματικές μέθοδοι προκειμένου να γίνει προσέγγιση της γνώσης και αποτελεσματικότερη κατάκτηση των εκάστοτε δεξιοτήτων, που προωθούν την εμπλοκή σε αυθεντικές καταστάσεις με όρους ανακαλυπτικής μάθησης.

Επιπρόσθετα, με τη διδακτική προσέγγιση των πολυγραμματισμών, όπου κάθε μάθημα (γραμματισμός) επιδιώκει τον κοινωνικό γραμματισμό της εκπαιδευόμενης ομάδας, στοχεύοντας στην καλλιέργεια μιας ολιστικής αντίληψης για τη γνώση και στην κατάργηση των συμβατικών ορίων των γνωστικών αντικειμένων (Ανάγνου & Βεργίδης, 2008), επιτυγχάνεται η διαθεματική και διεπιστημονική προσέγγιση της γνώσης μέσα από διάφορες οπτικές γωνίες.

Το προαναφερθέν μοντέλο συνδυαζόμενο με την ομαδοσυνεργατική
Διπλωματική εργασία

προσέγγιση στη διδασκαλία, προωθεί την -κατά συνθήκη- δυναμικότερη εμπλοκή των ίδιων των εκπαιδευομένων στη μαθησιακή διαδικασία -και όχι την αποκλειστική διαχείρισή της από τον εκπαιδευτή-, την καλλιέργεια της συνεργατικότητας, της αλληλεπίδρασης μεταξύ των εκπαιδευομένων, της διαλλακτικότητας και της διαπραγμάτευσης για την επίτευξη ενός κοινού σκοπού (Ματσαγούρας, 2000).

Καινοτόμο στοιχείο αποτελεί και η μέθοδος αξιολόγησης των εκπαιδευομένων, η οποία δεν εξαντλείται στην έκβαση των τελικών αποτελεσμάτων αλλά, επιπλέον, επιδιώκει την αποτίμηση της συνολικής μαθησιακής διεργασίας και προόδου των εκπαιδευομένων. Επιπρόσθετα, στα βασικά γνωρίσματα των Σ.Δ.Ε. εντάσσονται: η ανάπτυξη δικτύου συνεργασίας με την τοπική κοινωνία και η λειτουργία συμβουλευτικών υπηρεσιών σε κάθε Σχολείο Δεύτερης Ευκαιρίας με τη σύμπραξη ψυχολόγου και συμβούλου σταδιοδρομίας (Βεργίδης, 2010).

Ωστόσο, φαίνεται ότι το όραμα των Σχολείων Δεύτερης Ευκαιρίας (Σ.Δ.Ε.) δεν έχει πρακτικά πραγματοποιηθεί, καθώς το πρόγραμμά τους έχει χάσει ένα μέρος της δυναμικής του, με αποτέλεσμα να διακυβεύονται οι θεσμοθετημένοι στόχοι και «οι βασικές προϋποθέσεις της καινοτόμου αυτής παρέμβασης στο πεδίο της εκπαίδευσης ενηλίκων» (Βεργίδου, Βεργίδης & Υφαντή, 2018, σ.182), όπως είναι «[...] η ανάπτυξη των αναγκαίων στελεχών που θα υποστηρίζουν, θα αξιοποιούν και θα αναπαράγουν την τεχνογνωσία που έχει παραχθεί από το ίδιο το πρόγραμμα, η παγίωση κανονισμών και κανόνων λειτουργίας, που θα επικυρώνουν και θα διευκολύνουν την εφαρμογή της τεχνογνωσίας και γενικότερα την κουλτούρα του προγράμματος» (Βεργίδης, 2005, σ. 163 –164).

3.3. Βιβλιογραφική ανασκόπηση

Σε ερευνητική μελέτη του Σταθούλια (2016) αναφορικά με τη συμβολή των Νέων Τεχνολογιών στην εκπαίδευση ενηλίκων μελετώνται τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα της χρήσης τους στο πεδίο της εκπαίδευσης, όπως και τα συστήματα υποστήριξης της μάθησης. Επιπλέον, η εν λόγω έρευνα εστιάζει στα χαρακτηριστικά της εκπαίδευσης ενηλίκων, καθώς και στη σημαντικότητα και την αναγκαιότητα της εκπαίδευσης και επιμόρφωσης προκειμένου να εκπληρώσουν τους στόχους τους, Επιπρόσθετα, αναφέρεται διεξοδικά στο ρόλο των Νέων Τεχνολογιών στην

Διπλωματική εργασία

εκπαίδευση και στη σημασία της επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών.

Η έρευνα που διεξήγαγε ο Σταθούλιας, με εργαλείο συλλογής δεδομένων ένα δομημένο, σύντομο ερωτηματολόγιο, στηρίχθηκε σε δείγμα πληθυσμού που αποτελούνταν από 100 εκπαιδευτικούς και σκοπό είχε τη διερεύνηση των Ν/Τ στην εκπαίδευση εκπαιδευτικών Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης ως προς τις στάσεις, τις γνώσεις και τις δεξιότητές τους απέναντι στην επιμόρφωση στις Ν/Τ με στόχο να μελετηθεί το ενδεχόμενο χρήσης και αξιοποίησής τους από τους εκπαιδευτικούς κατά τη διδασκαλία τους στην τάξη (Σταθούλιας, 2016).

Τα αποτελέσματα της προαναφερθείσας έρευνας καταδεικνύουν τη θετική -σε γενικά πλαίσια- στάση των εκπαιδευτικών απέναντι στην επιμόρφωση στις Νέες Τεχνολογίες θεωρώντας, μάλιστα, την επιμόρφωση αυτή ως σημαντικό προσόν για την επαγγελματική τους ανέλιξη. Επιπλέον, η εν λόγω ερευνητική μελέτη κατέγραψε τις υπό του μετρίου υπάρχουσες γνώσεις των εκπαιδευτικών ως τον έναν λόγο εξ αιτίας του οποίου δεν χρησιμοποιούνται αρκετά οι Ν/Τ κατά τη διδασκαλία στην τάξη. Ο άλλος λόγος, σύμφωνα με την έρευνα, σχετίζεται με την έλλειψη υλικοτεχνικής υποδομής. Ως επιστέγασμα, ο ερευνητής καταλήγει στο συμπέρασμα, ότι η συμβολή της Νέας Τεχνολογίας υπόσχεται πολλά στην εκπαίδευση ενηλίκων στο εγγύς μέλλον (Σταθούλιας, 2017).

Επιπρόσθετα, άλλη έρευνα, αυτή του Γεωργάκη (2017), εξέτασε το θέμα της αξιοποίησης των Ν/Τ στα εκπαιδευτικά προγράμματα ενηλίκων, με σκοπό τη διερεύνηση των απόψεων των εκπαιδευομένων ως προς το βαθμό που οι Νέες Τεχνολογίες συνέδραμαν κατά τη διεργασία της μάθησης, ως προς τις ελλείψεις που προέκυψαν κατά τη χρήση τους, καθώς και ως προς τους τρόπους με τους οποίους δυνητικά θα καθίστατο δυνατό να καλυφθούν οι εν λόγω ελλείψεις, έχοντας ως κέντρο αναφοράς τα ΣΔΕ Ιωαννίνων, που αποτελεί ηγέτη της περιοχής στην εκπαίδευση ενηλίκων.

Τα αποτελέσματα της εν λόγω ποιοτικής έρευνας, που είχε ως βάση τη διεξαγωγή ημιδομημένων συνεντεύξεων των εκπαιδευομένων του ΣΔΕ Ιωαννίνων, κατέδειξαν την άκρως σημαντική συμβολή των Ν/Τ στη διδασκαλία εντός του συγκεκριμένου θεσμού. Πιο συγκεκριμένα, η έρευνα κατέδειξε: την αυξητική τάση της γνώσης των εκπαιδευομένων αναφορικά με τις Ν/Τ, τη συμβολή των Νέων Τεχνολογιών στην επίτευξη των μαθησιακών στόχων σε όλα τα επίπεδα, την

Διπλωματική εργασία

αξιοποίηση τους σε σημαντικό βαθμό κατά τη διδασκαλία, καθώς ελάχιστα ήταν τα μαθήματα κατά τα οποία δεν ήταν απαιτούνταν η χρήση της Ν/Τ. Παρά ταύτα, μέσα από τη συγκεκριμένη έρευνα έγινε εμφανές ότι υπήρχαν σημαντικές ελλείψεις τόσο στην υλικοτεχνική υποδομή όσο και στις γνώσεις των εκπαιδευτών.

Σε προηγούμενο χρόνο, ο Νείρος (2016), έχοντας ως εφалτήριο το γεγονός, ότι οι ΤΠΕ καθίστανται τα βασικά εργαλεία στην εκπαίδευση και ειδικότερα στην εκπαίδευση ενηλίκων πραγματοποίησε μικτή εμπειρική έρευνα με θέμα *«τη χρησιμότητα των ΤΠΕ και των εργαλείων Web 2.0, που διδάχθηκαν σε προγράμματα των ΚΔΒΜ, στην επαγγελματική και καθημερινή τους ζωή, καθώς και των εμποδίων που αντιμετωπίζουν μετά την επιμόρφωσή τους»*.

Σκοπός της ερευνητικής εργασίας αποτέλεσε η διερεύνηση ως προς το διττό ρόλο των ΤΠΕ και των εργαλείων Web 2.0 τόσο στην επαγγελματική όσο και στην προσωπική ζωή των συμμετεχόντων αλλά και ως προς τα εμπόδια που έχουν να αντιμετωπίσουν οι επιμορφωμένοι συμμετέχοντες στα ΚΔΒΜ.

Το δείγμα που έλαβε μέρος στην ποσοτική έρευνα και αποτελούνταν από 49 άτομα που συμμετείχαν στα ΚΔΒΜ Λέσβου και Παλλήνης συμπλήρωσε δομημένο ερωτηματολόγιο, ενώ το δείγμα της ποιοτικής έρευνας απαρτιζόταν από 6 συμμετέχοντες από τα ΚΔΒΜ Λέσβου και βασίστηκε στη διεξαγωγή συνεντεύξεων.

Τα αποτελέσματα της εν λόγω έρευνας κατέδειξαν τη θετική οπτική των συμμετεχόντων για τη χρησιμότητα των εργαλείων Web 2.0 εμπερικλείοντας στα βασικά οφέλη την ενημέρωση, την επικοινωνία, τη δυνατότητα των ΤΠΕ και των εργαλείων Web 2.0 ως μέσω έρευνας, γνώσης και μάθησης, Ωστόσο, ανάμεσα στα αποτελέσματα συμπεριλαμβάνονται και εμπόδια που τίθενται στους συμμετέχοντες απέναντι στις ΤΠΕ και τα εργαλεία Web 2.0, όπως η έλλειψη χρόνου ενασχόλησης, το άγχος, η ανασφάλεια λόγω έλλειψη εμπειρίας και ραγδαίας αλλαγής της τεχνολογίας αναφορικά με τα λογισμικά, αλλά και η έλλειψη ηλεκτρονικού υπολογιστή ή τα πεπαλαιωμένα τεχνολογίας μηχανήματα.

Συμπερασματικά, ο ερευνητής κατέληξε ότι η έρευνα που διεξήγαγε είναι σημαντική ως χρήσιμος οδηγός για τον περαιτέρω σχεδιασμό προγραμμάτων για τα ΚΔΒΜ εξαιτίας των διαφοροποιημένων αναγκών που έχουν (Νείρος, 2016).

Επιπρόσθετα, ο Μιχαλόπουλος (2016), σε ερευνητική μελέτη που διεξήγαγε, διερεύνησε ένα πιο εξειδικευμένο θέμα και επικεντρώθηκε στη μελέτη περίπτωσης

της αξιολόγησης του προγράμματος *«Αξιοποίηση τεχνικών ασύγχρονης και εξ αποστάσεως διδασκαλίας μέσα από το περιβάλλον ηλεκτρονικής μάθησης Moodle»*, μέσα από το οποίο εξηγεί ότι λόγω της δυναμικής τεχνολογικής εξέλιξης σε παγκόσμιο επίπεδο οι άνθρωποι οι άνθρωποι -και συνέχεια αυτών και η εκπαιδευτική διαδικασία- καλούνται σε συνεχή προσαρμογή και επιμόρφωση. Κέντρο αναφοράς αποτέλεσε η εφαρμογή των Αρχών της Εκπαίδευσης ενηλίκων και ερευνώμενο δείγμα οι εκπαιδευτικοί Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, οι οποίοι συμμετείχαν εθελοντικά στο προαναφερθέν πρόγραμμα Υπουργείου Παιδείας.

Ο ερευνητής, εφαρμόζοντας ένα συνδυασμό ποσοτικής και ποιοτικής μεθοδολογίας προέβη σε μια τελική ή απολογιστική αξιολόγηση έχοντας ως βάση τη συμπλήρωση ερωτηματολογίων και τη λήψη συνεντεύξεων από το ίδιο δείγμα 100 εκπαιδευτικών του νομού Αχαΐας, οι οποίοι συμμετείχαν και ολοκλήρωσαν επιτυχώς το πρόγραμμα. Στη συγκεκριμένη έρευνα, έγινε αξιολόγηση του βαθμού εφαρμογής των αρχών εκπαίδευσης ενηλίκων, του βαθμού συνεισφοράς των τεχνικών χαρακτηριστικών και του περιεχομένου της πλατφόρμας Moodle κατά τη διαδικασία μάθησης, του βαθμού μετασχηματίσεως των αντιλήψεων των επιμορφούμενων εκπαιδευτικών αναφορικά με τη χρήση εφαρμογών ηλεκτρονικών υπολογιστών και των τρόπων με τους οποίους εφαρμόζονται οι γνώσεις και οι δεξιότητες καθημερινά από τους επιμορφούμενους εκπαιδευτικούς.

Τα αποτελέσματα της εν λόγω έρευνας κατέδειξαν την αξιοποίηση σε μεγάλο βαθμό των αρχών και των μεθόδων εκπαίδευσης ενηλίκων, την πολυμορφικότητα, επάρκεια και ποιότητα του επιμορφωτικού υλικού και το μετασχηματισμό των αντιλήψεων των εκπαιδευτικών. Εν τούτοις, ο βαθμός εφαρμογής των αποκτημένων γνώσεων στη διδακτική πράξη καθίσταται μέτριος. Ο ερευνητής, τέλος, καταλήγει ότι στην εφαρμογή των ΤΠΕ στη διδακτική πράξη σοβαρά εμπόδια είναι η ελλιπής υποδομή των σχολικών μονάδων καθώς και απουσία εργαστηρίου πληροφορικής (Μιχαλόπουλος, 2016).

Τέλος, η Ανδρινοπούλου (2018), σε έρευνα που διεξήγαγε αναφορικά με τη χρήση των ΤΠΕ στην εκπαιδευτική διαδικασία και δη στην Εκπαίδευση Ενηλίκων καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η αξιοποίησή τους στην εκπαίδευση καθίσταται επιβεβλημένη καθώς τα οφέλη που απορρέουν από αυτήν είναι πολλά, ενώ παράλληλα αποφαίνεται η βαρύνουσα σημασία της κατάλληλης επιμόρφωσης των

Διπλωματική εργασία

εκπαιδευτών. Ωστόσο, και στην έρευνα αυτή καταδεικνύονται οι ελλείψεις από πλευράς υλικοτεχνικής υποδομής κατά την εκπαιδευτική διεργασία.

Στη συγκεκριμένη έρευνα, όπου η βιβλιογραφία είναι σχετικά μικρή καθώς η ηλεκτρονική μορφή μάθησης στη χώρα μας εφαρμόστηκε κυρίως τα τελευταία δύο χρόνια -εξαιτίας της πανδημίας- η περιγραφή των υπαρχόντων τάσεων κρίνεται απαραίτητη ώστε να υπάρξει συγκεκριμένη εικόνα σχετικά με τη χρήση των Ν/Τ στα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας της Στερεάς Ελλάδας, ικανή στο να εμπλουτίσει την περιορισμένη -όπως προαναφέρθηκε- βιβλιογραφία στον τομέα αυτό (Creswell, 2016, Γαλατά, 2017).

Η παρούσα έρευνα διεξήχθη μέσω ηλεκτρονικού ερωτηματολογίου που στάλθηκε σε συγκεκριμένους συντελεστές προγραμμάτων που έλαβαν χώρα στην περιοχή της Γ' Αθήνας με την προτροπή να το στείλουν στους εκπαιδευόμενους του προγράμματός τους, καθώς και σε υπευθύνους άλλων προγραμμάτων εφόσον γνωρίζουν. Τα ερωτηματολόγια απαντήθηκαν από δείγμα πληθυσμού 97 επιμορφουμένων.

Β΄ ΜΕΡΟΣ

ΕΜΠΕΙΡΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο: Ερευνητικό πλαίσιο

Στο κεφάλαιο αυτό θα γίνει αναλυτική περιγραφή του ερευνητικού πλαισίου της παρούσας εργασίας. Αρχικά θα γίνει μια διεξοδική αναφορά στους ερευνητικούς σκοπούς και τα ερευνητικά ερωτήματα, καθώς και στην περιγραφή του δείγματος που χρησιμοποιήθηκε για την έκβαση της έρευνας. Ακολουθεί η αντιστοίχιση των ερωτήσεων του εργαλείου με τους άξονες των ερευνητικών ερωτημάτων και η περιγραφή της διαδικασίας ελέγχου εγκυρότητας και αξιοπιστίας του εργαλείου που χρησιμοποιήθηκε. Τέλος, γίνεται αναφορά των περιορισμών της παρούσας έρευνας.

4.1 Περιγραφή και σημασία της Έρευνας

Η εμπειρική έρευνα που διεξήχθη αφορά τη διερεύνηση των απόψεων των εκπαιδευτών ενηλίκων στα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας (Σ.Δ.Ε.) της Στερεάς Ελλάδας, αναφορικά με την εφαρμογή της ψηφιακής μορφής εκπαίδευσης, προκειμένου να αναδειχθεί η χρησιμότητά της, οι δυσκολίες εφαρμογής της, αλλά και ο ρόλος του ιδίου του εκπαιδευτή ενηλίκων. Πρόκειται για μια ποσοτική έρευνα που αναφέρεται στον πληθυσμό των εκπαιδευτικών στα Σ.Δ.Ε. της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας. Συμμετείχαν συνολικά 52 εκπαιδευτικοί, εκ των οποίων οι 20 ήταν άνδρες και οι 32 ήταν γυναίκες. Ως εργαλείο της έρευνας χρησιμοποιήθηκε ένα σύντομο ερωτηματολόγιο με ερωτήσεις κλειστού τύπου για γρήγορη συλλογή των δεδομένων (Ιωσηφίδης, 2003:187; Ιωσηφίδης, 2008; Cohen,L., 2008).

Σε ό,τι αφορά τη βιβλιογραφική ανασκόπηση της παρούσας έρευνας, η αναζήτηση σχετικών ερευνών κατέδειξε πως υπάρχουν σημαντικές ελλείψεις στη βιβλιογραφία που αναφέρεται στο εν λόγω θέμα, οι οποίες πρέπει να καλύψουν τα συγκεκριμένα κενά αναφορικά με την εφαρμογή της ψηφιακής μορφής εκπαίδευσης, τις δυσκολίες κατά την εφαρμογή της αλλά και το ρόλος του εκπαιδευτή ενηλίκων στις νέες προκλήσεις στον εν λόγω σύγχρονο και καινοτόμο θεσμό (Σ.Δ.Ε.) επιβεβαίωσε και την πρωτοτυπία της εν λόγω έρευνας, καθώς και τη συμβολή αυτής σε περαιτέρω διερεύνηση του πεδίου.

4.2 Σκοπός και Στόχος της Έρευνας

Σκοπός της παρούσας έρευνας αποτελεί η διερεύνηση της ανταπόκρισης σε επίπεδο γνώσεων, δεξιοτήτων και στάσεων των εκπαιδευτικών των Σχολείων Δεύτερης Ευκαιρίας του Ν. Ευβοίας στην εξ αποστάσεως σχολική εκπαίδευση με κριτήριο το βαθμό επιμόρφωσής τους στις Ν/Τ. Η διεξαγωγή ερωτηματολογίων από τους εκπαιδευτές/τριες και η ανάλυση των αποτελεσμάτων τους θα προσέφερε τη δυνατότητα για μια πιο σε βάθος κατανόηση της εκπαιδευτικής εμπειρίας στις δομές αυτές, ενώ ενδιαφέρον θα είχε η επέκταση της σχετικής έρευνας και στους εκπαιδευτές/τριες των υπολοίπων Σ.Δ.Ε. της Ελλάδας προκειμένου να υπάρξει μια πιο ολοκληρωμένη γνώση για το σύνολο εφαρμογής της σύγχρονης και ασύγχρονης εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.

Ελπίζοντας να αποτελέσει το έναυσμα μιας εκτενέστερης συζήτησης, στόχος της παρούσας περιγραφικής έρευνας επισκόπησης πεδίου είναι να διερευνήσει την ανταπόκριση εκπαιδευτικών Σχολείων Δεύτερης Ευκαιρίας της Στερεάς Ελλάδας στην εφαρμογή σύγχρονης και ασύγχρονης εξ αποστάσεως εκπαίδευσης με κριτήριο τον βαθμό επιμόρφωσής τους στις Νέες Τεχνολογίες, καθώς και το βαθμό αποτελεσματικότητας της εφαρμογής της σε αυτά.

4.3 Μέθοδος έρευνας

Για τον σχεδιασμό και τη διεξαγωγή της συγκεκριμένης έρευνας, θα αξιοποιηθεί η ποσοτική μέθοδος η οποία επιτρέπει στον ερευνητή να συγκεντρώσει ένα μεγάλο αριθμό αριθμητικών δεδομένων χρησιμοποιώντας εργαλεία με προκαθορισμένες ερωτήσεις και απαντήσεις (Creswell, 2016). Σύμφωνα με τον Hammersley (1993), οι ποσοτικές επιλογές έρευνας είναι προκαθορισμένες και εμπλέκεται σε αυτές ένας μεγάλος αριθμός ερωτηθέντων. Εξ ορισμού, η μέτρηση πρέπει να είναι αντικειμενική, ποσοτική και στατιστικά έγκυρη. Συγκεκριμένα, πρόκειται για μια περιγραφική έρευνα επισκόπησης πεδίου με στόχο την περιγραφή συνθηκών που επικρατούν σε συγκεκριμένη χρονική στιγμή, μέσα από μετρήσεις συχνοτήτων (Γαλατά, 2017). Επικεντρώνεται στη συστηματική έκθεση ειδικών χαρακτηριστικών μιας

συγκεκριμένης κατάστασης ή συγκεκριμένου πληθυσμού και οδηγεί σε μια γενικότερη εικόνα παρέχοντας έγκυρες πληροφορίες προς διατύπωση έγκυρων ερευνητικών υποθέσεων (Βάμβουκας, 2007).

Η επιλογή της ποσοτικής μεθόδου έγινε γιατί θεωρήθηκε ως η πλέον κατάλληλη, καθώς δια μέσου αυτής καταγράφεται μια κατάσταση, μια εικόνα για το τι ισχύει σχετικά με το εκάστοτε θέμα και αναλύει τάσεις που επικρατούν βασιζόμενη σε αριθμούς και ποσοστά.

4.4 Ερευνητικά ερωτήματα και ερευνητικό εργαλείο

Με βάση το σκοπό της έρευνας και τη βιβλιογραφική ανασκόπηση που έγινε στο θεωρητικό μέρος της εργασίας σε συνδυασμό με προσωπική προβληματική βάσει εμπειριών και συζητήσεων, προέκυψαν τα εξής ερευνητικά ερωτήματα:

- 1) ποιος είναι ο βαθμός εξοικείωσης των εκπαιδευτικών με τη χρήση συγκεκριμένων ψηφιακών εργαλείων για την υλοποίηση της σύγχρονης και ασύγχρονης διδασκαλίας με βάση την ήδη ληφθείσα επιμόρφωση στις Ν/Τ.
- 2) πόσο απαραίτητη είναι η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στη χρήση ψηφιακών εργαλείων για την υλοποίηση της σύγχρονης και ασύγχρονης διδασκαλίας;
- 3) πόσο αποτελεσματική κρίνουν την επιμόρφωσή τους στις Ν/Τ κατά την περίοδο αναστολής λειτουργίας των σχολείων;
- 4) πόσο αποτελεσματικά λειτούργησε το όλο εγχείρημα της ΕΞΑΕ στα Σ.Δ.Ε. της περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας.

Το ερευνητικό εργαλείο που επιλέχθηκε για τη συγκέντρωση δεδομένων ήταν ένα δομημένο ερωτηματολόγιο (βλέπε παράρτημα Ι) -σε μορφή φόρμας της google- με καθορισμένη σειρά των γραπτών απαντήσεων, το οποίο βασίστηκε σε τέσσερις (4) ερευνητικούς άξονες και περιελάμβανε τριάντα (30) κλειστού τύπου ερωτήσεις, οι οποίες ως επί το πλείστον επιτρέπουν την ποσοτική ανάλυση των δεδομένων.

Το ερωτηματολόγιο θεωρείται κατάλληλο μέσο συλλογής πληροφοριών, καθώς -σε σύγκριση με τη συνέντευξη- καθίσταται δυνατό να προσεγγιστούν σε σχετικά μικρό χρονικό διάστημα οι ερωτώμενοι, να παρέχει πληροφορίες και τα

όποια δεδομένα συλλέγονται να μπορούν στο τέλος να ταξινομηθούν, να επεξεργαστούν και να αξιοποιηθούν με -σχετική- ευκολία, ώστε να υπάρξουν ουσιαστικές διαπιστώσεις και αποτελέσματα (Bird & συν., 1999, σ. 109· Cohen & Manion, 1994, σ. 375).

Το μεθοδολογικό εργαλείο συλλογής δεδομένων στην τελική του μορφή στάλθηκε και επεστράφη συμπληρωμένο περί του διμήνου Ιανουαρίου - Φεβρουαρίου 2021 ηλεκτρονικά. Συγκεκριμένα, το ερωτηματολόγιο απεστάλη στο προσωπικό e-mail των συμμετεχόντων εκπαιδευτών. Πριν την αποστολή του ερωτηματολογίου υπήρξε ενημέρωση των συμμετεχόντων και λήψη άδειας εξ αυτών μέσω τηλεφωνικής επικοινωνίας ή με αποστολή ηλεκτρονικού μηνύματος στο οποίο αναφέρθηκε ο σκοπός της έρευνας, η τήρηση εχεμύθειας και ανωνυμίας, η διασφάλιση της ενημέρωσής τους για τα αποτελέσματα της έρευνας καθώς και οδηγίες για τη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου. Η ηλεκτρονική αποστολή του ερωτηματολογίου απαλλάσσει τον ερευνητή και το δείγμα από τη δια ζώσης συνάντηση, κάτι που αποφεύγεται ούτως ή άλλως, εξαιτίας της πανδημικής κρίσης (Covid-19).

Οι ερωτήσεις κατά το σχεδιασμό του ερωτηματολογίου επιλέχθηκαν με σκοπό να υποστηρίζουν επαρκώς το το σκοπό και το στόχο της έρευνας και η διατύπωσή τους έγινε με όσο το δυνατόν μεγαλύτερη σαφήνεια προκειμένου να μη δυσκολεύονται οι ερωτώμενοι.

Για τη μέτρηση της αξιοπιστίας του ερωτηματολογίου εφαρμόστηκε ο συντελεστής Cronbach's alpha. Για την αξιοπιστία των (30) κλειστού τύπου ερωτήσεων χρησιμοποιήθηκε η 5βαθμη κλίμακας Likert, καθώς πρόκειται για μια κλίμακα που καλύπτει ένα επαρκώς ευρύ φάσμα επιλογών ούτως ώστε η απάντηση να προσδίδει εγκυρότητα στο εργαλείο. Επιπρόσθετα, τα ερωτηματολόγια που συμπληρώθηκαν σε ηλεκτρονική μορφή στη φόρμα Google μετατρέπονταν αυτόματα σε γραφήματα με ποσοστιαία ανάλυση και χρησιμοποιήθηκαν στην προς διεξαγωγή έρευνα.

Ο χρόνος συμπλήρωσης του ερωτηματολογίου δεν ξεπερνούσε τα 15 λεπτά, ενώ δεν διαπιστώθηκαν ιδιαίτερες δυσκολίες κατά τη συγκέντρωση των ερωτηματολογίων καθώς οι απαντήσεις προωθούνταν μέσω e-mail. Στη συνέχεια, ακολούθησε η στατιστική επεξεργασία των δεδομένων μέσω του λογισμικού φύλλου

Διπλωματική εργασία

Microsoft Office Excel, το οποίο έχει μοναδικές δυνατότητες όσον αφορά την επεξεργασία και παρουσίαση πειραματικών δεδομένων.

Καθίσταται δυνατό μέσω αυτού να γίνονται πιο σύνθετες αναλύσεις, ενώ παρέχονται εξαιρετικές μορφές παρουσίασης των παραγόμενων αποτελεσμάτων με διαγράμματα-γραφήματα (Σκουρλή, 2020).

Ακολουθεί σύντομη περιγραφή του ερωτηματολογίου:

Το πρώτο τμήμα του ερωτηματολογίου σχετίζεται με δημογραφικά στοιχεία των συμμετεχόντων και προέκυψε από σχετική μελέτη αντίστοιχων ερευνητικών ερωτηματολογίων στην εκπαίδευση (Σταθούλιας, 2016, Σταυλά, 2017).

Το δεύτερο μέρος αναφέρεται στο πρώτο ερευνητικό ερώτημα και σχετίζεται με το βαθμό εξοικείωσης των εκπαιδευτών με τα ψηφιακά εργαλεία στο χώρο της εκπαίδευσης βασιζόμενοι στην εκάστοτε δεκτικότητα των εκπαιδευομένων. Περιγράφονται οκτώ (8) τρόποι επικοινωνίας μεταξύ εκπαιδευτή-εκπαιδευόμενου και δίνεται πεντάβαθμη κλίμακα απαντήσεων (από πάντα-ποτέ), ουτως ώστε να αποτιμηθεί με επάρκεια η συμβολή των Ν/Τ στην οργανωτική διαδικασία ενός εκπαιδευτικού προγράμματος.

Το τρίτο μέρος αφορά την αποτελεσματικότητα της Εξ Αποστάσεως εκπαίδευσης στα Σ.Δ.Ε. διερευνώντας τα μαθησιακά αποτελέσματα τόσο σε επίπεδο γνώσεων όσο και στάσεων μέσα από ένα εύρος απαντήσεων από το (1) διαφωνώ απόλυτα έως το (5) συμφωνώ απόλυτα, προκειμένου, κατόπιν μελέτης σχετικής βιβλιογραφίας (Σαχινίδης κ.ά., 2009) να διαφανεί σε ποιον βαθμό κρίνει ο εκπαιδευτής ότι η Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση ωφέλησε τους εκπαιδευομένους εξυπηρετώντας ταυτόχρονα το δεύτερο ερευνητικό ερώτημα.

Το τέταρτο μέρος, απαντώντας στο τρίτο ερευνητικό ερώτημα μέσα από δέκα (10) ερωτήσεις, συνδέεται με την θέση των εκπαιδευτών στο κατά πόσο θεωρούν αποτελεσματική την επιμόρφωσή τους στις Ν/Τ, ώστε να επιτελέσουν επαρκώς το έργο τους σε μια δύσκολη περίοδο -πανδημίας-, το μεγαλύτερο μέρος της οποίας δεν κατέστη δυνατόν να είναι δια ζώσης παρακολούθηση, αντιθέτως επιβαλλόταν η διαδικτυακή διδασκαλία.

Τέλος, στο πέμπτο και τελευταίο μέρος του ερωτηματολογίου, μέσα από Διπλωματική εργασία

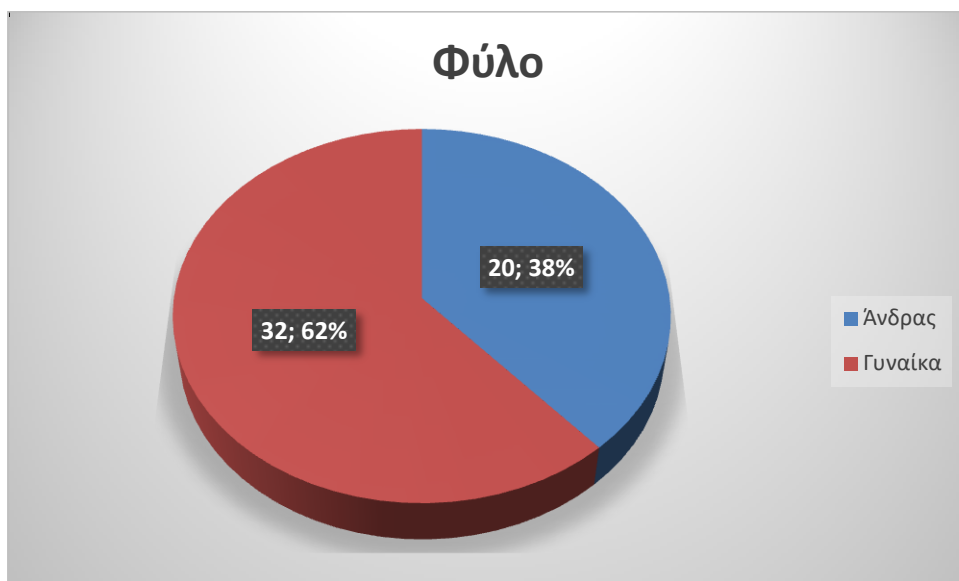
ερωτήσεις που απαντώνται με τη βαθμίδα από το ένα (1) καθόλου έως το πέντε (5) πάρα πολύ, καταδεικνύεται η σημαντικότητα της επιμόρφωσης στη χρήση των Ν/Τ των εκπαιδευτών στα Σ.Δ.Ε., προκειμένου να λειτουργήσει και να έχει θετική έκβαση το όλο εγχείρημα της διαδικτυακής εκπαίδευσης σε αυτά, απαντώντας παράλληλα στο τελευταίο ερευνητικό ερώτημα.

4.5 Συμμετέχοντες στην έρευνα

Το δείγμα της παρούσας εργασίας επιλέχθηκε έχοντας ως εφαλτήριο το κεντρικό υπο μελέτη θέμα. Η επιλογή του δείγματος των εκπαιδευτών ενηλίκων στα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας στην περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας διακρίθηκε από αμεροληψία και πραγματοποιήθηκε έπειτα από ενημέρωση των συμμετεχόντων για το υπο διερεύνηση θέμα, τη σημαντικότητά του, το σκοπό και τη διαδικασία της έρευνας, προκειμένου να διασφαλιστεί η εκούσια συμμετοχή τους στην έκβαση της έρευνας (Creswell, 2011). Η δειγματοληψία ήταν συνδυασμός δύο ειδών: βολικής δειγματοληψίας και χιονοστοιβάδας, καθώς στάλθηκε ηλεκτρονικό ερωτηματολόγιο στους εκπαιδευτές των Σχολείων Δεύτερης Ευκαιρίας της Στερεάς Ελλάδας, με την προτροπή και την παράκληση να το προωθήσουν σε συναδέλφους εκπαιδευτικούς που είχαν ήδη συμφωνήσει να πάρουν μέρος στην έρευνα αλλά λόγω συνθηκών (Covid-19) δεν κατόρθωσαν να δώσουν στον ερευνητή έγκαιρα το προσωπικό τους e-mail. Το ερωτηματολόγιο απεστάλη σε συνολικά 72 αποδέκτες από τους οποίους το συμπλήρωσαν οι 52 εξ αυτών.

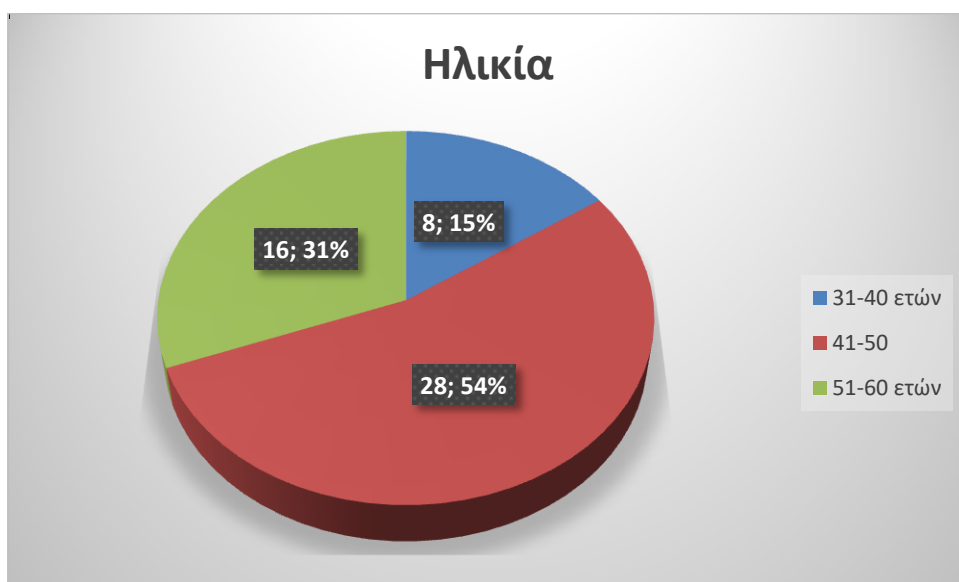
Δημογραφικά στοιχεία των συμμετεχόντων

Στο Γράφημα 1 παρουσιάζεται η κατανομή συχνοτήτων ως προς το φύλο των συμμετεχόντων. Στο ερωτηματολόγιο απάντησαν συνολικά 52 άτομα. Εξ αυτών 20 ήταν άνδρες και 32 ήταν γυναίκες.

Γράφημα 1: Κατανομή συχνοτήτων (απόλυτες συχνότητες f και ποσοστιαίες αναλογίες %) ως προς το φύλο των συμμετεχόντων (N=52)

Στο Γράφημα 2 παρουσιάζεται η κατανομή συχνοτήτων ως προς την ηλικία των συμμετεχόντων. Από τους 52 συμμετέχοντες 8 άτομα ήταν 31-40 ετών, 28 άτομα ήταν 41-50 ετών και 16 άτομα ήταν 51-60 ετών.

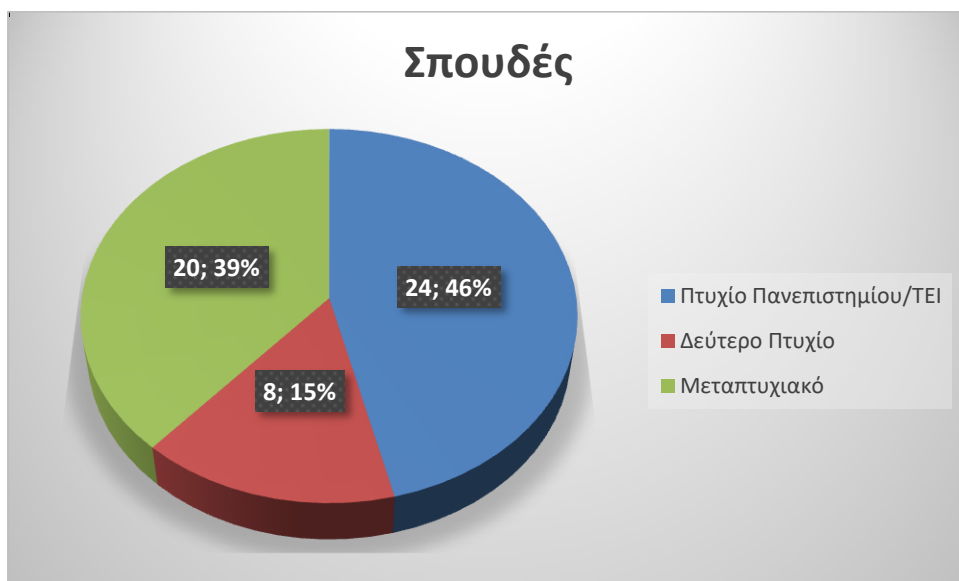
Γράφημα 1: Κατανομή συχνοτήτων (απόλυτες συχνότητες f και ποσοστιαίες αναλογίες %) ως προς την ηλικία των συμμετεχόντων (N=52)

Στο Γράφημα 3 παρουσιάζεται η κατανομή συχνοτήτων ως προς την επαγγελματική κατάσταση των συμμετεχόντων. Από τα 52 άτομα που συμμετείχαν στην έρευνα 16 ήταν μόνιμοι εκπαιδευτικοί και 36 ήταν ωρομίσθιοι.

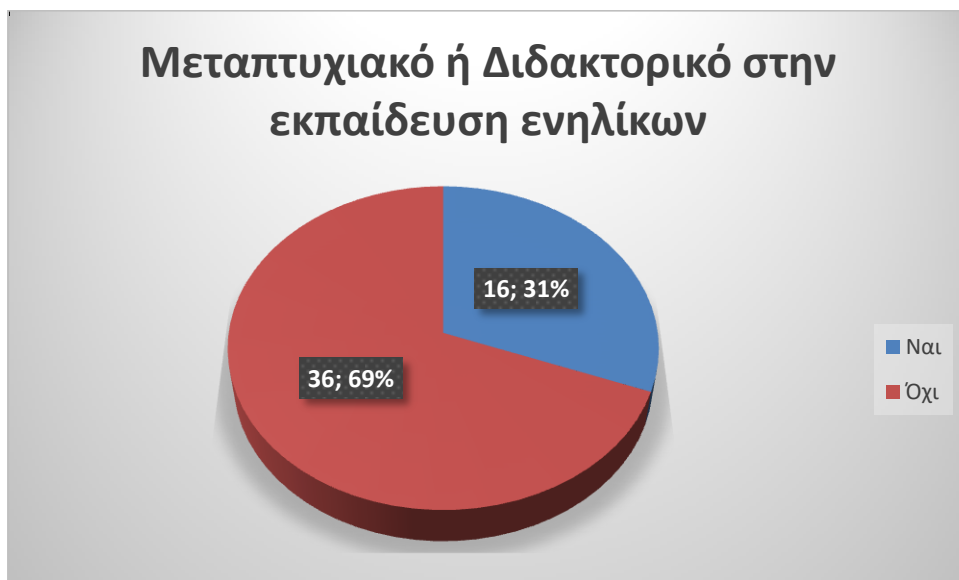
Γράφημα 3: Κατανομή συχνοτήτων (απόλυτες συχνότητες f και ποσοστιαίες αναλογίες %) ως προς την επαγγελματική κατάσταση των συμμετεχόντων (N=52)

Στο Γράφημα 4 παρουσιάζεται η κατανομή συχνοτήτων ως προς τις σπουδές των συμμετεχόντων. Απάντησαν συνολικά 52 άτομα εκ των οποίων 24 έχουν πτυχίο Πανεπιστημίου ή ΤΕΙ, 8 άτομα έχουν και δεύτερο πτυχίο και 20 άτομα διαθέτουν μεταπτυχιακό.

Γράφημα 4: Κατανομή συχνοτήτων (απόλυτες συχνότητες f και ποσοστιαίες αναλογίες %) ως προς τις σπουδές των συμμετεχόντων (N=52)

Στο Γράφημα 4 παρουσιάζεται η κατανομή συχνοτήτων ως προς το αν διαθέτουν οι συμμετέχοντες Μεταπτυχιακό ή Διδακτορικό που σχετίζεται με την εκπαίδευση ενηλίκων. Από τους 52 συμμετέχοντες οι 16 διαθέτουν, ενώ οι υπόλοιποι 36 όχι.

Γράφημα 5: Κατανομή συχνοτήτων (απόλυτες συχνότητες f και ποσοστιαίες αναλογίες %) ως προς το αν διαθέτουν οι συμμετέχοντες Μεταπτυχιακό ή Διδακτορικό που σχετίζεται με την εκπαίδευση ενηλίκων (N=52)

Στο Γράφημα 6 παρουσιάζεται η κατανομή συχνοτήτων ως προς τα έτη προϋπηρεσίας στην εκπαίδευση των συμμετεχόντων. Από τα συνολικά 52 άτομα 20 συμμετέχοντες είχαν προϋπηρεσία 1-10 έτη, 12 συμμετέχοντες είχαν προϋπηρεσία 11-20 έτη και 12 είχαν προϋπηρεσία 21-30 έτη.

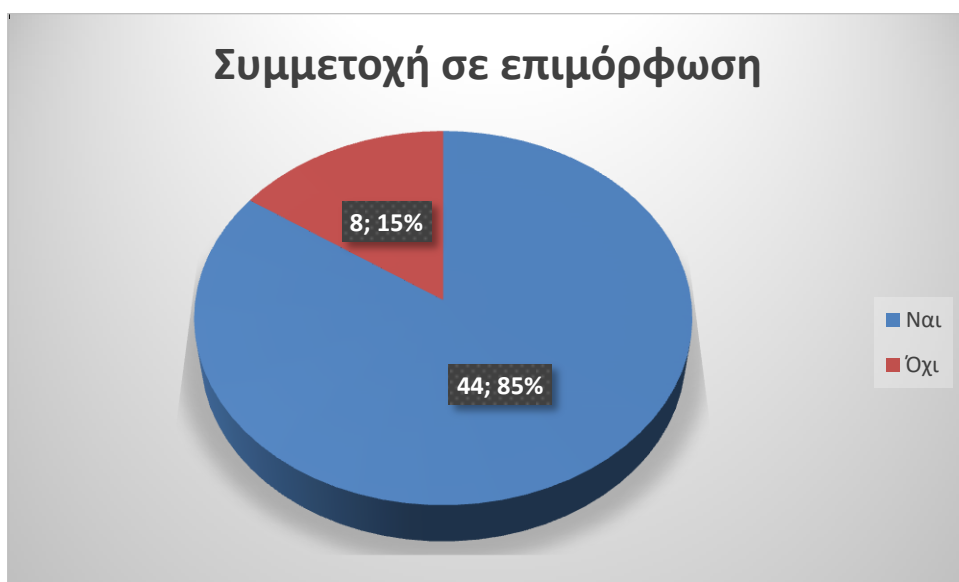
Γράφημα 6: Κατανομή συχνοτήτων (απόλυτες συχνότητες f και ποσοστιαίες αναλογίες %) ως προς τα έτη προϋπηρεσίας των συμμετεχόντων (N=52)

Στο Γράφημα 7 παρουσιάζεται η κατανομή συχνοτήτων ως προς την εμπειρία των συμμετεχόντων στην εκπαίδευση ενηλίκων. Από τους 52 συμμετέχοντες οι 24 διαθέτουν εμπειρία, ενώ οι 28 όχι.

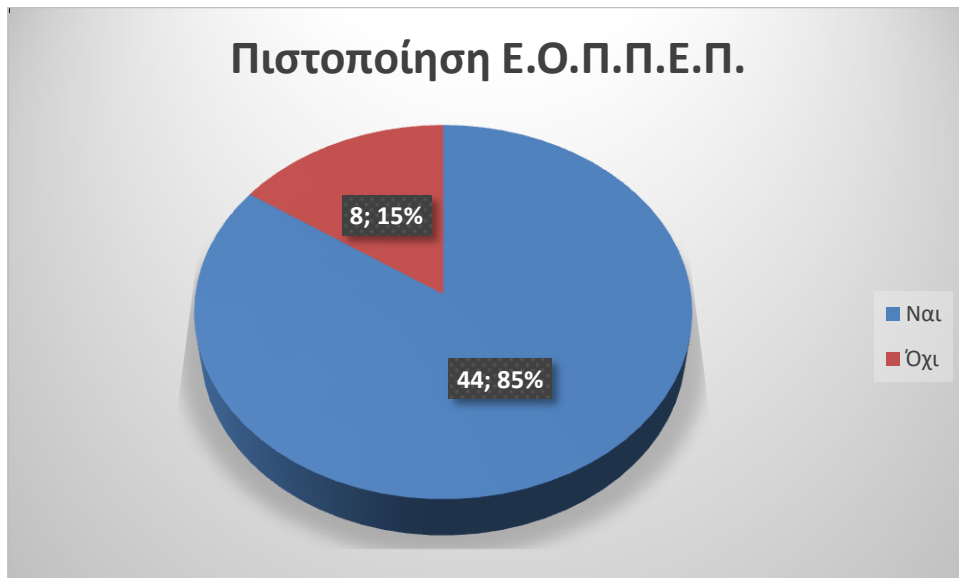
Γράφημα 7: Κατανομή συχνοτήτων (απόλυτες συχνότητες f και ποσοστιαίες αναλογίες %) ως προς την εμπειρία των συμμετεχόντων στην εκπαίδευση ενηλίκων (N=52)

Στο Γράφημα 8 παρουσιάζεται η κατανομή συχνοτήτων ως προς τη συμμετοχή των συμμετεχόντων σε επιμορφωτικό πρόγραμμα εκπαίδευσης ενηλίκων. Από τους 52 συμμετέχοντες οι 44 συμμετείχαν σε επιμορφωτικό πρόγραμμα, ενώ οι 8 όχι.

Γράφημα 8: Κατανομή συχνοτήτων (απόλυτες συχνότητες f και ποσοστιαίες αναλογίες %) ως προς τη συμμετοχή των ερωτώμενων σε επιμορφωτικό πρόγραμμα εκπαίδευσης ενηλίκων (N=52)

Στο Γράφημα 8 παρουσιάζεται η κατανομή συχνοτήτων ως προς το αν διαθέτουν οι συμμετέχοντες Πιστοποίηση στην εκπαίδευση ενηλίκων από τον Ε.Ο.Π.Π.Ε.Π. Από τους 52 συμμετέχοντες οι 44 διαθέτουν, ενώ οι 8 όχι.

Γράφημα 9: Κατανομή συχνοτήτων (απόλυτες συχνότητες f και ποσοστιαίες αναλογίες %) ως προς το αν διαθέτουν οι συμμετέχοντες Πιστοποίηση στην εκπαίδευση ενηλίκων από τον Ε.Ο.Π.Π.Ε.Π. (N=52)

4.6 Περιορισμοί της έρευνας

Οι περιορισμοί που συνάντησε η συγκεκριμένη έρευνα σχετίζεται με την πανδημία του κορονοϊού και τις δυσκολίες που απορρέουν από αυτήν -κυρίως- στην κατά πρόσωπο επικοινωνία ερευνητή-εκπαιδευτών καθώς η όλη προσέγγιση έγινε -ως επί το πλείστον- διαδικτυακά, εφόσον οι δομές ήταν κλειστές. Ωστόσο, καθώς κάθε ερευνητική μελέτη περιέχει κάποια ατέλεια και διατρέχεται από τους εκάστοτε περιορισμούς, για το λόγο αυτό έγινε προσπάθεια όσο καλύτερης επιλογής και διατύπωσης ερωτημάτων για την καλύτερη διεξαγωγή των αποτελεσμάτων.

4.7 Αξιοπιστία - εγκυρότητα

Σε μια έρευνα βασικό ρόλο διαδραματίζει η αξιοπιστία και εγκυρότητα αυτής. Η αξιοπιστία (Γαλατά, 2017) σχετίζεται με τη συνέπεια και τη σταθερότητα των τιμών,

ενώ η εγκυρότητα αξιολογεί το κατά πόσο το εργαλείο που χρησιμοποιήθηκε σε αυτήν ήταν κατάλληλο.

Σχετικά με τον έλεγχο της αξιοπιστίας, βασικό κριτήριο αποτελεί η ύπαρξη συνάφειας μεταξύ των μεταβλητών που θέτονται για τον προσδιορισμό κάθε διάστασης (Ισερης, 2016). Προκειμένου να υπολογιστεί ο δείκτης Cronbach's alpha που καταδεικνύει το βαθμό εσωτερικής συνοχής του ερωτηματολογίου θα πρέπει οι ερωτήσεις που μετρούν κάθε διάσταση να είναι τρεις το λιγότερο και η κλίμακα μέτρησης των απαντήσεων να είναι από πενταβάθμια και πάνω, αναλογική ή έστω ισοδιαστημική. Το μέγεθος του δείγματος, τέλος, να είναι επαρκώς μεγάλο και να ακολουθεί κανονική κατανομή. Ο συντελεστής αξιοπιστίας Cronbach's Alpha του ερωτηματολογίου της παρούσας έρευνας είναι 0,96.

Σχετικά με τον έλεγχο της εγκυρότητας, η οποία προηγείται της διαδικασίας ελέγχου αξιοπιστίας, σημαντικό είναι αρχικά να μετράει αυτό που ισχυρίζεται και δευτερευόντως σε διαφορετικές μετρήσεις να παρέχονται διαφορετικές μετρήσεις (Ισερης, 2016).

Στη συγκεκριμένη έρευνα, καθώς η διασφάλιση της εγκυρότητας και αξιοπιστίας αυτής αποτελούσε αναγκαιότητα, ο προβληματισμός της αποτέλεσε πόρισμα λεπτομερούς ανασκόπησης της βιβλιογραφίας που αφορούσε τις Νέες Τεχνολογίες σε σχέση με την Εκπαίδευση Ενηλίκων. Επιπλέον τα ερευνητικά ερωτήματα και οι στόχοι διατυπώθηκαν με ευκρίνεια και το εργαλείο της έρευνας σχεδιάστηκε με τέτοιο τρόπο ώστε να ανταποκρίνεται σε αυτά. Τέλος, τα δημογραφικά στοιχεία ζητήθηκαν με λεπτομέρεια, ούτως ώστε να περιγράφεται με σαφήνεια το ερωτηματολόγιο και οι ερωτήσεις διατυπώθηκαν με τέτοιο τρόπο, που αφενός να καλύπτουν τα ερευνητικά ερωτήματα, αφετέρου να μη δέχονται παρερμηνείες.

Στο κεφάλαιο που ακολουθεί γίνεται αναφορά στα αποτελέσματα της συγκεκριμένης έρευνας σε μορφή πινάκων και γραφημάτων ανά ερευνητικό ερώτημα.

Γ' ΜΕΡΟΣ

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΕΥΡΗΜΑΤΑ

Κεφάλαιο 5^ο : Αποτελέσματα της έρευνας

Στο κεφάλαιο αυτό παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της έρευνάς μας, κατανομές συχνοτήτων και περιγραφικά στατιστικά στοιχεία (Μέσοι Όροι, Μέγιστες κι Ελάχιστες Τιμές, Τυπικές Αποκλίσεις) των απαντήσεων, σε μορφή πινάκων και γραφημάτων ανά ερευνητικό ερώτημα.

Οι απαντήσεις των ερευνητικών ερωτημάτων κατέδειξαν ότι οι Νέες Τεχνολογίες κατέχουν βασικό υποστηρικτικό ρόλο αφενός στον τομέα της οργάνωσης- έκβασης ενός προγράμματος και αφετέρου στην ίδια την διδακτική πράξη.

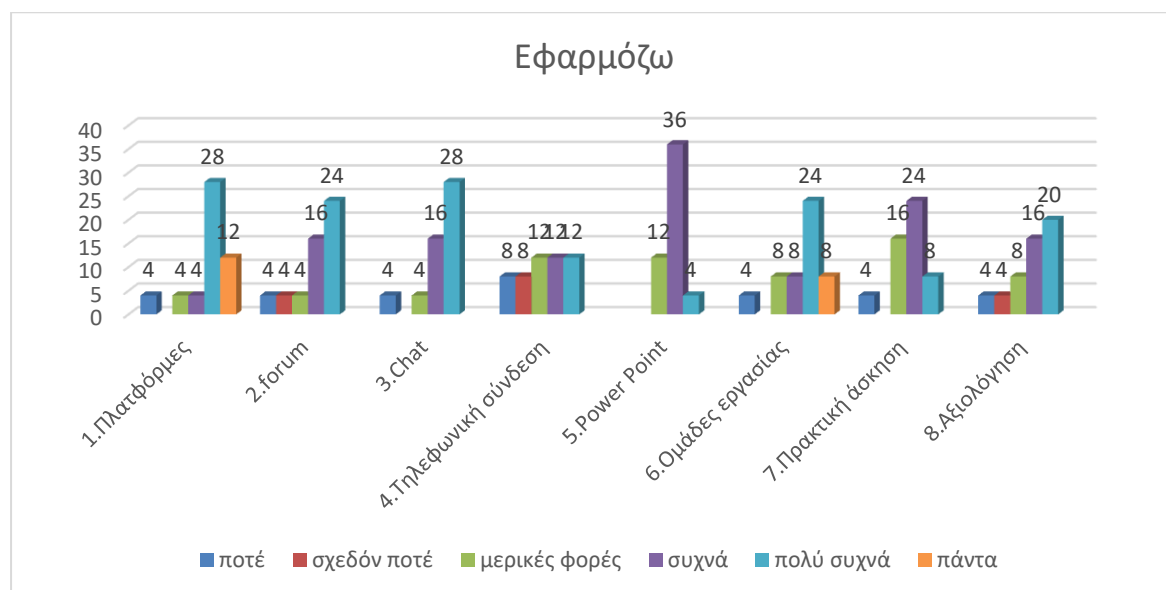
1^ο Ερευνητικό ερώτημα: Ποιος είναι ο βαθμός εξοικείωσης των εκπαιδευτικών με τη χρήση συγκεκριμένων ψηφιακών εργαλείων για την υλοποίηση της σύγχρονης και ασύγχρονης διδασκαλίας με βάση την ήδη ληφθείσα επιμόρφωση στις Ν/Τ;

Στον Πίνακα 1 παρουσιάζεται η κατανομή συχνοτήτων (απόλυτες συχνότητες f και ποσοστιαίες αναλογίες %) των απαντήσεων στο II Μέρος του ερωτηματολογίου, που αφορά το βαθμό εξοικείωσης των εκπαιδευτικών με τη χρήση συγκεκριμένων ψηφιακών εργαλείων για την υλοποίηση της σύγχρονης και ασύγχρονης διδασκαλίας με βάση την ήδη ληφθείσα επιμόρφωση στις Ν/Τ. Από τις απαντήσεις των εκπαιδευτικών φαίνεται πως εφαρμόζουν τα περισσότερα από τα ψηφιακά εργαλεία που έχουν στη διάθεσή τους «συχνά» ή/και «πολύ συχνά», εκτός από την τηλεφωνική σύνδεση την οποία μάλλον κάποιοι φαίνεται πως αποφεύγουν να χρησιμοποιούν. Επίσης, ορισμένοι εκπαιδευτικοί δηλώνουν ότι χρησιμοποιούν «πάντα» πλατφόρμες (12) και ομάδες εργασίας (8). Η κατανομή συχνοτήτων του Μέρους II παρουσιάζεται στη συνέχεια και σε μορφή γραφήματος (Γράφημα 10).

Πίνακας 1

Κατανομή συχνοτήτων (απόλυτες συχνότητες *f* και ποσοστιαίες αναλογίες %) των
απαντήσεων (N=52) Μέρους II: Βασιζόμενος/η στη δεκτικότητα των εκπαιδευομένων,
εφαρμόζω

Βασιζόμενος/η στη δεκτικότητα των εκπαιδευομένων, εφαρμόζω:		ποτέ	σχεδόν ποτέ	μερικές φορές	συχνά	πολύ συχνά	πάντα
1.Πλατφόρμες	f	4		4	4	28	12
	%	7,7		7,7	7,7	53,8	23,1
2.forum	f	4	4	4	16	24	
	%	7,7	7,7	7,7	30,8	46,2	
3.Chat	f	4		4	16	28	
	%	7,7		7,7	30,8	53,8	
4.Τηλεφωνική σύνδεση	f	8	8	12	12	12	
	%	15,4	15,4	23,1	23,1	23,1	
5.Power Point	f			12	36	4	
	%			23,1	69,2	7,7	
6.Ομάδες εργασίας	f	4		8	8	24	8
	%	7,7		15,4	15,4	46,2	15,4
7.Πρακτική άσκηση	f	4		16	24	8	
	%	7,7		30,8	46,2	15,4	
8.Αξιολόγηση	f	4	4	8	16	20	
	%	7,7	7,7	15,4	30,8	38,5	

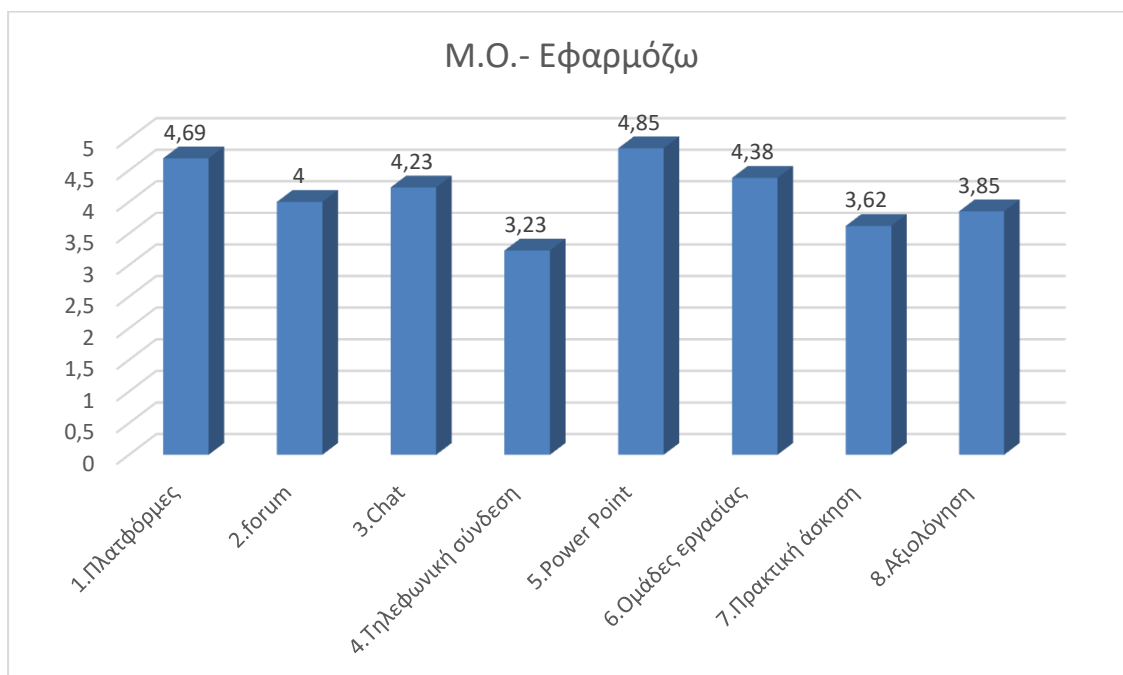
Γράφημα 10: Κατανομή συχνοτήτων (απόλυτες συχνότητες *f*) Μέρους II

Στον Πίνακα 2 παρουσιάζονται οι Μέσοι Όροι, οι Ελάχιστες Τιμές, οι Μέγιστες Τιμές και οι Τυπικές Αποκλίσεις των απαντήσεων Μέρους II, που αφορά το βαθμό εξοικείωσης των εκπαιδευτικών με τη χρήση συγκεκριμένων ψηφιακών εργαλείων για την υλοποίηση της σύγχρονης και ασύγχρονης διδασκαλίας με βάση την ήδη ληφθείσα επιμόρφωση στις Ν/Τ. Και από τους Μέσους Όρους φαίνεται πως την προτίμηση των εκπαιδευτικών συγκεντρώνουν οι απαντήσεις «συχνά» και «πολύ συχνά». Το ίδιο φαίνεται και στο Γράφημα 11 που ακολουθεί.

Πίνακας 2

Μέσοι Όροι, Ελάχιστες Τιμές, Μέγιστες Τιμές και Τυπικές Αποκλίσεις των απαντήσεων (N=52) Μέρους II: Βασιζόμενος/η στη δεκτικότητα των εκπαιδευομένων, εφαρμόζω

Βασιζόμενος/η στη δεκτικότητα των εκπαιδευομένων, εφαρμόζω:	Ελάχιστη Τιμή	Μέγιστη Τιμή	Μέσος όρος	Τυπική Απόκλιση
1. Πλατφόρμες	1	6	4,69	1,336
2. forum	1	5	4,00	1,252
3. Chat	1	5	4,23	1,131
4. Τηλεφωνική σύνδεση	1	5	3,23	1,381
5. Power Point	4	6	4,85	,538
6. Ομάδες εργασίας	1	6	4,38	1,345
7. Πρακτική άσκηση	1	5	3,62	1,013
8. Αξιολόγηση	1	5	3,85	1,243

Γράφημα 11: Μέσοι Όροι Μέρους II

2^ο Ερευνητικό ερώτημα: Πόσο αποτελεσματικά λειτούργησε το όλο εγχείρημα της ΕξΑΕ στα Σ.Δ.Ε. της περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας;

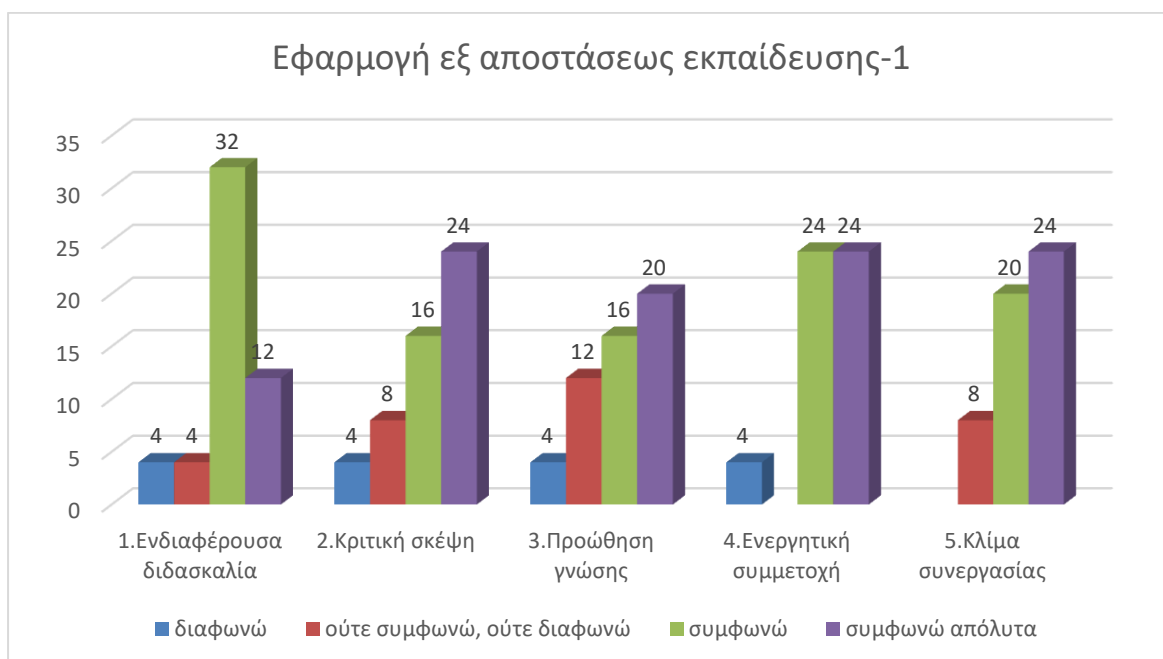
Στον Πίνακα 3 παρουσιάζεται η κατανομή συχνοτήτων (απόλυτες συχνότητες f και ποσοστιαίες αναλογίες %) των απαντήσεων στο ΙΙΙ Μέρος του ερωτηματολογίου, που αφορά το πόσο αποτελεσματικά λειτούργησε το όλο εγχείρημα της ΕξΑΕ στα Σ.Δ.Ε. Φαίνεται πως η πλειονότητα των εκπαιδευτικών δηλώνει πως «συμφωνεί» ή «συμφωνεί απόλυτα» ότι η εφαρμογή της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης λειτούργησε πολύ αποτελεσματικά. Οι κατανομές συχνοτήτων εμφανίζονται στη συνέχεια και σε μορφή γραφημάτων (Γραφήματα 12 και 13).

Πίνακας 3

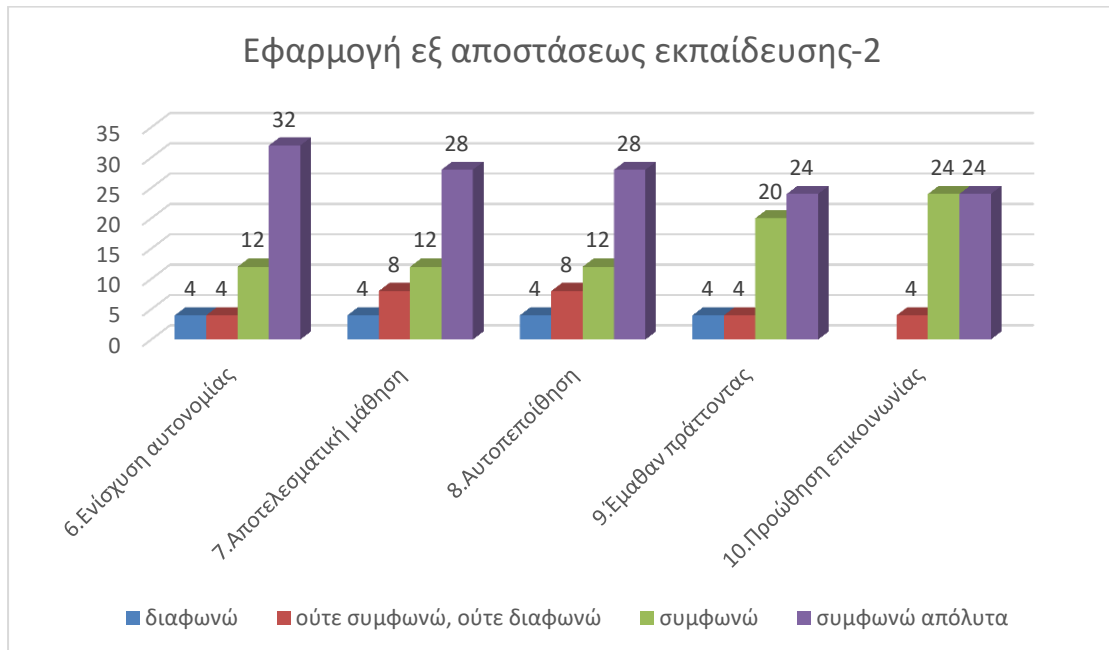
Κατανομή συχνοτήτων (απόλυτες συχνότητες f και ποσοστιαίες αναλογίες %) των απαντήσεων (N=52) Μέρους ΙΙΙ: Η εφαρμογή της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης

Η εφαρμογή της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.....		διαφωνώ	ούτε συμφωνώ, ούτε διαφωνώ	συμφωνώ	συμφωνώ απόλυτα
1. έκανε τη διδασκαλία πιο ενδιαφέρουσα	f	4	4	32	12
	%	7,7	7,7	61,5	23,1
2. καλλιεργήσε τη δημιουργική σκέψη των εκπαιδευομένων	f	4	8	16	24
	%	7,7	15,4	30,8	46,2

3. βοήθησε στην εμπέδωση της γνώσης μέσω Ν/Τ	f	4	12	16	20
	%	7,7	23,1	30,8	38,5
4. προώθησε την ενεργητική συμμετοχή των εκπαιδευομένων κατά τη διεργασία της μάθησης και στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση	f	4		24	24
	%	7,7		46,2	46,2
5. καλλιέργησε κλίμα συνεργασίας, ομαδικότητας και επικοινωνίας ανάμεσα στους εκπαιδευόμενους	f		8	20	24
	%		15,4	38,5	46,2
6. ενίσχυσε την αυτονομία, την αυτενέργεια και τον αυτοκαθορισμό των εκπαιδευομένων	f	4	4	12	32
	%	7,7	7,7	23,1	61,5
7. έκανε πιο αποτελεσματική τη μάθηση, αξιοποιώντας τις γνώσεις και τις εμπειρίες των συμμετεχόντων	F	4	8	12	28
	%	7,7	15,4	23,1	53,8
8. αύξησε την αυτοπεποίθηση των εκπαιδευομένων	f	4	8	12	28
	%	7,7	15,4	23,1	53,8
9. οι εκπαιδευόμενοι έμαθαν πράττοντας	f	4	4	20	24
	%	7,7	7,7	38,5	46,2
10. προώθησε την επικοινωνία και την αλληλεπίδραση μεταξύ των εκπαιδευομένων και των εκπαιδευτών	f		4	24	24
	%		7,7	46,2	46,2

Γράφημα 12: Κατανομή συχνοτήτων (απόλυτες συχνότητες f) Μέρους ΙΙΙ-1

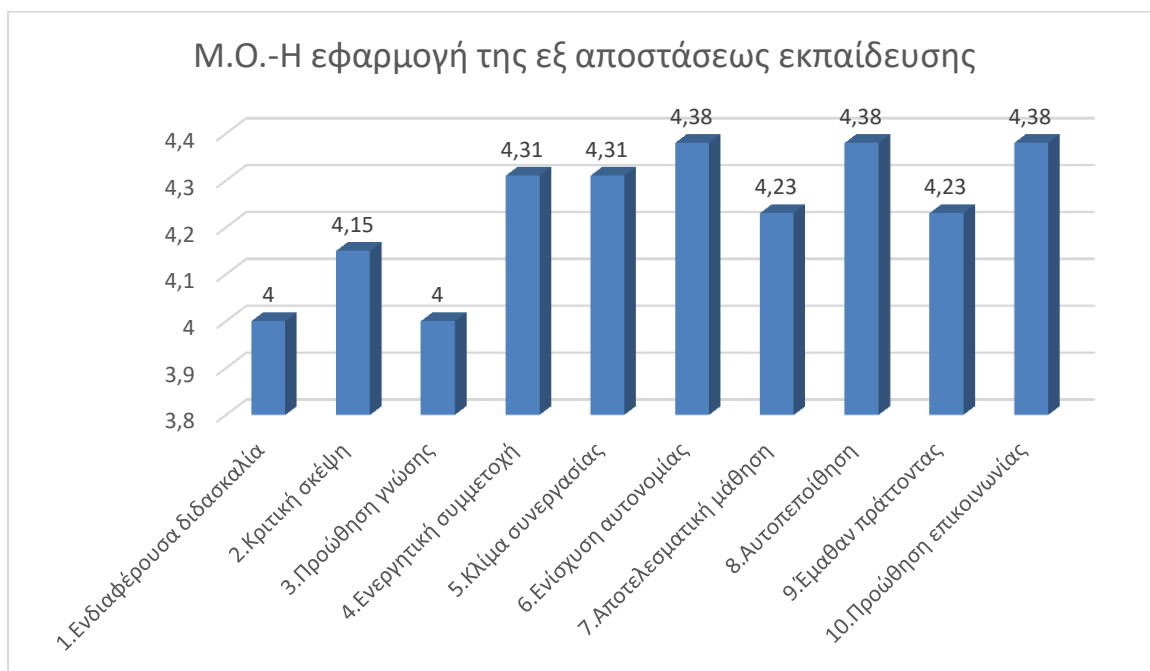
Γράφημα 13: Κατανομή συχνοτήτων (απόλυτες συχνότητες f) Μέρους ΙΙΙ-2

Στον Πίνακα 4 παρουσιάζονται οι Μέσοι Όροι, οι Ελάχιστες Τιμές, οι Μέγιστες Τιμές και οι Τυπικές Αποκλίσεις των απαντήσεων Μέρους ΙΙΙ, , που αφορά το πόσο αποτελεσματικά λειτούργησε το όλο εγχείρημα της ΕξΑΕ στα Σ.Δ.Ε. Και από τους Μ.Ο. φαίνεται πως η πλειονότητα των εκπαιδευτικών δηλώνει πως «συμφωνεί» ή «συμφωνεί απόλυτα» ότι η εφαρμογή της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης λειτούργησε πολύ αποτελεσματικά. Το ίδιο φαίνεται και στο Γράφημα 14 που ακολουθεί.

Πίνακας 4
Μέσοι Όροι, Ελάχιστες Τιμές, Μέγιστες Τιμές και Τυπικές Αποκλίσεις των απαντήσεων
(N=52) Μέρους ΙΙΙ: Η εφαρμογή της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης

Διπλωματική εργασία

Η εφαρμογή της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.....	Ελάχιστη Τιμή	Μέγιστη Τιμή	Μέσος όρος	Τυπική Απόκλιση
1. έκανε τη διδασκαλία πιο ενδιαφέρουσα	2	5	4,00	,792
2. καλλιέργησε τη δημιουργική σκέψη των εκπαιδευομένων	2	5	4,15	,958
3. βοήθησε στην εμπέδωση της γνώσης μέσω Ν/Τ	2	5	4,00	,970
4. προώθησε την ενεργητική συμμετοχή των εκπαιδευομένων κατά τη διεργασία της μάθησης και στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση	2	5	4,31	,829
5. καλλιέργησε κλίμα συνεργασίας, ομαδικότητας και επικοινωνίας ανάμεσα στους εκπαιδευόμενους	3	5	4,31	,729
6. ενίσχυσε την αυτονομία, την αυτενέργεια και τον αυτοκαθορισμό των εκπαιδευομένων	2	5	4,38	,932
7. έκανε πιο αποτελεσματική τη μάθηση, αξιοποιώντας τις γνώσεις και τις εμπειρίες των συμμετεχόντων	2	5	4,23	,983
8. αύξησε την αυτοπεποίθηση των εκπαιδευομένων	3	5	4,38	,745
9. οι εκπαιδευόμενοι έμαθαν πράττοντας	2	5	4,23	,899
10. προώθησε την επικοινωνία και την αλληλεπίδραση μεταξύ των εκπαιδευομένων και των εκπαιδευτών	3	5	4,38	,631

Γράφημα 14: Μέσοι Όροι Μέρους III

3^ο Ερευνητικό ερώτημα: πόσο αποτελεσματική κρίνουν την επιμόρφωσή τους στις Ν/Τ κατά την περίοδο αναστολής λειτουργίας των σχολείων;

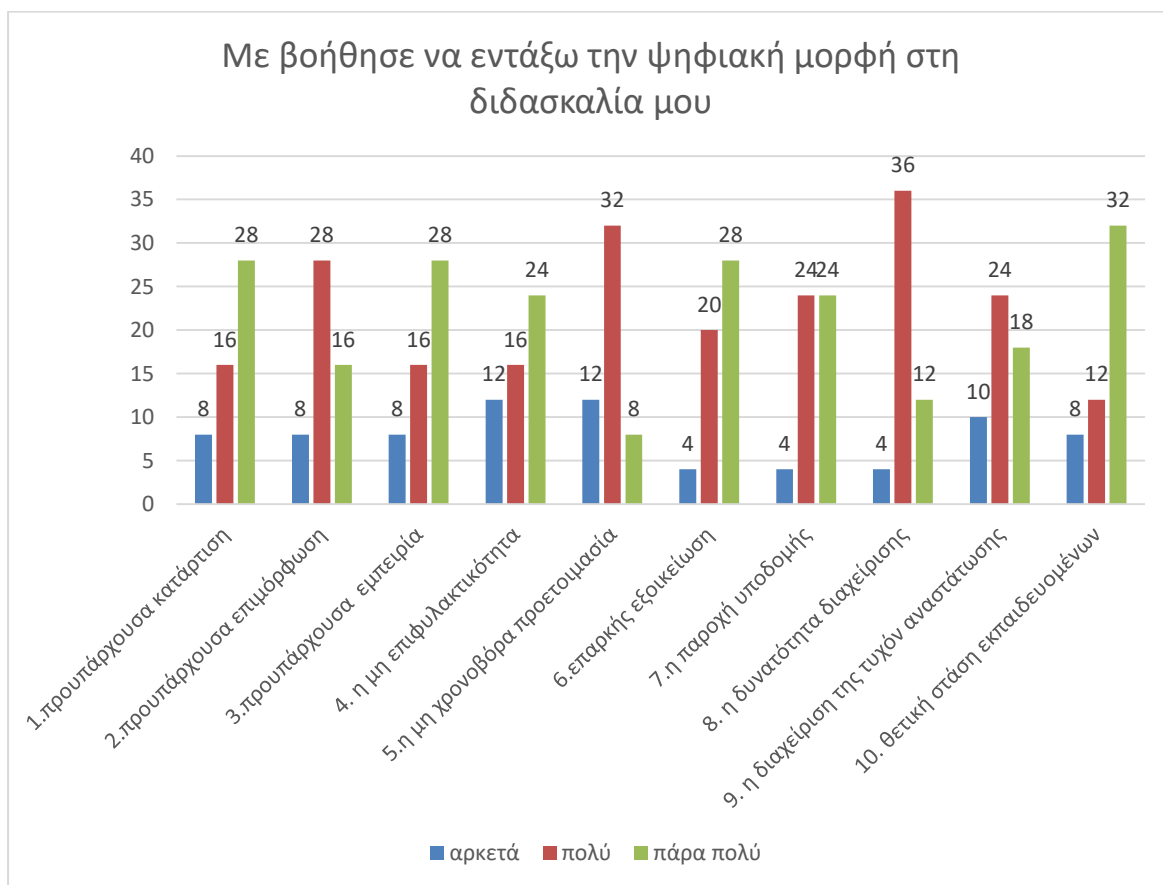
Στον Πίνακα 5 παρουσιάζεται η κατανομή συχνοτήτων (απόλυτες συχνότητες f και ποσοστιαίες αναλογίες %) των απαντήσεων στο IV Μέρος του ερωτηματολογίου, που αφορά το πόσο αποτελεσματική κρίνουν οι εκπαιδευτικοί την επιμόρφωσή τους στις Ν/Τ κατά την περίοδο αναστολής λειτουργίας των σχολείων. Οι κατανομές συχνοτήτων παρουσιάζονται στη συνέχεια και σε μορφή γραφημάτων (Γραφήματα 15 και 16). Η πλειονότητα των εκπαιδευτικών δηλώνει ότι βοηθήθηκε πολύ έως πάρα πολύ από την προϋπάρχουσα κατάρτιση, την προϋπάρχουσα επιμόρφωση, την προϋπάρχουσα εμπειρία, τη μη επιφυλακτικότητα, τη μη χρονοβόρα προετοιμασία, την επαρκή εξοικείωση με τις Ν/Τ, την παροχή υποδομής, τη δυνατότητα διαχείρισης της ανομοιογένειας των εκπαιδευομένων, τη διαχείριση της τυχόν αναστάτωσης στην εικονική αίθουσα διδασκαλίας, και τη θετική στάση των εκπαιδευομένων.

Πίνακας 5

Διπλωματική εργασία

Κατανομή συχνοτήτων (απόλυτες συχνότητες *f* και ποσοστιαίες αναλογίες %) των
απαντήσεων (N=52) Μέρους IV: Με βοήθησε να εντάξω την ψηφιακή μορφή στη
διδασκαλία μου

Με βοήθησε να εντάξω την ψηφιακή μορφή στη διδασκαλία μου.....		καθόλου	λίγο	αρκετά	πολύ	πάρα πολύ
1. η προϋπάρχουσα κατάρτισή μου	f			8	16	28
	%			15%	16%	54%
2. η προϋπάρχουσα επιμόρφωσή μου	f			8	28	16
	%			15%	54%	31%
3. η προϋπάρχουσα εμπειρία και εξοικείωση μου με την εφαρμογή των N/T	f			8	16	28
	%			15%	31%	54%
4. η μη επιφυλακτικότητά μου σε νέες εκπαιδευτικές μεθόδους	f			12	16	24
	%			23%	31%	46%
5. η μη -σχετικά-χρονοβόρα προετοιμασία που προϋποθέτει η εφαρμογή τους	f			12	32	8
	%			23%	62%	15%
6. η επαρκής εξοικείωση με τις N/T η οποία καθιστούσε μη χρονοβόρα την υλοποίησή τους στην αίθουσα (σύνδεση, αποδοχή, ταυτοποίηση εκπαιδευομένων)	f			4	20	28
	%			8%	38%	54%
7. η παροχή αναγκαίας και κατάλληλης υλικοτεχνικής υποδομής	f			4	24	24
	%			8%	46%	46%
8. η δυνατότητα διαχείρισης της ανομοιογένειας των εκπαιδευομένων (προσωπικότητα, μορφωτικό επίπεδο, στάσεις, αντιλήψεις και εμπειρίες)	f			4	36	12
	%			8%	69%	23%
9. η διαχείριση της τυχόν αναστάτωσης που προκαλείται στην εικονική αίθουσα διδασκαλίας, για να μην χάνεται η ροή του μαθήματος	f			10	24	18
	%			19%	46%	35%
10. η θετική στάση, η προθυμία και η δεκτικότητα των εκπαιδευομένων στις N/T	f			8	12	32
	%			15%	23%	62%

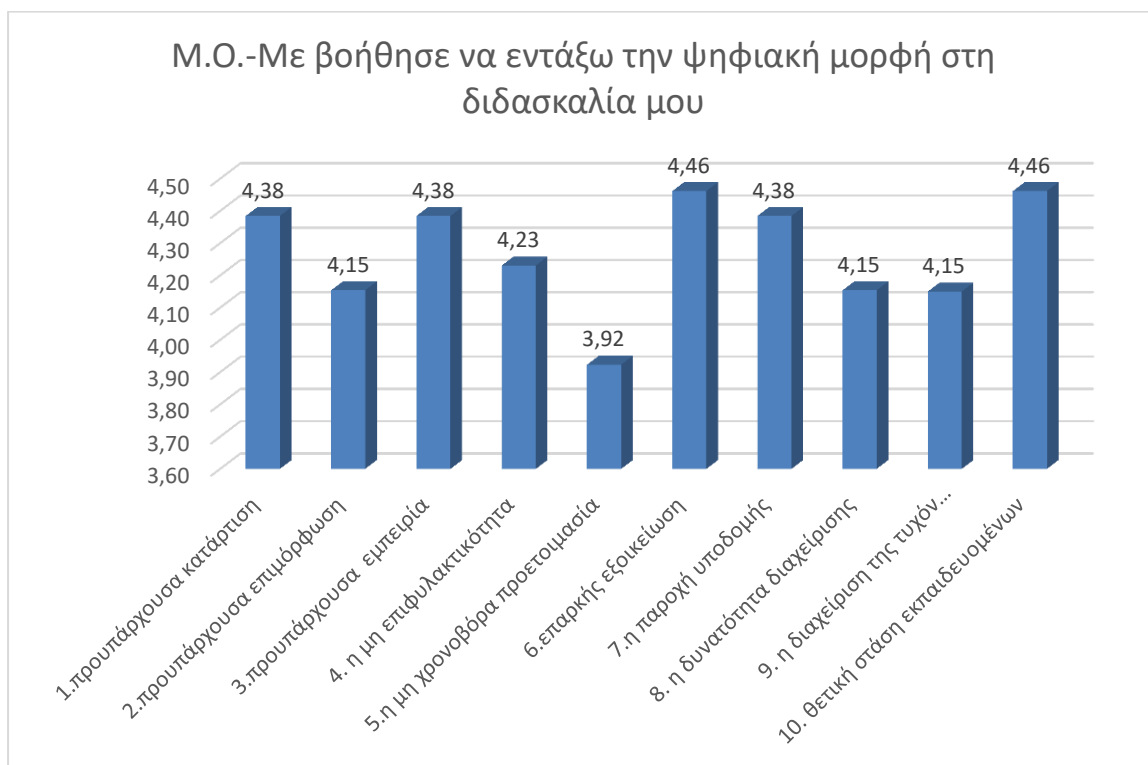
Γράφημα 15: Κατανομή συχνοτήτων (απόλυτες συχνότητες f) Μέρους IV

Στον Πίνακα 6 παρουσιάζονται οι Μέσοι όροι, οι Ελάχιστες Τιμές, οι Μέγιστες Τιμές και οι Τυπικές Αποκλίσεις των απαντήσεων στο IV Μέρος του ερωτηματολογίου, που αφορά το πόσο αποτελεσματική κρίνουν οι εκπαιδευτικοί την επιμόρφωσή τους στις Ν/Τ κατά την περίοδο αναστολής λειτουργίας των σχολείων. Οι Μ.Ο. παρουσιάζονται στη συνέχεια και στο Γράφημα 17. Και οι Μέσοι Όροι των απαντήσεων φανερώνουν ότι εκπαιδευτικοί δηλώνουν ότι βοηθήθηκαν πολύ αποτελεσματικά από την προϋπάρχουσα επιμόρφωσή τους, την εμπειρία τους και την εξοικείωσή τους.

*Μέσοι Όροι, Ελάχιστες Τιμές, Μέγιστες Τιμές και Τυπικές Αποκλίσεις των απαντήσεων
(N=52)*

Μέρους IV: Με βοήθησε να εντάξω την ψηφιακή μορφή στη διδασκαλία μου

Με βοήθησε να εντάξω την ψηφιακή μορφή στη διδασκαλία μου.....	Ελάχιστη Τιμή	Μέγιστη Τιμή	Μέσος όρος	Τυπική Απόκλιση
1. η προϋπάρχουσα η κατάρτισή μου	3	5	4,38	,745
2. η προϋπάρχουσα επιμόρφωσή μου	3	5	4,15	,668
3. η προϋπάρχουσα εμπειρία και εξοικείωση μου με την εφαρμογή των N/T.	3	5	4,38	,745
4. η μη επιφυλακτικότητά μου σε νέες εκπαιδευτικές μεθόδους	3	5	4,23	,807
5. η σχετικά μη χρονοβόρα προετοιμασία που προϋποθέτει η εφαρμογή τους	3	5	3,92	,621
6. η επαρκής εξοικείωση με τις N/T η οποία καθιστούσε μη χρονοβόρα την υλοποίησή τους στην αίθουσα (σύνδεση, αποδοχή, ταυτοποίηση εκπαιδευομένων)	3	5	4,46	,641
7. η παροχή αναγκαίας και κατάλληλης υλικοτεχνικής υποδομής	3	5	4,38	,631
8. η δυνατότητα διαχείρισης της ανομοιογένειας των εκπαιδευομένων (προσωπικότητα, μορφωτικό επίπεδο, στάσεις, αντιλήψεις και εμπειρίες)	3	5	4,15	,538
9. η διαχείριση της τυχόν αναστάτωσης που προκαλείται στην εικονική αίθουσα διδασκαλίας, για να μην χάνεται η ροή του η ροή του μαθήματος	3	5	4,15	,724
10. η θετική στάση, η προθυμία και η δεκτικότητα των εκπαιδευομένων στις N/T	3	5	4,46	,753

Γράφημα 16: Μέσοι Όροι Μέρους IV

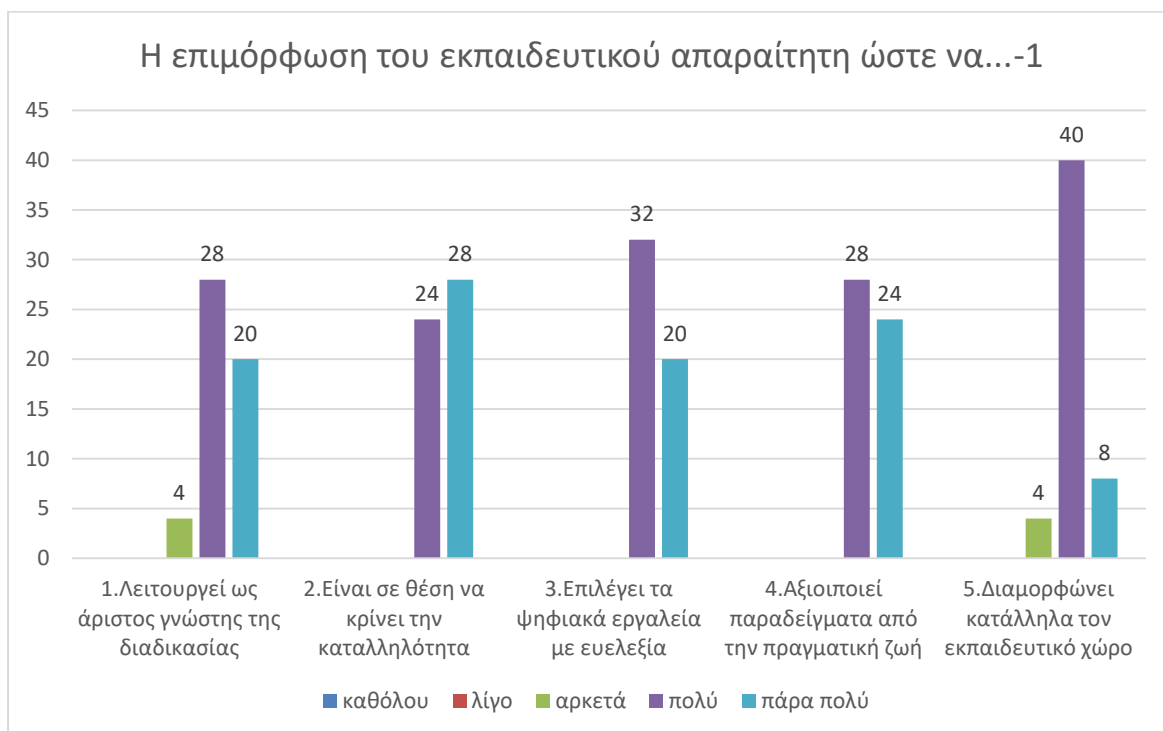
4^ο Ερευνητικό ερώτημα: πόσο απαραίτητη είναι η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στη χρήση ψηφιακών εργαλείων για την υλοποίηση της σύγχρονης και ασύγχρονης διδασκαλίας;

Στον Πίνακα 7 παρουσιάζεται η κατανομή συχνοτήτων (απόλυτες συχνότητες f και ποσοστιαίες αναλογίες %) των απαντήσεων στο V Μέρος του ερωτηματολογίου, που αφορά το πόσο απαραίτητη θεωρούν οι εκπαιδευτικοί ότι είναι η επιμόρφωση τους στη χρήση ψηφιακών εργαλείων για την υλοποίηση της σύγχρονης και ασύγχρονης διδασκαλίας. Οι κατανομές συχνοτήτων παρουσιάζονται στη συνέχεια και σε μορφή γραφημάτων (Γραφήματα 18 και 19). Από τις απαντήσεις φαίνεται πως οι εκπαιδευτικοί θεωρούν «πολύ» ή/και «πάρα πολύ» απαραίτητη την επιμόρφωσή τους ώστε να καταστούν περισσότερο αποτελεσματικοί στο έργο τους.

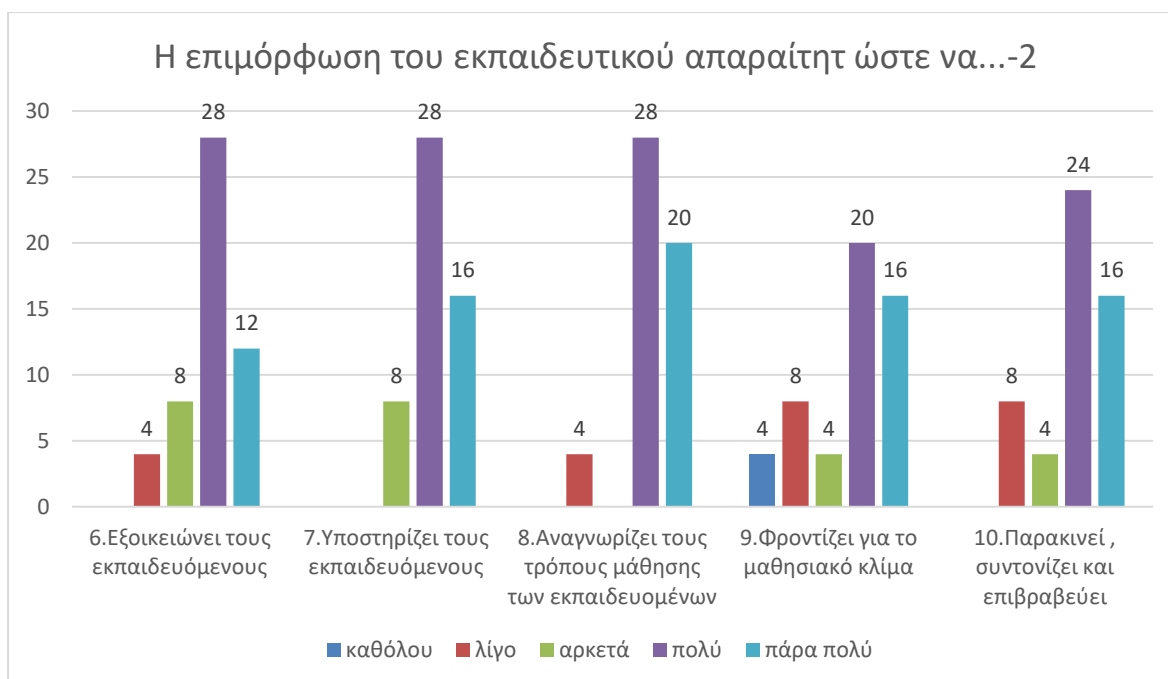
Πίνακας 7

Κατανομή συχνοτήτων (απόλυτες συχνότητες *f* και ποσοστιαίες αναλογίες %) των απαντήσεων (N=52) Μέρους V: Θεωρείτε ότι η επιμόρφωση του εκπαιδευτικού στη σύγχρονη και ασύγχρονη διδασκαλία καθίσταται απαραίτητη ώστε να ...

Θεωρείτε ότι η επιμόρφωση του εκπαιδευτικού στη σύγχρονη και ασύγχρονη διδασκαλία καθίσταται απαραίτητη ώστε να ...		καθόλου	λίγο	αρκετά	πολύ	πάρα πολύ
1.Λειτουργεί ως άριστος γνώστης της διαδικασίας	f			4	28	20
	%			7,7	53,8	38,5
2.Είναι σε θέση να κρίνει την καταλληλότητα	f				24	28
	%				46,2	53,8
3.Επιλέγει τα ψηφιακά εργαλεία με ευελεξία	f				32	20
	%				61,5	38,5
4.Αξιοποιεί παραδείγματα από την πραγματική ζωή	f				28	24
	%				53,8	46,2
5.Διαμορφώνει κατάλληλα τον εκπαιδευτικό χώρο	f			4	40	8
	%			7,7	76,9	15,4
6.Εξοικειώνει τους εκπαιδευόμενους	f		4	8	28	12
	%		7,7	15,4	53,8	23,1
7.Υποστηρίζει τους εκπαιδευόμενους	f			8	28	16
	%			15,4	53,8	30,8
8.Αναγνωρίζει τους τρόπους μάθησης των εκπαιδευομένων	f		4		28	20
	%		7,7		53,8	38,5
9.Φροντίζει για το μαθησιακό κλίμα	f	4	8	4	20	16
	%	7,7	15,4	7,7	38,5	30,8
10.Παρακινεί , συντονίζει και επιβραβεύει	f		8	4	24	16
	%		15,4	7,7	46,2	30,8

Γράφημα 17: Κατανομή συχνοτήτων (απόλυτες συχνότητες f) Μέρους V-1

Γράφημα 18: Κατανομή συχνοτήτων (απόλυτες συχνότητες f) Μέρους V-2

Στον Πίνακα 8 παρουσιάζονται οι Μέσοι όροι, οι Ελάχιστες Τιμές, οι Μέγιστες Τιμές και οι Τυπικές Αποκλίσεις των απαντήσεων στο V Μέρος του ερωτηματολογίου, που αφορά το πόσο απαραίτητη θεωρούν οι εκπαιδευτικοί ότι είναι η επιμόρφωσή τους στη χρήση ψηφιακών εργαλείων για την υλοποίηση της σύγχρονης και ασύγχρονης διδασκαλίας. Οι Μ.Ο. παρουσιάζονται στη συνέχεια και στο Γράφημα 19. Και από τους Μ.Ο. φαίνεται πως οι εκπαιδευτικοί θεωρούν «πολύ» ή/και «πάρα πολύ» απαραίτητη την επιμόρφωσή τους ώστε να καταστούν περισσότερο αποτελεσματικοί στο έργο τους.

Πίνακας 8

Μέσοι Όροι, Ελάχιστες Τιμές, Μέγιστες Τιμές και Τυπικές Αποκλίσεις των απαντήσεων (N=52)

Μέρους V: Θεωρείτε ότι η επιμόρφωση του εκπαιδευτικού στη σύγχρονη και ασύγχρονη διδασκαλία καθίσταται απαραίτητη ώστε να

Θεωρείτε ότι η επιμόρφωση του εκπαιδευτικού στη σύγχρονη και ασύγχρονη διδασκαλία καθίσταται απαραίτητη ώστε να ...	Ελάχιστη Τιμή	Μέγιστη Τιμή	Μέσος όρος	Τυπική Απόκλιση
1.Λειτουργεί ως άριστος γνώστης της διαδικασίας	3	5	4,31	,612
2.Είναι σε θέση να κρίνει την καταλληλότητα	4	5	4,54	,503
3.Επιλέγει τα ψηφιακά εργαλεία με ευελιξία	4	5	4,38	,491
4.Αξιοποιεί παραδείγματα από την πραγματική ζωή	4	5	4,46	,503
5.Διαμορφώνει κατάλληλα τον εκπαιδευτικό χώρο	3	5	4,08	,479
6.Εξοικειώνει τους εκπαιδευόμενους	2	5	3,92	,837
7.Υποστηρίζει τους εκπαιδευόμενους	3	5	4,15	,668
8.Αναγνωρίζει τους τρόπους μάθησης των εκπαιδευομένων	2	5	4,23	,807
9.Φροντίζει για το	1	5	3,69	1,276

μαθησιακό κλίμα				
10. Παρακινεί , συντονίζει και επιβραβεύει	2	5	3,92	1,007

Γράφημα 19: Μέσοι Όροι Μέρους V

Κεφάλαιο 6ο: Συμπεράσματα - Συζήτηση - Προτάσεις για περαιτέρω έρευνα

Στο συγκεκριμένο κεφάλαιο, καθώς ολοκληρώθηκε τόσο το θεωρητικό όσο και το ερευνητικό μέρος της διπλωματικής εργασίας, αρχικά θα γίνει μια συνοπτική αναφορά στα Ερευνητικά ερωτήματα και στις απαντήσεις αυτών που δόθηκαν από τους εκπαιδευτικούς. Στη συνέχεια, έχοντας ως εφαλτήριο βιβλιογραφικές αναφορές που σχετίζονται με το θέμα της εργασίας θα υπάρξουν ορισμένες προτάσεις για περαιτέρω έρευνα, η οποία, ως συνέχεια της συγκεκριμένης θα μπορούσε να καλύψει τα όποια κενά.

6.1 Συμπεράσματα σχετικά με τα Ερευνητικά Ερωτήματα και τις απαντήσεις που δόθηκαν

Ξεκινώντας από το 1^ο Ερευνητικό ερώτημα: «Ποιος είναι ο βαθμός εξοικείωσης των εκπαιδευτικών με τη χρήση συγκεκριμένων ψηφιακών εργαλείων για την υλοποίηση της σύγχρονης και ασύγχρονης διδασκαλίας με βάση την ήδη ληφθείσα επιμόρφωση στις Ν/Τ;» από τις απαντήσεις των εκπαιδευτικών καταδεικνύεται πως:

η μεγαλύτερη πλειονότητα εξ αυτών χρησιμοποιεί το *power point* (Μ.Ο. 4,85) και τις *πλατφόρμες* (Μ.Ο. 4,69). Αμέσως μετά επιλογή τους αποτελούν οι *ομάδες εργασίας* (Μ.Ο. 4,38), το *chat* (Μ.Ο. 4,23) και το *forum* (Μ.Ο. 4,00), ενώ σε μικρότερο ποσοστό ακολουθεί η χρήση της *αξιολόγησης* (Μ.Ο. 3,85), της *πρακτικής άσκησης* (Μ.Ο. 3,62) και τέλος της *τηλεφωνικής σύνδεσης* (Μ.Ο. 3,23).

Συνεχίζοντας στο 2^ο Ερευνητικό ερώτημα: «Πόσο αποτελεσματικά λειτουργήσε το όλο εγχείρημα της ΕξΑΕ στα Σ.Δ.Ε. της περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας;» αποφαίνεται ότι, με Μ.Ο. 4,38 ενίσχυσε την αυτονομία, την αυτενέργεια και τον αυτοκαθορισμό των εκπαιδευομένων, όπως επίσης με το ίδιο ποσοστό, αύξησε την αυτοποεπίθεση και προώθησε την επικοινωνία και την αλληλεπίδραση μεταξύ των εκπαιδευομένων και των εκπαιδευτών. Επιπρόσθετα, καταδεικνύεται ότι σε μεγάλο βαθμό προώθησε την ενεργητική συμμετοχή των εκπαιδευομένων κατά τη διεργασία της μάθησης και στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση όπως και ότι καλλιέργησε κλίμα συνεργασίας, ομαδικότητας και επικοινωνίας ανάμεσα στους εκπαιδευόμενους (Μ.Ο. 4,31). Αμέσως μετά, σύμφωνα με τις απαντήσεις των ερώμενων φαίνεται ότι η ΕξΑΕ έκανε πιο αποτελεσματική τη μάθηση, αξιοποιώντας τις γνώσεις και τις εμπειρίες των συμμετεχόντων ενώ παράλληλα οι εκπαιδευόμενοι έμαθαν πράττοντας (Μ.Ο. 4,23), Επιπλέον, καλλιέργησε τη δημιουργική σκέψη των εκπαιδευομένων (Μ.Ο. 4,15) και έκανε τη διδασκαλία πιο ενδιαφέρουσα, ενώ στον ίδιο βαθμό βοήθησε στην εμπέδωση της γνώσης μέσω Ν/Τ (Μ.Ο. 4,00).

Στο 3^ο Ερευνητικό ερώτημα: «Πόσο αποτελεσματική κρίνουν την επιμόρφωσή τους στις Ν/Τ κατά την περίοδο αναστολής λειτουργίας των σχολείων;» η πλειονότητα των εκπαιδευτικών δηλώνει ότι βοήθησε περισσότερο ή πολύ:
Διπλωματική εργασία

Η επαρκής εξοικείωση με τις Ν/Τ η οποία καθιστούσε μη χρονοβόρα την υλοποίησή τους στην αίθουσα (σύνδεση, αποδοχή, ταυτοποίηση εκπαιδευομένων) (Μ.Ο. 4,46), η προϋπάρχουσα κατάρτησή μου και η προϋπάρχουσα εμπειρία και εξοικείωση μου με την εφαρμογή των Ν/Τ (ΜΟ. 4,38) όπως επίσης και η μη επιφυλακτικότητά μου σε νέες εκπαιδευτικές μεθόδους (Μ.Ο. 4,23). Με χαμηλότερο ποσοστό ακολουθεί η δυνατότητα διαχείρισης της ανομοιογένειας των εκπαιδευομένων (προσωπικότητα, μορφωτικό επίπεδο, στάσεις, αντιλήψεις και εμπειρίες), η διαχείριση της τυχόν αναστάτωσης που προκαλείται στην εικονική αίθουσα διδασκαλίας, για να μην χάνεται η ροή του η ροή του μαθήματος και η προϋπάρχουσα επιμόρφωσή μου (Μ.Ο.. 4,15).

Τέλος, στο 4^ο Ερευνητικό ερώτημα: «Πόσο απαραίτητη είναι η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στη χρήση ψηφιακών εργαλείων για την υλοποίηση της σύγχρονης και ασύγχρονης διδασκαλίας;» από τις απαντήσεις φαίνεται πως οι εκπαιδευτικοί θεωρούν «πολύ» ή/και «πάρα πολύ» απαραίτητη την επιμόρφωσή τους ώστε να καταστούν περισσότερο αποτελεσματικοί στο έργο τους.

Πιο συγκεκριμένα: *Είναι σε θέση να κρίνει την καταλληλότητα (Μ.Ο. 4,54), αξιοποιεί παραδείγματα από την πραγματική ζωή (Μ.Ο. 4,46), επιλέγει τα ψηφιακά εργαλεία με ευελιξία (Μ.Ο. 4,38), αναγνωρίζει τους τρόπους μάθησης των εκπαιδευομένων (Μ.Ο. 4,23), υποστηρίζει τους εκπαιδευόμενους (Μ.Ο. 4,15), διαμορφώνει κατάλληλα τον εκπαιδευτικό χώρο (Μ.Ο. 4,08), εξοικιώνει τους εκπαιδευόμενους και παρακινεί, συντονίζει και επιβραβεύει (Μ.Ο. 3,92), και τέλος φροντίζει για το μαθησιακό κλίμα (Μ.Ο. 3,69).*

Στο επόμενο υποκεφάλαιο, αφού ολοκληρώθηκε η συνοπτική παρουσίαση των απαντήσεων των Ερευνητικών Ερωτημάτων, θα γίνει συζήτηση με βάση τη βιβλιογραφική ανασκόπηση που αφορά το συγκεκριμένο αναπτυσσόμενο θέμα.

6.2 Συσχετισμός με υπάρχουσες βιβλιογραφικές αναφορές

Η χρήση των Ν/Τ στην εκπαίδευση γενικά, αλλά και ειδικότερα στην εκπαίδευση ενηλίκων καθίσταται επιβεβλημένη στην Ευρώπη του 21^{ου} αιώνα. Τα θετικά που απορρέουν από τη διάχυση των διαφόρων τεχνολογιών στην εκπαιδευτική διεργασία είναι πολλά και σχετίζονται τόσο με τον υπερκερασμό διαφόρων εμποδίων που αφορούν την ενηλικιότητα όσο και με τη βελτίωση των αποτελεσμάτων της εκπαιδευτικής διαδικασίας.

Τα αποτελέσματα της συγκεκριμένης έρευνας, όσον αφορά την εκπαιδευτική χρησιμότητα των Ν/Τ, αποτυπώνουν τη θετική εκφορά τους, η οποία προκύπτει από τα μαθησιακά αποτελέσματα που εκχωρήθηκαν βάσει ποικίλων παραγόντων που σχετίζονται με την κερκτημένη γνώση, τις αντιδράσεις των εκπαιδευτών και των εκπαιδευομένων και τις στάσεις που υιοθετούν υπέρ της εκπαιδευτικής αξιοποίησης

των Νέων Τεχνολογιών. Στη σύγχρονη διαδουκτιακή εποχή που διανύουμε, οι Νέες Τεχνολογίες στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση χρησιμοποιούνται πλέον ως εκπαιδευτική πρακτική και φιλοσοφία σε όλους τους κλάδους της εκπαίδευσης και δη στα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας. Μια πιο μελετημένη μεθοδολογία εφαρμογής των Ν/Τ στην εκπαίδευση διαδέχθηκε την αρχική «εισβολή» των Ν/Τ στην παραδοσιακή εκπαίδευση με σκοπό να βελτιώσει το μαθητοκεντρικό μοντέλο διδασκαλίας και να αποτελέσει προωστήρια δύναμη της εποικοδομιστικής, διερευνητικής και συνεργατικής μορφής μάθησης.

Ωστόσο, πρέπει να διευκρινίσουμε ότι οι Ν/Τ δεν αξιοποιούνται κατά αποκλειστικότητα αλλά σε συνδυασμό με άλλες μεθόδους και συμβατικές τεχνικές της εκπαίδευσης ενηλίκων. Εξάιρεση αποτέλεσε το χρονικό διάστημα που παρουσιάστηκε η πανδημία (Covid-19), κατά το οποίο επιβλήθηκε -κατά διαστήματα- αποκλειστικά η εξ αποστάσεως εκπαίδευση χωρίς τη φυσική παρουσία των εμπλεκομένων.

Προωστήρια δύναμη για την εφαρμογή των Ν/Τ στην εκπαίδευση αποτελεί η κατάλληλη επιμόρφωση των λειτουργών της, ώστε, αφενός να γνωρίζουν τις τεχνικές και κοινωνικές δεξιότητες που απαιτούνται και αφετέρου να μπορούν να αναγνωρίζουν τους καλύτερους -κατά το δυνατό- τρόπους αξιοποίησής τους στην εκπαιδευτική πρακτική, βελτιώνοντας τις ήδη υπάρχουσες εκπαιδευτικές μεθόδους. Αρκετές έρευνες στο πεδίο της εκπαίδευσης ενηλίκων στις Νέες Τεχνολογίες έχουν καταδείξει ότι οι ελλείψεις που μπορεί να εντοπιστούν στις αντίστοιχες επιμορφώσεις/καταρτίσεις των εκπαιδευτών σχετίζονται με την ανεπάρκεια των εκπαιδευτών να υποστηρίζουν συνολικά τους εκπαιδευτικούς σκοπούς τόσο σε επίπεδο γνώσεων όσο και στάσεων, καθώς και με ελλείψεις σε κατάλληλες υλικοτεχνικές υποδομές που εφαρμόζονται για την περαιτέρω λειτουργία των ήδη αποκτηθέντων γνώσεων.

Στην εν λόγω έρευνα -όπως και σε αντίστοιχη έρευνα της Ανδρινοπούλου (2018) και του Γεωργάκη (2017)- τα αποτελέσματα συνηγορούν ως προς τη μη επάρκεια κατάλληλης υλικοτεχνικής υποδομής στα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας, καθώς και στην ανάγκη περαιτέρω έρευνας για να διερευνηθούν σε βάθος οι προαναφερθείσες ελλείψεις με απώτερο στόχο την εύρεση των αιτιών και της αντιμετώπισής τους.

Επιπρόσθετα, από την παρούσα έρευνα φαίνεται ότι προϋπάρχει εξοικείωση των εκπαιδευτών στις Ν/Τ σε ικανοποιητικό βαθμό -σε αντίθεση με προηγούμενη έρευνα του Σταθούλια (2016) κατά την οποία οι αρχικές δεξιότητες των εκπαιδευτικών είχαν χαμηλή αξιολόγηση πέντε χρόνια πριν- καταδεικνύοντας έναν υφιστάμενο εκσυγχρονισμό στο χώρο των εκπαιδευτικών, οι οποίοι χρησιμοποιούν όλο και περισσότερο πλέον τις Ν/Τ στο επάγγελμά τους και καθίστανται πιο θετικοί σε σχετικές επιμορφώσεις.

Επιπλέον, μετά την παρουσίαση των αποτελεσμάτων της έρευνας, κοινό τόπο με αυτή του Νείρου (2016) αποτελεί η θετική άποψη που διαμορφώνουν οι εκπαιδευτές ενηλίκων για την προώθηση της αλληλεπίδρασης και συνεργασίας μεταξύ των εκπαιδευομένων με την εφαρμογή των Νέων Τεχνολογιών, καθώς οι περισσότεροι εξ αυτών αναγνωρίζουν τα οφέλη που προκύπτουν από τη χρήση των Ν/Τ στην εκπαιδευτική πρακτική. Οι αντιλήψεις των συμμετεχόντων -στην παρούσα έρευνα- εκπαιδευτικών είναι σύμφωνες με τη βιβλιογραφία που καταδεικνύει ότι η χρήση των Ν/Τ επιτείνει την ενεργητική συμμετοχή των εκπαιδευομένων, ενώ παράλληλα καλλιεργείται η αυτονομία και η κριτική σκέψη. Επιπρόσθετα, συμφωνούν ότι οι Ν/Τ βοηθούν στη δημιουργία των κατάλληλων συνθηκών για συνεργασία, ομαδικότητα και επικοινωνία (Rogers, 1999, Harmer, 2003, Sifakis, 2003, Finn, 2011).

6.3 Προτάσεις για μελλοντικούς ερευνητές

Ωστόσο, παρόλο που στο θεωρητικό τμήμα της παρούσας εργασίας καταδεικνύεται ο σημαντικός ρόλος της ψηφιακής μορφής εκπαίδευσης στα ΣΔΕ, στο ερευνητικό μέρος οι εκπαιδευτές δε ρωτώνται κατά πόσο το προφίλ του επιμορφωτή τους στην ηλεκτρονική μορφή εκπαίδευσης επηρέασε τους ίδιους κατά την εκπαιδευτική διαδικασία, στον τρόπο μετάδοσης της γνώσης δια μέσω της Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης. Θα μπορούσε, λοιπόν, το συγκεκριμένο κομμάτι να ολοκληρωθεί μελλοντικά από τους ερευνητές, αν και εφόσον φυσικά βρεθεί μια μελετημένη και αποδεκτή φόρμουλα.

Επιπλέον, καθώς στην παρούσα εργασία δεν υπάρχει εκτεταμένη αναφορά στους εκπαιδευομένους -μιας και η έρευνα αφορούσε τους εκπαιδευτικούς Διπλωματική εργασία

στα ΣΔΕ της Στερεάς Ελλάδας- θα μπορούσε μελλοντικά να υπάρξει έρευνα, η οποία θα εξετάζει την ηλεκτρονική μορφή εκπαίδευσης, τα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματά της ΤΠΕ και από τη σκοπιά των εκπαιδευομένων.

Μια ακόμη μελλοντική έρευνα θα μπορούσε, τέλος, να αφορά τους εκπαιδευόμενους και τους εκπαιδευτικούς γενικότερα στα ΣΔΕ αυξάνοντας το δείγμα του πληθυσμού για καλύτερα αποτελέσματα, καθώς στη συγκεκριμένη έρευνα το δείγμα του πληθυσμού που ερωτάται είναι περιορισμένο εφόσον αφορά συγκεκριμένο αριθμό ΣΔΕ., έτσι ώστε να υπάρξει διεύρυνση της γνώσης.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Στη διδασκαλία, συνταγές οι οποίες αν εφαρμοστούν μπορούν να επιφέρουν τα επιθυμητά αποτελέσματα δεν υπάρχουν, καθώς οι ενήλικες συνιστούν ένα δυναμικό περιβάλλον με πλήθος αλληλεπιδράσεων μεταξύ εκπαιδευτών, εκπαιδευομένων και γνωστικού αντικειμένου. Τα αποτελέσματα της εν λόγω έρευνας κατέδειξαν ότι η συμβολή των Νέων Τεχνολογιών στην εκπαίδευση ενηλίκων αποτελεί τομέα που χρειάζεται συνεχή μελέτη και έρευνα. Η από απόσταση εκπαίδευση -στην αρχή δια αλληλογραφίας- εξελίχθηκε στη σύγχρονη διαδικτυακή εποχή ως «εξ αποστάσεως εκπαίδευση» ενσωματώνοντας κάθε φορά τη νέα προσφερόμενη τεχνολογία που μπορεί να βελτιώσει αποτελεσματικά την ποιότητά της. Αδιαμφισβήτητα, η εποχή μας, η οποία θεωρείται εποχή της πληροφορίας, της τεχνολογίας και της επικοινωνίας, κατέστησε στέρεες και αποτελεσματικότερες βάσεις αναφορικά με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Οι εμπλεκόμενοι στην εκπαίδευση και ειδικότερα οι εκπαιδευτές και οι εκπαιδευόμενοι αφενός αποδέχονται τις διευκολύνσεις των τεχνολογιών αφετέρου τονίζουν την ανάγκη συνεχούς επιμόρφωσης και επιπλέον παιδαγωγικού σχεδιασμού για ικανοποιητικότερο μαθησιακό αποτέλεσμα. Στη σύγχρονη εποχή μας, η εξ αποστάσεως εκπαίδευση εφαρμόζεται πλέον ως εκπαιδευτική πρακτική και φιλοσοφία σχεδόν σε όλους τους κλάδους της εκπαίδευσης, της επιμόρφωσης και της κατάρτισης των ενηλίκων εκπαιδευτών και εκπαιδευομένων. Η δυναμική εξέλιξη των Νέων Τεχνολογιών διαδραμάτισε καθοριστικό ρόλο τόσο στην ταχύτερη πρόσβαση στο εκπαιδευτικό υλικό όσο και στην αμεσότερη επικοινωνία μεταξύ εκπαιδευτή και εκπαιδευομένων μειώνοντας τη μεταξύ τους απόσταση. Ωστόσο, πρέπει να τονίσουμε την αναγκαιότητα συνύπαρξης της Νέας Τεχνολογίας με άλλες μεθόδους και συμβατικές τεχνικές της εκπαίδευσης ενηλίκων.

Ο σχεδιασμός της εκπαιδευτικής διεργασίας στα περιβάλλοντα της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης ακολουθώντας τις αρχές των σύγχρονων εποικοδομητικών θεωρήσεων για τη μάθηση προάγει την ενεργητική αλληλεπίδραση για την κατάκτηση της γνώσης. Επιπρόσθετα, οι Νέες Τεχνολογίες, δια μέσου της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, στοχεύει στη διευκόλυνση των εκπαιδευομένων προς

ανάπτυξη γνώσεων, δεξιοτήτων και στάσεων, καθώς και στη διαμόρφωση δια βίου
ενημερωμένων και επιμορφωμένων πολιτών.

Βιβλιογραφικές αναφορές

Ελληνόγλωσσες

Ανδρινοπούλου, Π. (2018). *Οι Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνίας στην υπηρεσία της Εκπαίδευσης Ενηλίκων: Αξιολόγηση της χρήσης ΤΠΕ σε προγράμματα Εκπαίδευσης Εκπαιδευτικών*. Πάτρα. Ε.Α.Π.

Αθανασίου, Α., Μπαλντούκας, Α. & Παναούρα Ρ. (2014). *Εγχειρίδιο προς εκπαιδευτές ενηλίκων. Βασικές αρχές διδασκαλίας ενηλίκων που ανήκουν σε ευάλωτες ομάδες*. Λευκωσία: Πανεπιστήμιο Frederick

Ανάγνου, Ε. & Βεργίδης, Δ. (2008). *Οι στρατηγικές δράσεις των Σχολείων Δεύτερης Ευκαιρίας*

Βεργίδης, Δ. (2005). *Πρόγραμμα: Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας. Διαμορφωτική Αξιολόγηση του Προγράμματος*. Πάτρα: Εργαστήριο Συνεχιζόμενης Εκπαίδευσης και Κατάρτισης, Πανεπιστήμιο Πατρών.

Βεργίδης, Δ. (2010). *Οι εκπαιδευτικοί των Σχολείων Δεύτερης Ευκαιρίας. Το περίγραμμα της θέσης εργασίας τους*. Αθήνα: Υπουργείο Παιδείας, Διά Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων/Γενική Γραμματεία Διά Βίου Μάθησης/Ινστιτούτο Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων

Βεργίδου, Α., Βεργίδης, Δ. & Υφαντή, Α. (2018). *Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας: εκπαιδευτικές καινοτομίες και σχολική κουλτούρα. Αναπαραγωγή ή προσαρμογή; Επιστήμες Αγωγής, 2018(2)*.

Bird, M. & συν. (1999). *Εκπαιδευτική Έρευνα στην Πράξη: Εγχειρίδιο Μελέτης*. Πάτρα: ΕΑΠ.

Γαλατά, Π.Β. (2017). *Η διεξαγωγή της έρευνας στην Εκπαίδευση Ενηλίκων. Εγχειρίδιο Μεθοδολογίας*. Πάτρα: ΕΑΠ.

Γεωργάκης, Κ. (2017). *Η εφαρμογή των ΤΠΕ στην Εκπαίδευση Ενηλίκων. Οι Απόψεις των εκπαιδευομένων στο Σ.Δ.Ε. του νομού Ιωαννίνων*. ΕΑΠ. Ιωάννινα.

Γκαϊνταρτζή, Α. (2018). Αντιλήψεις εκπαιδευτικών, δίγλωσσων μαθητών/τριών και γονέων μεταναστευτικής καταγωγής γύρω από τη διγλωσσία: Μεθοδολογικά ζητήματα και επανεξέταση ερευνητικών δεδομένων. *Διάλογοι! Θεωρία και πράξη στις επιστήμες αγωγής και εκπαίδευσης*, 4, 83-94. doi:

<http://dx.doi.org/10.12681/dial.15366>

Cohen, L. & Manion, L. (1994). *Μεθοδολογία Εκπαιδευτικής Έρευνας*. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Cohen, Louis, Manion, Lawrence & Morrison, Keith, (2008). *Μεθοδολογία εκπαιδευτικής έρευνας*, Αθήνα: Μεταίχμιο.

Courau, S. (2000). *Τα βασικά «εργαλεία» του εκπαιδευτή ενηλίκων*. Αθήνα: Μεταίχμιο

Creswell, J. (2011). *Η Έρευνα στην Εκπαίδευση: Σχεδιασμός, Διεξαγωγή και Αξιολόγηση της Ποσοτικής και Ποιοτικής Έρευνας*. Αθήνα: Ίων.

Δεληγιάννης, Δ. (2016). *Ο ρόλος του εκπαιδευτή ενηλίκων και η σχέση του με τους εκπαιδευόμενους. Η περίπτωση του Εναλλακτικού Σχολείου Ενηλίκων του ΚΕΘΕΑ ΕΞΟΔΟΣ (Διδακτορική Διατριβή)*. Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Πάτρα.

Έρευνα του Υπουργείου Παιδείας, δια βίου μάθησης και Θρησκευμάτων, (2011). Έρευνα κοινής γνώμης επί ζητημάτων δια βίου μάθησης. Φορέας: Public Issue.

Ίσερης, Γ. (2016). Στατιστικές μέθοδοι ελέγχου εγκυρότητας και αξιοπιστίας
Διπλωματική εργασία

ερωτηματολογίων. Η περίπτωση του CiGreece. ΤΕΙ Ηπείρου: *Η Κοινωνική Διεργασία
σε ελληνικό και διεθνές επίπεδο*, 5, σσ. 175-189.
doi:<http://dx.doi.org/10.12681/ijltic.10665>

Ιωάννου, Ν. & Αθανασούλα-Ρέππα, Α. (2008). *Οι ενεργητικές εκπαιδευτικές τεχνικές
στη διδακτική πράξη της εκπαίδευσης ενηλίκων*. 10ο Συνέδριο Παιδαγωγικής
Εταιρείας Κύπρου, Πανεπιστήμιο Νεάπολις Πάφου.

Ιωσηφίδης, Θ. (2003). *Ανάλυση ποιοτικών δεδομένων στις κοινωνικές επιστήμες*.
Αθήνα: Κριτική. σ.: 187

Ιωσηφίδης, Θ. (2008). *Ποιοτικές μέθοδοι έρευνας στις κοινωνικές επιστήμες* (1η
έκδοση.). Αθήνα: Κριτική.

Καλκάνης, Γ. Γρατσία, Ε. Δακτυλίδης, Σ. Ιμβριώτη, Δ. Καρασσαβίδης, Η.
Παπαγιάννη, κ.α. (2006). *Επιμορφωτικό υλικό για το Ειδικό μέρος του Προγράμματος
Σπουδών: Ειδικότητα ΠΕ60-70. χ.τ. :Παιδαγωγικό Ινστιτούτο*.

Καραλής, Θ. (2010β). *Η εξέλιξη της εκπαίδευσης ενηλίκων στην Ελλάδα*.

Καραλής, Θ. (2013). *Κίνητρα και εμπόδια για τη συμμετοχή των ενηλίκων στη Διά
Βίου Εκπαίδευση*. Αθήνα: ΙΝΕ ΓΣΕΕ & ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ

Keegan, D. (2001). Η ευρωπαϊκή πανεπιστημιακή εξ αποστάσεως εκπαίδευση στην
αυγή της τρίτης χιλιετίας, στο D. Keegan (επιμ.) *Απόψεις και προβληματισμοί για την
ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση*. Αθήνα: Προπομπός, σσ. 15-31.

Keegan, D., (2001). *Οι βασικές αρχές της ανοικτής και εξ αποστάσεως εκπαίδευσης*.
Αθήνα: Μεταίχμιο.

Κόκκος, Α. (2005α). *Εκπαίδευση Ενηλίκων: Ανιχνεύοντας το πεδίο*. Αθήνα:

Μεταίχμιο.

Κόκκος, Α. (2005β). *Μεθοδολογία Εκπαίδευσης Ενηλίκων: Θεωρητικό Πλαίσιο και Προϋποθέσεις Μάθησης. Τόμος Α*. Πάτρα: ΕΑΠ.

Κόκκος, Α. (2005). Να αναπτύξουμε τις Κοινωνικές Ικανότητες: Για ποιο λόγο και Με ποιον τρόπο. *Πρακτικά 2ου Διεθνούς Συνεδρίου Επιστημονικής Ένωσης Εκπαίδευσης Ενηλίκων*, 16-18 Δεκεμβρίου (σσ 5-23). Αθήνα: Επιστημονική Ένωση Εκπαίδευσης Ενηλίκων.

Λευθεριώτου, Π. (2010). Ο ρόλος και η εκπαίδευση των εκπαιδευτών ενηλίκων στην Ελλάδα: Ιστορική αναδρομή και σύγχρονη πραγματικότητα. Στο Δ. Βεργίδης & Α. Κόκκος (Επιμ.), *Εκπαίδευση ενηλίκων: Διεθνείς προσεγγίσεις και ελληνικές διαδρομές*. Αθήνα: Μεταίχμιο

Λιοναράκης, Α. (2005). Ανοικτή και εξ' αποστάσεως εκπαίδευση και διαδικασίες μάθησης. Στο *Ανοικτή και εξ' αποστάσεως εκπαίδευση - Παιδαγωγικές και τεχνολογικές εφαρμογές*. Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.

Λιντζέρης, Π. (2010). Θεωρία της μετασχηματίζουσας μάθησης: δυνατότητα για μια κριτική και χειραφετική στροφή στην πρακτική της εκπαίδευσης ενηλίκων. Στο Δ. Βεργίδης & Α. Κόκκος (Επιμ.), *Εκπαίδευση ενηλίκων: Διεθνείς προσεγγίσεις και ελληνικές διαδρομές*. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Ματσαγγούρας, Η. (2000). *Ομαδοσυνεργατική διδασκαλία και μάθηση*. Αθήνα: Γρηγόρης.

Mezirow, J. & Συνεργάτες (2007). *Η Μετασχηματίζουσα Μάθηση*. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Μιχαλόπουλος, Γ. (2016). *Αξιολόγηση του προγράμματος μικτής μάθησης «Αξιοποίηση τεχνικών ασύγχρονης και εξ' αποστάσεως διδασκαλίας μέσα από το*

περιβάλλον ηλεκτρονικής μάθησης Moodle» ως προς την εφαρμογή των αρχών και μεθόδων της εκπαίδευσης ενηλίκων: Η περίπτωση των Εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Αχαΐας. ΕΑΠ, Πάτρα.

Μουζάκης, Χ. (2006). *Εκπαίδευση Ενηλίκων: 7. Οι Νέες Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνίας στην Εκπαίδευση Ενηλίκων*. Αθήνα: Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ. ΙΙ, ΥΠ.Ε.Π.Θ.

Νείρος, Α. (2016). *Διερεύνηση των αντιλήψεων ενηλίκων εκπαιδευομένων ως προς τη χρησιμότητα των ΤΠΕ και των εργαλείων Web 2.0, που διδάχθηκαν σε προγράμματα των Κ.Δ.Β.Μ., στην επαγγελματική και καθημερινή τους ζωή, καθώς και των εμποδίων που αντιμετωπίζουν μετά την επιμόρφωσή τους*. ΕΑΠ, Πάτρα.

Rogers, A. (1999). *Η Εκπαίδευση Ενηλίκων*. Αθήνα: Μεταίχμιο

Σαχινίδης, Κ. Β. & Πολυχρονάκης, Γ. (2009). ΤΠΕ και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση στην υπηρεσία της Δια Βίου Μάθησης. Πρόσβαση στη γνώση ή ένας νέος ψηφιακός δυϊσμός; *Πρακτικά 5ου Διεθνούς Συνεδρίου για την Ανοιχτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση, Νοέμβριος 2009* (σ.195). DOI: <http://dx.doi.org/10.12681/icodl.464>

Σταθούλιας, Ν. (2016). *Η συμβολή των νέων τεχνολογιών στην εκπαίδευση ενηλίκων*. (Αδημοσίευτη Μεταπτυχιακή Εργασία). ΕΑΠ, Πάτρα.

Σταματοπούλου, Μ. Γ., Μπαλιάμης, Π. Ε. & Παπαδοπούλου, Β. (2017). Η αξιολόγηση επιμορφωτικών προγραμμάτων ΤΠΕ για Εκπαιδευτικούς ως προς την Αποτελεσματικότητά τους σε Επίπεδο Γνώσεων. Η περίπτωση των φιλολόγων του Ν. Μεσσηνίας. *Πρακτικά 9ου Διεθνούς Συνεδρίου για την Ανοιχτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση, Νοέμβριος 2017* (σς. 191-213). Αθήνα.

Σταυλά, Μ. (2017). *Η αξιοποίηση των Συστημάτων Διαχείρισης Μάθησης στην Εκπαίδευση Ενηλίκων: η περίπτωση της χρήσης του ΣΔΜ Moodle στο e-ΚΔΒΜ Αστυπάλαιας*. Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Ρόδος.

Σκουρλή, Β. (2020). *Η συμβολή του Σχολείου Δεύτερης Ευκαιρίας στην ανάπτυξη της αυτογνωσίας και της αυτοπεποίθησης των εκπαιδευομένων μέσω της Μετασχηματίζουσας Μάθησης. Η περίπτωση των ΣΔΕ Αλιβερίου και Άμφισσας*. ΕΑΠ, Πάτρα

Τόλης Δ. & Κυριακίδης Γ. (2010). Νέες Διδακτικές Προσεγγίσεις στην Εκπαίδευση των Logistics. Η Μικτή Μέθοδος (Blended Learning). *Πρακτικά Ιου Διεθνούς Συνεδρίου στην Εφοδιαστική Αλυσίδα*: Κατερίνη.

Τσιμπουκλή, Α. & Φίλλιπς, Ν. (2008). *Εκπαίδευση Εκπαιδευτών Ενηλίκων – Εκπαιδευτικό υλικό*. Αθήνα: ΥΠ.Ε.Π.Θ/ Γ.Γ.Ε.Ε./ Ι.Δ.ΕΚ.Ε.

Ξενόγλωσσες

Berisha-Shaqiri, A. & Berisha-Namani, M. (2015). Information Technology and the Digital Economy. *Mediterranean Journal of Social Sciences*, 6 (6), 78-83.

Finn, D. (2011). Principles of adult learning: An ESL context. *Journal of Adult Education*, 40, p.34-39.

Garrison, R., & Shale, D., (1987). Mapping the boundaries of distance education: Problems in defining the field. *The American Journal of Distance Education*, 4 (3) pp.7-13.

Hammersley, M. (Ed.). (1993). *Social research: philosophy, politics and practice*. Sage.

Han, S. C. & Han, Y. -H. (2013). Meaning and Prospects of IT Convergence Technology in Korea. *IT CoNvergence PRActice (INPRA)*, 1(1), 2-12.

Harmer, J. (2003). *The Practice of English Language Teaching*. England: Pearson Education Limited.

Hartree, A. (1984). Malcolm Knowles' theory of andragogy: A critique. *International journal of lifelong education*, 3(3), 203-210.

Laal, M. & Salamati, P. (2011). Lifelong learning; why do we need it?. *Social and Behavioral Sciences*, 31, 399-403. doi: 10.1016/j.sbspro.2011.12.073

Merriam, S. (2001). Andragogy and Self-Directed Learning: Pillars of Adult Learning Theory. *New directions for adult and continuing education*, 2001(89), 3-14. doi: 10.1002/ace.3

Merriam, S. & Brockett, R. (2011). *The profession and practice of adult education: An introduction*. San Francisco: John Wiley & Sons.

Mezirow, J. (1991). *Transformative Dimensions of Adult Learning*. San Francisco: Jossey-Bass.

Mezirow, J. (1998). On critical reflection. *Adult Learning Quarterly* 48(3), 185- 187

Mezirow, J. (2000). *Learning as transformation: Critical perspectives on a theory in progress*. San Francisco: Jossey-Bass.

Rosen, D. (1998). Using electronic technology in adult literacy education in NCSALL. *The annual review of adult learning and literacy*, (vol.1), ch. 8. Retrieved from <http://www.ncsall.net/?id=519>

Schwartz, R. & Duvall C. (2000). Distance education: relationship between academic performance and technology-adept adult students. *Education and Information Technologies*, 5(3), 177-187

Διπλωματική εργασία

Sifakis, N. (2003). Applying the adult education framework to ESP curriculum development: an integrative model. *English for Specific Purposes*, 22, p. 195–211.

UNESCO, (2015). *Recommendation on Adult Learning and Education*. Ανακτήθηκε από: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000245179>

European Commission, (1995). *White Paper on Education and Training. Teaching and Learning towards the Learning Society*. Brussels, EC.

Νομοθετικές Αναφορές

Νόμος 2525/1997 (ΦΕΚ 188/Α/23-9-1997): «Ενιαίο Λύκειο, πρόσβαση των
αποφοίτων του στην τριτοβάθμια εκπαίδευση αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου
και άλλες διατάξεις».

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

ΜΕΡΟΣ Ι΄

ΑΤΟΜΙΚΑ - ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Παρακαλώ συμπληρώστε τα παρακάτω δημογραφικά στοιχεία:

1. ΦΥΛΟ	A = Άνδρας, Γ= Γυναίκα
2. ΗΛΙΚΙΑ	A = 20-30 ετών B = 31-40 ετών Γ = 41-50 ετών Δ = 51 -60 ετών E = 61 ετών και άνω
3. ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	M = Μόνιμος, A = Αναπληρωτής, Ω = Ωρομίσθιος
4. ΣΠΟΥΔΕΣ (μπορείτε να σημειώσετε περισσότερες από μια επιλογές)	Π = Πτυχίο Πανεπιστημίου ή ΤΕΙ Δ. Π= Δεύτερο Πτυχίο, Μ = Μεταπτυχιακό, Δ= Διδακτορικό
5. ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ Ή ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΟ ΔΙΠΛΩΜΑ ΤΟ ΟΠΟΙΟ ΣΧΕΤΙΖΕΤΑΙ ΜΕ ΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΕΝΗΛΙΚΩΝ	N= Ναι, O= Όχι
6. ΠΡΟΥΠΗΡΕΣΙΑ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	A = 1-10 έτη B = 11-20 έτη Γ = 21-30 έτη Δ = 30 έτη και άνω
7. ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΗ ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΣΕ ΦΟΡΕΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΕΝΗΛΙΚΩΝ	N= Ναι, O= Όχι

8. ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΕ ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΕΝΗΛΙΚΩΝ	N= Ναι, O= Όχι
9. ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΩΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΣ ΕΝΗΛΙΚΩΝ ΑΠΟ ΤΟΝ Ε.Ο.Π.Π.Ε.Π.	N= Ναι, O= Όχι

ΜΕΡΟΣ II'

ΠΟΙΟΣ ΕΙΝΑΙ Ο ΒΑΘΜΟΣ ΕΞΟΙΚΕΙΩΣΗΣ ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΜΕ ΤΗ ΧΡΗΣΗ ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΩΝ ΨΗΦΙΑΚΩΝ ΕΡΓΑΛΕΙΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΣΥΓΧΟΝΗΣ ΚΑΙ ΑΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΗΝ ΗΔΗ ΛΗΦΘΕΙΣΑ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΣΤΙΣ Ν/Τ;

Επαρκεί η υπάρχουσα εξοικείωση των εκπαιδευτικών στην αξιοποίηση των
ψηφιακών εργαλείων...

Παρακαλώ απαντήστε με **X** σε κάθε στοιχείο δίνοντας την απάντησή που
ανταποκρίνεται στην άποψή σας.

Βασιζόμενος/η στη δεκτικότητα των εκπαιδευομένων, εφαρμόζω:	Πάντα	Πολύ Συχνά	Συχνά	Μερικές φορές	Σχεδόν ποτέ	Ποτέ
Πλατφόρμες						
forum						
Chat						
Τηλεφωνική σύνδεση						

Power point						
Ομάδες εργασίας						
Πρακτική άσκηση						
Αξιολόγηση						

ΜΕΡΟΣ ΙΙΙ΄

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΕΞ ΑΠΟΣΤΑΣΕΩΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΣΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑ ΔΕΥΤΕΡΗΣ ΕΥΚΑΙΡΙΑΣ

Οι ερωτήσεις που ακολουθούν αφορούν τις αντιλήψεις των εκπαιδευτών σχετικά με την αποτελεσματικότητα της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης κατά την εφαρμογή της στα Σ.Δ.Ε..

Παρακαλώ απαντήστε με **X** σε κάθε στοιχείο δίνοντας την απάντησή που ανταποκρίνεται στην άποψή σας. Η κλίμακα από 1-5 αντιπροσωπεύει τις εξής απαντήσεις: **(1: Διαφωνώ απόλυτα, 2: Διαφωνώ, 3: Ούτε συμφωνώ, ούτε διαφωνώ, 4: Συμφωνώ, 5: Συμφωνώ απόλυτα)**

Η εφαρμογή της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.....	1	2	3	4	5
1. έκανε τη διδασκαλία πιο ενδιαφέρουσα					
2. καλλιέργησε τη δημιουργική σκέψη των εκπαιδευομένων					
3. βοήθησε στην εμπέδωση της γνώσης μέσω N/T					
4. προώθησε την ενεργητική συμμετοχή των εκπαιδευομένων κατά					

τη διεργασία της μάθησης και στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση					
5. καλλιέργησε κλίμα συνεργασίας, ομαδικότητας και επικοινωνίας ανάμεσα στους εκπαιδευόμενους					
6. ενίσχυσε την αυτονομία, την αυτενέργεια και τον αυτοκαθορισμό των εκπαιδευομένων					
7. έκανε πιο αποτελεσματική τη μάθηση, αξιοποιώντας τις γνώσεις και τις εμπειρίες των συμμετεχόντων					
8. αύξησε την αυτοπεποίθηση των εκπαιδευομένων					
9. οι εκπαιδευόμενοι έμαθαν πράττοντας					
10. προώθησε την επικοινωνία και την αλληλεπίδραση μεταξύ των εκπαιδευομένων και των εκπαιδευτών					

ΜΕΡΟΣ IV'

ΠΟΣΟ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΗ ΚΡΙΝΟΥΝ ΟΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΤΗΝ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΤΟΥΣ ΣΤΙΣ Ν/Τ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΑΝΑΣΤΟΛΗΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

Σε ποιο βαθμό η επιμόρφωσή σας στις Ν/Τ κατά την περίοδο αναστολής λειτουργίας των σχολείων σας βοήθησε στο να εντάξετε σε έκταση τη ψηφιακή μορφή στην διδασκαλία σας;

Παρακαλώ απαντήστε με **X** σε κάθε στοιχείο δίνοντας την απάντησή που ανταποκρίνεται στην άποψή σας. Η κλίμακα από 1-5 αντιπροσωπεύει τις εξής απαντήσεις: (1: Καθόλου, 2: λίγο, 3: αρκετά, 4: πολύ, 5: πάρα πολύ)

με βοήθησε να εντάξω τη ψηφιακή μορφή στη διδασκαλία μου.....	1	2	3	4	5
---	---	---	---	---	---

1. η προϋπάρχουσα κατάρτισή μου					
2. η προϋπάρχουσα επιμόρφωσή μου					
3. η προϋπάρχουσα εμπειρία και εξοικείωση μου με την εφαρμογή των N/T.					
4. η μη επιφυλακτικότητα μου σε νέες εκπαιδευτικές μεθόδους					
5. η -σχετικά- μη χρονοβόρα προετοιμασία που προϋποθέτει η εφαρμογή τους					
6. η επαρκής εξοικείωση με τις N/T η οποία καθιστούσε μη χρονοβόρα την υλοποίησή τους στην αίθουσα (σύνδεση, αποδοχή, ταυτοποίηση εκπαιδευομένων)					
7. η παροχή αναγκαίας και κατάλληλης υλικοτεχνικής υποδομής					
8. η δυνατότητα διαχείρισης της ανομοιογένειας των εκπαιδευομένων (προσωπικότητα, μορφωτικό επίπεδο, στάσεις, αντιλήψεις και εμπειρίες)					
9. η διαχείριση της τυχόν αναστάτωσης που προκαλείται στην εικονική αίθουσα διδασκαλίας, για να μην χάνεται η ροή του μαθήματος					
10. η θετική στάση, η προθυμία και η δεκτικότητα των εκπαιδευομένων στις N/T					

ΜΕΡΟΣ V'

ΠΟΣΟ ΑΠΑΡΑΙΤΗΤΗ ΕΙΝΑΙ Η ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΣΤΗ ΧΡΗΣΗ ΤΗΣ ΨΗΦΙΑΚΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΚΑΙ ΑΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Οι ερωτήσεις που ακολουθούν σχετίζονται με το βαθμό που θεωρούν οι εκπαιδευτικοί απαραίτητη την επιμόρφωσή τους στη χρήση ψηφιακών εργαλείων..

Παρακαλώ απαντήστε με **X** σε κάθε στοιχείο δίνοντας την απάντησή που ανταποκρίνεται στην άποψή σας. Η κλίμακα από 1-5 αντιπροσωπεύει τις εξής απαντήσεις: (**1: Καθόλου, 2: λίγο, 3: αρκετά, 4: πολύ, 5: πάρα πολύ**)

Θεωρείτε ότι η επιμόρφωση του εκπαιδευτικού στη σύγχρονη και ασύγχρονη διδασκαλία καθίσταται απαραίτητη ώστε να ...	1	2	3	4	5
1. λειτουργεί ως άριστος γνώστης της διαδικασίας υλοποίησης σύγχρονης και ασύγχρονης εκπαίδευσης (απαιτείται συστηματική και προσεκτική προετοιμασία)					
2. είναι σε θέση να κρίνει και να αξιολογεί την καταλληλότητα κάθε μιας τεχνικής, σε κάθε στάδιο της μαθησιακής διεργασίας, συνδέοντας τη με το περιεχόμενο του μαθησιακού αντικειμένου					
3. επιλέγει τα ψηφιακά εργαλεία με ευελιξία, επιτρέποντας τις εναλλαγές, με σκοπό να κεντρίζεται το ενδιαφέρον των εκπαιδευομένων					
4. αξιοποιεί παραδείγματα και δραστηριότητες από την πραγματική ζωή, ώστε να επιτευχθεί σύνδεση της εκπαίδευσης με το γενικό, κοινωνικό περιβάλλον					
5. διαμορφώνει κατάλληλα τον εκπαιδευτικό χώρο (κατάλληλη πλατφόρμα, τρόποι επικοινωνίας)					
6. εξοικειώνει σταδιακά τους εκπαιδευόμενους δίνοντας αναγκαίες επεξηγήσεις					

Διπλωματική εργασία

7. υποστηρίζει τους εκπαιδευόμενους και τους εμπλέκει ενεργά σε όλα τα επίπεδα της μαθησιακής διεργασίας ενθαρρύνοντας την ενεργητική συμμετοχή και στις Ν/Τ					
8. αναγνωρίζει τους διαμορφωμένους τρόπους και ρυθμούς μάθησης κάθε εκπαιδευομένου, σεβόμενος την μοναδικότητα του					
9. φροντίζει για την αποκατάσταση του μαθησιακού κλίματος το οποίο χαρακτηρίζεται από δημιουργικό διάλογο, αποτελεσματική επικοινωνία, συνεργατικότητα, αλληλοσεβασμό και διάθεση για αλληλεπίδραση					
10. παρακινεί, συντονίζει, εμπνυχώνει, καθοδηγεί και επιβραβεύει					

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II

ΠΙΝΑΚΕΣ ΚΑΤΑΝΟΜΗΣ ΣΥΧΝΟΤΗΤΩΝ

Φύλο

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Ανδρας	20	38,5	38,5	38,5
Γυναίκα	32	61,5	61,5	100,0
Total	52	100,0	100,0	

Ηλικία

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	31-40 ετών	8	15,4	15,4	15,4
	41-50	28	53,8	53,8	69,2
	51-60 ετών	16	30,8	30,8	100,0
	Total	52	100,0	100,0	

Επαγγελματική κατάσταση

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Μόνιμος	16	30,8	30,8	30,8
	Ωρομίσθιος	36	69,2	69,2	100,0
	Total	52	100,0	100,0	

Σπουδές

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Πτυχίο Πανεπιστημίου/ΤΕΙ	24	46,2	46,2	46,2
	Δεύτερο Πτυχίο	8	15,4	15,4	61,5
	Μεταπτυχιακό	20	38,5	38,5	100,0
	Total	52	100,0	100,0	

Μεταπτυχιακό ή Διδακτορικό στην εκπαίδευση ενηλίκων

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ναι	16	30,8	30,8	30,8
	Όχι	36	69,2	69,2	100,0
	Total	52	100,0	100,0	

Προϋπηρεσία

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1-10 έτη	20	38,5	38,5	38,5
	11-20 έτη	20	38,5	38,5	76,9
	21-30 έτη	12	23,1	23,1	100,0
	Total	52	100,0	100,0	

Εμπειρία σε εκπαίδευση ενηλίκων

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
--	--	-----------	---------	---------------	-----------------------

Διπλωματική εργασία

Valid	Ναι	24	46,2	46,2	46,2
	Όχι	28	53,8	53,8	100,0
	Total	52	100,0	100,0	

Συμμετοχή σε επιμόρφωση

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ναι	44	84,6	84,6	84,6
	Όχι	8	15,4	15,4	100,0
	Total	52	100,0	100,0	

Πιστοποίηση Ε.Ο.Π.Ε.Π.

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ναι	44	84,6	84,6	84,6
	Όχι	8	15,4	15,4	100,0
	Total	52	100,0	100,0	

1.Πλατφόρμες

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
--	--	-----------	---------	---------------	--------------------

Valid	ποτέ	4	7,7	7,7	7,7
	μερικές φορές	4	7,7	7,7	15,4
	συχνά	4	7,7	7,7	23,1
	πολύ συχνά	28	53,8	53,8	76,9
	πάντα	12	23,1	23,1	100,0
	Total	52	100,0	100,0	

2.forum

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid				
ποτέ	4	7,7	7,7	7,7
σχεδόν ποτέ	4	7,7	7,7	15,4
μερικές φορές	4	7,7	7,7	23,1
συχνά	16	30,8	30,8	53,8
πολύ συχνά	24	46,2	46,2	100,0
Total	52	100,0	100,0	

3.Chat

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid				
ποτέ	4	7,7	7,7	7,7
μερικές φορές	4	7,7	7,7	15,4

συχνά	16	30,8	30,8	46,2
πολύ συχνά	28	53,8	53,8	100,0
Total	52	100,0	100,0	

4.Τηλεφωνική σύνδεση

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid ποτέ	8	15,4	15,4	15,4
σχεδόν ποτέ	8	15,4	15,4	30,8
μερικές φορές	12	23,1	23,1	53,8
συχνά	12	23,1	23,1	76,9
πολύ συχνά	12	23,1	23,1	100,0
Total	52	100,0	100,0	

5.Power Point

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid συχνά	12	23,1	23,1	23,1
πολύ συχνά	36	69,2	69,2	92,3
πάντα	4	7,7	7,7	100,0
Total	52	100,0	100,0	

6.Ομάδες εργασίας

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid ποτέ	4	7,7	7,7	7,7
μερικές φορές	8	15,4	15,4	23,1
συχνά	8	15,4	15,4	38,5
πολύ συχνά	24	46,2	46,2	84,6
πάντα	8	15,4	15,4	100,0
Total	52	100,0	100,0	

7.Πρακτική άσκηση

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid ποτέ	4	7,7	7,7	7,7
μερικές φορές	16	30,8	30,8	38,5
συχνά	24	46,2	46,2	84,6
πολύ συχνά	8	15,4	15,4	100,0
Total	52	100,0	100,0	

8.Αξιολόγηση

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid ποτέ	4	7,7	7,7	7,7
σχεδόν ποτέ	4	7,7	7,7	15,4
μερικές φορές	8	15,4	15,4	30,8
συχνά	16	30,8	30,8	61,5
πολύ συχνά	20	38,5	38,5	100,0
Total	52	100,0	100,0	

1.Ενδιαφέρουσα διδασκαλία

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid διαφωνώ	4	7,7	7,7	7,7
ούτε συμφωνώ, ούτε διαφωνώ	4	7,7	7,7	15,4
συμφωνώ	32	61,5	61,5	76,9
συμφωνώ απόλυτα	12	23,1	23,1	100,0
Total	52	100,0	100,0	

2.Κριτική σκέψη

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid διαφωνώ	4	7,7	7,7	7,7

ούτε συμφωνώ, ούτε διαφωνώ	8	15,4	15,4	23,1
συμφωνώ	16	30,8	30,8	53,8
συμφωνώ απόλυτα	24	46,2	46,2	100,0
Total	52	100,0	100,0	

3. Προώθηση γνώσης

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid διαφωνώ	4	7,7	7,7	7,7
ούτε συμφωνώ, ούτε διαφωνώ	12	23,1	23,1	30,8
συμφωνώ	16	30,8	30,8	61,5
συμφωνώ απόλυτα	20	38,5	38,5	100,0
Total	52	100,0	100,0	

4. Ενεργητική συμμετοχή

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid διαφωνώ	4	7,7	7,7	7,7
συμφωνώ	24	46,2	46,2	53,8
συμφωνώ απόλυτα	24	46,2	46,2	100,0

Total	52	100,0	100,0
-------	----	-------	-------

5.Κλίμα συνεργασίας

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid ούτε συμφωνώ, ούτε διαφωνώ	8	15,4	15,4	15,4
συμφωνώ	20	38,5	38,5	53,8
συμφωνώ απόλυτα	24	46,2	46,2	100,0
Total	52	100,0	100,0	

6.Ενίσχυση αυτονομίας

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid διαφωνώ	4	7,7	7,7	7,7
ούτε συμφωνώ, ούτε διαφωνώ	4	7,7	7,7	15,4
συμφωνώ	12	23,1	23,1	38,5
συμφωνώ απόλυτα	32	61,5	61,5	100,0
Total	52	100,0	100,0	

7.Αποτελεσματική μάθηση

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid διαφωνώ	4	7,7	7,7	7,7
ούτε συμφωνώ, ούτε διαφωνώ	8	15,4	15,4	23,1
συμφωνώ	12	23,1	23,1	46,2
συμφωνώ απόλυτα	28	53,8	53,8	100,0
Total	52	100,0	100,0	

8.Αυτοπεποίθηση

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid ούτε συμφωνώ, ούτε διαφωνώ	8	15,4	15,4	15,4
συμφωνώ	16	30,8	30,8	46,2
συμφωνώ απόλυτα	28	53,8	53,8	100,0
Total	52	100,0	100,0	

9.Έμαθαν πράττοντας

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid διαφωνώ	4	7,7	7,7	7,7
ούτε συμφωνώ, ούτε διαφωνώ	4	7,7	7,7	15,4
συμφωνώ	20	38,5	38,5	53,8
συμφωνώ απόλυτα	24	46,2	46,2	100,0

Total	52	100,0	100,0
-------	----	-------	-------

10.Πρώθηση επικοινωνίας

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid ούτε συμφωνώ, ούτε διαφωνώ	4	7,7	7,7	7,7
συμφωνώ	24	46,2	46,2	53,8
συμφωνώ απόλυτα	24	46,2	46,2	100,0
Total	52	100,0	100,0	

1. η προϋπάρχουσα η κατάρτισή μου

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid αρκετά	8	15,4	15,4	15,4
πολύ	16	30,8	30,8	46,2
πάρα πολύ	28	53,8	53,8	100,0
Total	52	100,0	100,0	

2. η προϋπάρχουσα επιμόρφωσή μου

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid αρκετά	8	15,4	15,4	15,4

Διπλωματική εργασία

πολύ	28	53,8	53,8	69,2
πάρα πολύ	16	30,8	30,8	100,0
Total	52	100,0	100,0	

3. η προϋπάρχουσα εμπειρία και εξοικείωση μου με την εφαρμογή των N/T

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid αρκετά	8	15,4	15,4	15,4
πολύ	16	30,8	30,8	46,2
πάρα πολύ	28	53,8	53,8	100,0
Total	52	100,0	100,0	

4. η μη επιφυλακτικότητά μου σε νέες εκπαιδευτικές μεθόδους

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid αρκετά	12	23,1	23,1	23,1
πολύ	16	30,8	30,8	53,8
πάρα πολύ	24	46,2	46,2	100,0
Total	52	100,0	100,0	

5. η σχετικά μη χρονοβόρα προετοιμασία που προϋποθέτει η εφαρμογή τους

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	αρκετά	12	23,1	23,1	23,1
	πολύ	32	61,5	61,5	84,6
	πάρα πολύ	8	15,4	15,4	100,0
	Total	52	100,0	100,0	

6.επαρκής εξοικείωση

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	αρκετά	4	7,7	7,7	7,7
	πολύ	20	38,5	38,5	46,2
	πάρα πολύ	28	53,8	53,8	100,0
	Total	52	100,0	100,0	

7.η παροχή υποδομής

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	αρκετά	4	7,7	7,7	7,7
	πολύ	24	46,2	46,2	53,8
	πάρα πολύ	24	46,2	46,2	100,0

Total	52	100,0	100,0
-------	----	-------	-------

8. η δυνατότητα διαχείρισης της ανομοιογένειας

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid αρκετά	4	7,7	7,7	7,7
πολύ	36	69,2	69,2	76,9
πάρα πολύ	12	23,1	23,1	100,0
Total	52	100,0	100,0	

9. η διαχείριση της τυχόν αναστάτωσης

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid αρκετά	10	19,2	19,2	19,2
πολύ	24	46,2	46,2	65,4
πάρα πολύ	18	34,6	34,6	100,0
Total	52	100,0	100,0	

10. η θετική στάση εκπαιδευομένων

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
--	-----------	---------	---------------	--------------------

Valid	αρκετά	8	15,4	15,4	15,4
	πολύ	12	23,1	23,1	38,5
	πάρα πολύ	32	61,5	61,5	100,0
Total		52	100,0	100,0	

1.Λειτουργεί ως άριστος γνώστης της διαδικασίας

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	αρκετά	4	7,7	7,7
	πολύ	28	53,8	61,5
	πάρα πολύ	20	38,5	100,0
Total	52	100,0	100,0	

2.Είναι σε θέση να κρίνει την καταλληλότητα

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	πολύ	24	46,2	46,2
	πάρα πολύ	28	53,8	100,0
Total	52	100,0	100,0	

3.Επιλέγει τα ψηφιακά εργαλεία με ευελεξία

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid πολύ	32	61,5	61,5	61,5
πάρα πολύ	20	38,5	38,5	100,0
Total	52	100,0	100,0	

4.Αξιοποιεί παραδείγματα από την πραγματική ζωή

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid πολύ	28	53,8	53,8	53,8
πάρα πολύ	24	46,2	46,2	100,0
Total	52	100,0	100,0	

5.Διαμορφώνει κατάλληλα τον εκπαιδευτικό χώρο

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid αρκετά	4	7,7	7,7	7,7
πολύ	40	76,9	76,9	84,6
πάρα πολύ	8	15,4	15,4	100,0
Total	52	100,0	100,0	

6.Εξοικειώνει τους εκπαιδευόμενους

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	λίγο	4	7,7	7,7	7,7
	αρκετά	8	15,4	15,4	23,1
	πολύ	28	53,8	53,8	76,9
	πάρα πολύ	12	23,1	23,1	100,0
	Total	52	100,0	100,0	

7.Υποστηρίζει τους εκπαιδευόμενους

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	αρκετά	8	15,4	15,4	15,4
	πολύ	28	53,8	53,8	69,2
	πάρα πολύ	16	30,8	30,8	100,0
	Total	52	100,0	100,0	

8.Αναγνωρίζει τους τρόπους μάθησης των εκπαιδευομένων

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	λίγο	4	7,7	7,7	7,7
	πολύ	28	53,8	53,8	61,5

πάρα πολύ	20	38,5	38,5	100,0
Total	52	100,0	100,0	

9.Φροντίζει για το μαθησιακό κλίμα

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid καθόλου	4	7,7	7,7	7,7
λίγο	8	15,4	15,4	23,1
αρκετά	4	7,7	7,7	30,8
πολύ	20	38,5	38,5	69,2
πάρα πολύ	16	30,8	30,8	100,0
Total	52	100,0	100,0	

10.Παρακινεί , συντονίζει και επιβραβεύει

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid λίγο	8	15,4	15,4	15,4
αρκετά	4	7,7	7,7	23,1
πολύ	24	46,2	46,2	69,2
πάρα πολύ	16	30,8	30,8	100,0
Total	52	100,0	100,0	

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ
ΕΓΚΡΙΣΗ ΔΙΕΞΑΓΩΓΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ,
ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ, ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ ΚΑΙ ΝΕΟΛΑΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ
ΤΜΗΜΑ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΕΝΗΛΙΚΩΝ

Ταχ. Δ/ση : Α. Παπανδρέου 37

Τ.Κ.- Πόλη : 15180, Μαρούσι

Πληροφορίες : Ρ. Σταματοπούλου

Τηλέφωνο : 213 131 1623

Μαρούσι, 11-2-2021

Αρ. Πρωτ: Κ1/16645

Προς: κ. Καρατζά Σοφία

Κοιν: Σ.Δ.Ε. Στ. Ελλάδας

Θέμα: Έγκριση διεξαγωγής έρευνας σε Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας

Σχετ.: 169057/14-12-2020

Σε απάντηση του ανωτέρω σχετικού έγγραφου αιτήματός σας για διεξαγωγή
εμπειρικής έρευνας στα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας Στερεάς Ελλάδας, σας
Διπλωματική εργασία

ενημερώνουμε ότι μετά από εξέταση του φακέλου σας, διαπιστώθηκε ότι πληροί τις προϋποθέσεις, και ως εκ τούτου εγκρίνεται η διεξαγωγή της.

Επισημαίνεται ότι η διεξαγωγή των ερευνών σε Σ.Δ.Ε. θα πρέπει να γίνεται αφενός σε συνεργασία με τους Διευθυντές των Σ.Δ.Ε., προκειμένου να μην διαταράσσεται η εύρυθμη λειτουργία των Σχολείων και αφετέρου με τη συναίνεση εκπαιδευτών και εκπαιδευομένων (στις περιπτώσεις που συμμετέχουν στις έρευνες).

Τέλος, παρακαλούμε τα αποτελέσματα των ερευνών να κοινοποιούνται στη Γ.Γ.Ε.Ε.Κ. Δ.Β.Μ&Ν., καθώς μπορεί να φανούν χρήσιμα για τη βελτίωση της λειτουργίας των Σ.Δ.Ε.

Η Προϊσταμένη της Διεύθυνσης

Διά Βίου Μάθησης

Μαγδαληνή Συγγρού

Υπεύθυνη Δήλωση Συγγραφέα:

Δηλώνω ρητά ότι, σύμφωνα με το άρθρο 8 του Ν.1599/1986, η παρούσα εργασία αποτελεί αποκλειστικά προϊόν προσωπικής μου εργασίας, δεν προσβάλλει κάθε μορφής δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας, προσωπικότητας και προσωπικών δεδομένων τρίτων, δεν περιέχει έργα/εισφορές τρίτων για τα οποία απαιτείται άδεια των δημιουργών/δικαιούχων και δεν είναι προϊόν μερικής ή ολικής αντιγραφής, οι πηγές δε που χρησιμοποιήθηκαν περιορίζονται στις βιβλιογραφικές αναφορές και μόνον και πληρούν τους κανόνες της επιστημονικής παράθεσης.